

Analyseoppdrag Vegårshei kommune

TF-notat nr. 14/2020

Audun Thorstensen, Kjetil Lie, Helge Støren og Jørund Verpe

Kolofonside

Tittel:	Analyseoppdrag Vegårshei kommune
Undertittel:	
TF-notat nr:	14/2020
Forfatter(e):	Audun Thorstensen, Kjetil Lie, Helge Støren og Jørund Verpe
Dato:	25.05.2020
ISBN:	978-82-336-0330-4
ISSN:	1891-053X
Pris:	(Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidefoto:	
Prosjekt:	Vegårshei kommune – rammeavtale for analyse av drift
Prosjektnummer.:	20200470
Prosjektleder:	Audun Thorstensen
Oppdragsgiver(e):	Vegårshei kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til: Telemarksforskning, Postboks 4, 3833 Bø i Telemark – tlf 35 06 15 00 – www.telemarksforskning.no

Forord

På oppdrag fra Vegårshei kommune har Telemarksforskning gjennomført en analyse av hele kommunens drift.

For det første har vi gjennomført en kartlegging og analyse av kommunens nåværende organisering, drifts- og ressursbruk. Basert på dette har vi for det andre kommet med konkrete forslag og anbefalinger til omstillings- og effektiviseringstiltak. Som avtalt med oppdragsgiver har vi hatt et særskilt fokus på områdene helse og omsorg, oppvekst og administrasjon.

I henhold til prosjektplanen skulle en midtveisrapport leveres innen 8. april. Endelig rapport skulle leveres innen 1. juni, dersom ikke annet ble avtalt mellom oppdragsgiver og oppdragstaker.

Bø, 25.05.2020

Audun Thorstensen
Prosjektleder

Innhold

- Innledning og bakgrunn s. 5
- Overordnet økonomianalyse s. 12
- Framtidig tjenestebehov s. 47
- Administrasjon og styring s. 90
- Barnehage s. 100
- Skole, SFO, VO s. 109
- Helse og omsorg s. 123
- Nav og oppfølging s. 142
- Teknisk drift og forvaltning s. 146
- Organisering s. 159
- Anbefalinger og tiltak s. 192
- Vedlegg s. 203

Innledning og bakgrunn

Bakgrunn

- Vegårshei kommune har et stort behov for omstilling og realisering av netto utgiftsbesparende tiltak.
- Det overordnede målet med «prosjekt bærekraft» er:
- *Prosjektet skal bidra til at kommunen skal kunne drifte som selvstendig kommune i fremtiden. Dette krever en balanse mellom inntekter og utgifter, og en omstillingsprosess skal iverksettes i løpet av 2020 og være gjennomført med innsparing på 45 millioner i løpet av økonomiplanperioden. En organisasjonsgjennomgang hvor alle kommunens tjenesteområder er involvert og hvor både lovpålagte oppgaver og andre oppgaver gjennomgås for identifisering av effektiviseringsmuligheter skal bidra til at den nødvendige omstillingen blir gjennomført på en grundig og objektiv måte.*
- Parallelt med oppstart av «prosjekt bærekraft», planlegges det å foreta en analyse av kommunens drift. Analyseoppdraget vil bestå av å gjennomføre en analyse dagens situasjon og praksis for oppgaveutførelse, og identifisere innsparing og effektiviseringstiltak
- *Vegårshei kommune ønsker en rammeavtale for tjenester knyttet til analysekompetanse med sikte på å sammenfatte en grundig rapport som gir tydelige svar på hvordan kommunen kan og bør effektivisere tjenestene for å imøtekomme en stadig strammere økonomi.*

Oppgaveforståelse

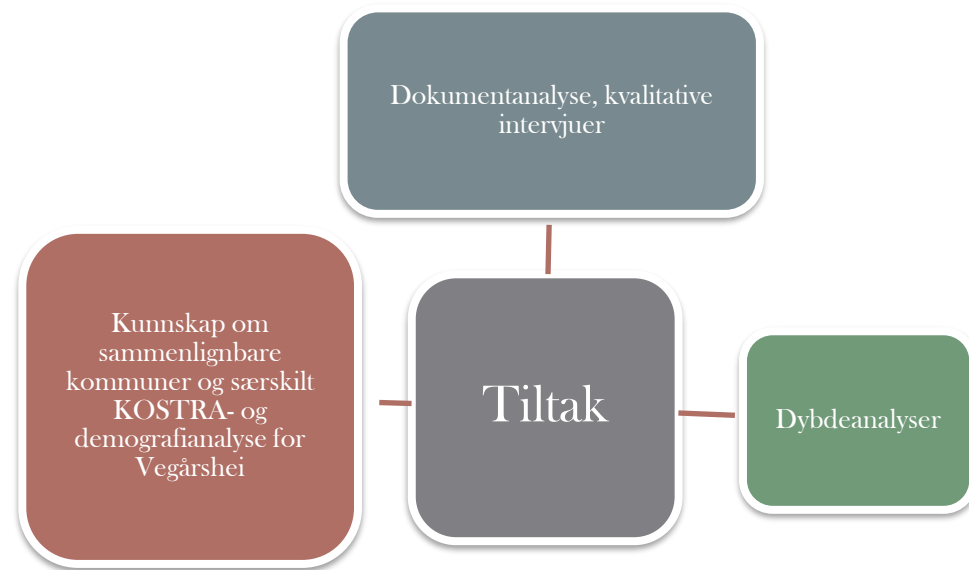
- Av tilbudsforespørselen fremgår det at kommunen ønsker å få gjennomført en analyse av hele kommunens drift. Vi tolker oppdraget til å innebære en grundig kartlegging og analyse av hele kommunens virksomhet, fra overordnet nivå og ned på driftsenhets-/avdelingsnivå. Basert på en slik analyse ønsker kommunen dernest konkrete tilrådinger for å sikre en bærekraftig drift fremover. Forslag til omstillings- og effektiviseringstiltak skal i størst mulig grad skjerme nivå og kvalitet på tjenestene ut til innbyggerne. Til slutt ligger det som en premiss i tilbudsgrunnlaget at tiltakene kan gjennomføres raskt.
- Vi oppfatter dermed oppdraget til å være todelt. I de neste avsnittene vil vi forklare vår løsningsbeskrivelse for gjennomføring av oppdraget.
- *For det første* vil vi gjennomføre en kartlegging og analyse av kommunens nåværende organisering, drifts- og ressursbruk. Basert på dette vil vi *for det andre* komme med konkrete forslag og anbefalinger til omstillings- og effektiviseringstiltak som kan bidra til isolert sett å redusere kommunens ressursbruk (netto driftsutgifter) med totalt 45 mill. kr i økonomiplanperioden (2020-23). I denne sammenheng betyr det omstillings- og effektiviseringstiltak som bidrar til å sikre hensiktsmessig organisering og ledelsesstruktur, bærekraftig økonomi og sunn driftsbalanse for kommunen framover i tid, samtidig som dette går minst mulig ut over tjenestetilbudet til innbyggerne. I dette legger vi da og rasjonell og effektiv drift samt en hensiktsmessig organisering av stabsfunksjonene i kommunen.
- Forløpet for prosjektarbeidet blir med det slik at våre innledende analyser og kartlegginger av nå-situasjonen setter oss på sporet av potensielle omstillings- og effektiviseringstiltak. Vi vil så liste opp disse tiltakene, og – slik vi oppfatter det som naturlig og ønskelig, beløpsfeste innsparingseffekten på hvert av tiltakene.

Problemstillinger

- Slik vi tolker oppdragsforespørselen, legger vi til grunn at følgende problemstillinger skal besvares.
- Harmonerer ressursbruken med kommunens økonomiske rammebetingelser, både samlet og på ulike tjenesteområder?
- Hva er de eventuelle kostnadsdriverne i kommunens drift (gjennomgående og/eller tjenestespesifikke kostnadsdrivere i kommunen)?
- Hvilke omstillings- og effektiviseringstiltak kan gjennomføres for å sikre bærekraftig drift framover i tid?

Løsningsbeskrivelse

- Vi har benyttet oss av en metodikk som inkluderer både kvalitative intervjuer, statistisk informasjonsinnhenting og gjennomgang av aktuelle oversikter fra budsjett og regnskap. Intervjuene gir oss en mulighet til å gå i dybden på problemstillingene, mens de statistiske dataene sørger for en god bredde.
- Vår analytiske tilnærming for hele oppdraget kan skisseres slik:

Data og metode

- Intervju av ledere i kommunen
- Dokumentstudier av informasjon fra kommunen
- Offentlig tilgjengelig statistikk
 - KOSTRA analyser
 - Kostnadsanalyser
 - Effektivitetsanalyser
 - Vurdering av organisering

Framdriftsplan

Aktiviteter	• Oppstartsmøte • Avklare problemstillinger, mål, datagrunnlag og intervjuobjekt • Utarbeidelse av prosjektplan og intervjuguide	• Dokumentanalyse og litteraturgjennomgang • Overordnede økonomi- og demografianalyser • Gjennomføring av intervjuer • Dybdeanalyser på ulike tjenesteområder • Prosjektledelse/koordinering	• Utarbeide utkast til sluttrapport • Kvalitetssikring av rapport i kommunen • Ferdigstille sluttrapport
Leveranser	• Omforent prosjektmandat og innhold • Prosjektplan • Intervjuguide	• Midtveisrapport • Intervju • 1-2 underveismøter	• Møte vedr. utkast til sluttrapport • Sluttrapport
Tentativ tidsplan	Medio mars 2020	April-mai 2020	Ultimo mai 2020

Overordnet økonomianalyse

Oppsummering overordnet økonomianalyse

- Vegårshei kommune kan defineres som en middelinntektskommune. I KOSTRA er kommunen plassert i kommunegruppe 5, dvs. små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter. Inntektsnivået for Vegårshei (målt som korrigerte frie inntekter) lå på 99 prosent av landsgjennomsnittet i 2019.
- I dette kapitlet har vi for ulike tjenesteområder tallfestet en størrelse som vi kaller for et «normert utgiftsnivå». Vi har så sammenlignet kommunens faktiske forbruk på det enkelte tjenesteområdet med et normert beregnet behov/nivå. I tillegg har vi tatt høyde for kommunens inntektsnivå.
- Beregningene viser at Vegårshei kommune på de sentrale tjenesteområdene samlet sett hadde merutgifter på 15,7 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Kommunens merforbruk kan i hovedsak knyttes til tjenesteområdet pleie og omsorg.
- På øvrige tjenesteområder (kultur, tekniske tjenester osv.) finner vi at kommunen samlet sett hadde et merforbruk på 0,6 mill. kr i 2019.
- Vi har også sett på ressursbruken i Vegårshei opp mot aktuelle sammenligningskommuner. Sammenligningene mot enkeltkommuner og gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 harmonerer med funnene i analysen av kommunens ressursbruk sammenholdt mot de økonomiske rammebetingelsene.

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2019 (mill. kr) sammenlignet med økonomiske rammebetingelser
Barnehage	-1,4
Administrasjon	4,3
Landbruk	0,3
Grunnskole	-1,3
Pleie og omsorg	14,3
Kommunehelse	-1,2
Barnevern	1,2
Sosialtjeneste	-0,5
Sum	15,7

KOSTRA- og effektivitetsanalyse

– Vegårshei kommune 2019

- Vi har utarbeidet en KOSTRA- og effektivitetsanalyse som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmoniserer med kommunens økonomiske rammebetingelser, dvs. vi tar hensyn til både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå (målt som korrigerte frie inntekter).
- Våre beregninger viser at Vegårshei kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 37,8 mill. kr i 2019. Da er det ikke hensyntatt *verken for at kommunen hadde et noe høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 19 prosent i 2019), eller at kommunen hadde et inntektsnivå som lå 1 prosent under landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 1,2 mill. kr i 2019).*
- **Beregningene viser at Vegårshei kommune samlet sett hadde merutgifter på 15,7 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2019.**

Oppsummering KOSTRA- og effektivitetsanalyse. Vegårshei kommune 2019.

Kilde: KOSTRA/KMD, beregninger ved TF

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2019 (mill. kr) sammenlignet med	
	Lands- gjennom- snittet	«Normert og inntektsjustert nivå»
Barnehage	-3,0	-1,4
Administrasjon	9,3	4,3
Landbruk	0,5	0,3
Grunnskole	7,8	-1,3
Pleie og omsorg	22,2	14,3
Kommunehelse	1,0	-1,2
Barnevern	1,4	1,2
Sosialtjeneste	-1,3	-0,5
Sum	37,8	15,7

Økonomiske rammebetingelser

Økonomiske rammebetingelser

- *Vegårshei er en middelinntektskommune*
 - I KOSTRA er Vegårshei plassert i kommunegruppe 5, dvs. små kommuner med høye bundne kostnader og middels frie disponible inntekter.
 - Korrigerte frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og DA) på 99 prosent av landsgjennomsnittet.
 - Samlet beregnet utgiftsbehov i inntektssystemet på ca. 19 prosent over landsgjennomsnittet i 2019.

De økonomiske rammebetingelsene vil være styrende for det tjenestetilbudet som kommunen kan tilby innbyggerne.

Korrigerte frie inntekter

– en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå

- Korrigerte, frie inntekter viser nivået på de frie inntektene justert for variasjon i utgiftsbehov. Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov ("billig" i drift) får justert opp sine inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov ("dyr" i drift) får justert ned sine inntekter.
- Tabellen ved siden av viser nivået på korrigerte frie inntekter for Vegårshei og tre andre Agder-kommuner i samme KOSTRA-gruppe. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt, konsesjonskraftinntekter og fordel av differensiert arbeidsgiveravgift.
- Vegårshei hadde korrigerte frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og fordel DA) på 1 prosent under landsgjennomsnittlig nivå.

Frie inntekter korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: KMD

Kommune	Korrigerte frie inntekter	Korrigerte frie inntekter inkl. e-skatt og konsesjonskraftinnt.	Korrigerte frie inntekter inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og fordel DA
Vegårshei	99	100	99
Åmli	100	105	107
Bygland	106	117	119
Audnedal	109	108	107
K-gr. 5	109	111	113
Aust-Agder	96	98	97
Landet	100	100	100

Utgiftsutjevningen, Vegårshei 2019

	Vekt	Antall	Utgiftsbehovs- indeks	Tillegg/fradrag i utgiftsutjevningen (1000 kr)
0-1 år	0,0055	35	0,7715	-138
2-5 år	0,1401	94	0,9673	-504
6-15 år	0,2628	308	1,2143	6 202
16-22 år	0,0229	185	1,0116	29
23-66 år	0,1031	1 165	0,9621	-430
67-79 år	0,0553	208	0,9160	-511
80-89 år	0,0760	82	1,1514	1 267
over 90 år	0,0383	29	1,6328	2 669
Basistillegg	0,0188	0,8195	6,3617	11 100
Sone	0,0101	11 077	1,3654	406
Nabo	0,0101	8 538	2,2854	1 430
Landbrukskriterium	0,0020	0,0007	1,8618	190
Innvandrere 6-15 år ekskl Skandinavia	0,0071	28	1,3839	300
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0084	37	0,6210	-351
Dødlighet	0,0452	17	1,0520	259
Barn 0-15 med enslige forsørgere	0,0181	53	1,1178	235
Lavinntekt	0,0113	94	0,9001	-124
Uføre 18-49 år	0,0065	56	1,4169	298
Opphopningsindeks	0,0095	0,0373	0,4940	-529
Aleneboende 30 - 66 år	0,0194	162	0,8974	-219
PU over 16 år	0,0484	8	1,0162	87
Ikke-gifte 67 år og over	0,0452	152	1,0944	470
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,0171	14	0,8896	-208
Innbyggere med høyere utdanning	0,0188	374	0,6958	-630
Kostnadsindeks	1,0000		1,19340	21 296

70 %

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur, demografisk sammensetning mv. Både etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved å tjenesteytingen vil derfor variere mellom kommunene. Målet med utgiftsutjevningen er å fange opp slike variasjoner. En tar fra de relativt sett lettdrevne kommunene og gir til de relativt sett tungdrevne.

Gjennom utgiftsutjevningen i inntektssystemet skal kommunene i prinsippet få full kompensasjon for de kostnadsforskjellene som de selv ikke kan påvirke.

Utgiftsutjevningen fordelt på sektornøkler, Vegårshei 2019

- Indeks for beregnet utgiftsbehov viser hvor tung eller lett en kommune er å drive, sammenlignet mot det som er gjennomsnittet for alle landets kommuner.
- Vegårshei fikk beregnet en utgiftsbehovsindeks på 1,1935 i inntektssystemet for 2019 (der indeks lik 1 betyr et utgiftsbehov lik landsgjennomsnittet). Det vil si at Vegårshei ble beregnet å være om lag 19 prosent *mer* kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen.
- Områdene administrasjon, landbruk, grunnskole, pleie og omsorg, kommunehelse og barnevern bidro til å trekke opp samleindeksen med 21,3 prosentpoeng, mens områdene barnehage og sosialtjeneste trakk ned samleindeksen med 2,0 prosentpoeng.
- Vegårshei fikk f.eks. beregnet en behovsindeks på delkostnadsnøkkelen for barnehage som innebærer at kommunen framstod som ca. 7 prosent *mindre* kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen. På delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg ble kommunen beregnet å være om lag 20 prosent *mer* kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen.

Utslag på delkostnadsnøkler i inntektssystemet (utgiftsutjevningen) 2019. Vegårshei kommune. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Utslag delkostnadsnøkler 2019			
	Vekt	Indeks	Bidrag til «hovedindeks»
Barnehage	0,1645	0,9282	-1,2 %
Administrasjon	0,0812	1,4859	3,9 %
Landbruk	0,0020	1,8618	0,2 %
Grunnskole	0,2553	1,3202	8,2 %
Pleie og omsorg	0,3449	1,2041	7,0 %
Kommunehelse	0,0505	1,3491	1,8 %
Barnevern	0,0439	1,0460	0,2 %
Sosialtjeneste	0,0576	0,8657	-0,8 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,1935	19,4 %

Beregnet utgiftsbehov delkostnadsnøkler, Vegårshei 2019 (1)

Utslag på delkostnadsnøkkelen for barnehage. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Barn 2-5 år	0,7816	0,9673	-2,6 %
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,1042	0,8896	-1,2 %
Innbyggere med høyere utdanning	0,1142	0,6958	-3,5 %
Kostnadsindeks	1,0000	0,9282	-7,2 %

Utslag på delkostnadsnøkkelen for administrasjon. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Basiskriteriet	0,0905	6,3617	48,5 %
Innbyggere i alt	0,9095	1,0000	0,0 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,4859	48,6 %

Utslag på delkostnadsnøkkelen for landbruk. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Landbrukskriteriet	1,0000	1,8618	86,2 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,8618	86,2 %

Beregnet utgiftsbehov delkostnadsnøkler, Vegårshei 2019 (2)

Utslag på delkostnadsnøkkelen for grunnskole. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Innbyggere 6-15 år	0,9196	1,2143	19,7 %
1.gen innvandrere	0,0276	1,3839	1,1 %
Sonekriteriet	0,0188	1,3654	0,7 %
Nabokriteriet	0,0188	2,2854	2,4 %
Basiskriteriet	0,0152	6,3617	8,1 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,3202	32,0 %

Utslag på delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Innbyggere 0-66 år	0,1426	0,9977	0,0 %
Innbyggere 67-79 år	0,1099	0,9160	-0,9 %
Innbyggere 80-89 år	0,2021	1,1514	3,1 %
Innbyggere over 90 år	0,1066	1,6328	6,7 %
PU 16 år og over	0,1403	1,0162	0,2 %
Ikke-gifte 67 år og over	0,1311	1,0944	1,2 %
Standardisert antall døde	0,1311	1,0520	0,7 %
Sonekriteriet	0,0111	1,3654	0,4 %
Nabokriteriet	0,0111	2,2854	1,4 %
Basiskriteriet	0,0141	6,3617	7,6 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,2041	20,4 %

Beregnet utgiftsbehov delkostnadsnøkler, Vegårshei 2019 (3)

Utslag på delkostnadsnøkkelen for kommunehelse. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Innbyggere 0-22 år	0,2863	1,0702	2,0 %
Innbyggere 23-66 år	0,3062	0,9621	-1,2 %
Innbyggere 67 år og over	0,2961	1,0181	0,5 %
Sonekriteriet	0,0289	1,3654	1,1 %
Nabokriteriet	0,0289	2,2854	3,7 %
Basiskriteriet	0,0536	6,3617	28,7 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,3491	34,9 %

Utslag på delkostnadsnøkkelen for barnevern. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Barn 0-15 år med enslig forsørger	0,4122	1,1178	4,9 %
Lavinntektskriteriet	0,2577	0,9001	-2,6 %
Innbyggere 0-22 år	0,3301	1,0702	2,3 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,0460	4,6 %

Utslag på delkostnadsnøkkelen for sosialtjeneste. Vegårshei kommune 2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til «hovedindeks»
Uføre 18-49 år	0,1126	1,4169	4,7 %
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,1459	0,6210	-5,5 %
Opphopningsindeks	0,1658	0,4940	-8,4 %
Aleneboende 30-66 år	0,3371	0,8974	-3,5 %
Innbyggere 16-66 år	0,2386	0,9688	-0,7 %
Kostnadsindeks	1,0000	0,8657	-13,4 %

Dokumentasjon av utviklingen i utgiftsutjevn. tilskudd/trekk 2018-2020 – fordelt på delkostnadsområder

Utgiftsutjevningen 2018-2020 – fordelt på delkostnadsområder. Vegårshei kommune. Kilde: KMD/beregninger ved TF

Delkostnadsområder	Utslag fra delkostnadsnøklerne			Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Barnehage	0,9803	0,9282	0,8670	-344	-1 300	-2 440
Administrasjon	1,4791	1,4859	1,5047	4 161	4 347	4 715
Landbruk	1,7948	1,8618	1,9565	177	194	234
Grunnskole	1,3103	1,3202	1,3184	8 392	9 001	9 182
Pleie og omsorg	1,2168	1,2041	1,1630	7 829	7 751	6 494
Kommunehelse	1,3548	1,3491	1,3571	1 829	1 941	2 145
Barnevern	1,1369	1,0460	0,9128	572	222	-428
Sosialtjeneste	0,8669	0,8657	0,9215	-804	-851	-518
Kostnadsindeks	1,2078	1,1934	1,1702	21 799	21 296	19 424
Nto.virkn. statl/priv. skoler				886	1 020	1 117
Sum utgiftsutjevn m.m.				22 685	22 316	20 541

Prioritering

Prioritering for kommunen samlet (1)

Tabellen viser andel av totale netto driftsutgifter på sentrale tjenesteområder.

Andel av totale netto driftsutgifter på sentrale tjenesteområder. Kilde: KOSTRA (Konsern), beregninger ved TF

	Vegårshei			K-gr. 5	Hele landet
	2017	2018	2019	2019	2019
Barnehage (F201, 211, 221)	11,1	9,7	9,2	9,8	14,4
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	12,8	11,3	11,3	12,9	7,8
Landbruk (F329)	0,4	0,4	0,4	0,7	0,2
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	20,5	20,2	21,5	21,5	22,5
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	33,6	35,9	36,4	34,7	31,0
Kommunehelse (F232, 233, 241)	3,1	3,9	4,2	6,1	4,8
Barnevern (F244, 251, 252)	2,4	3,0	3,5	2,6	3,5
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	3,1	2,7	2,5	2,5	4,3
Sum sentrale tjenesteområder	87,0	87,1	89,0	90,8	88,5

- Siden tabellen bare omfatter tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, er ikke summen lik 100. Blant annet omfattes ikke tekniske tjenester og kultur.

Prioritering for kommunen samlet (2)

- Vegårshei kommune hadde en noe høyere andel ressursbruk (netto driftsutgifter/egenfinansiering) på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet enn landsgjennomsnittet i 2019.
- På administrasjon, landbruk, pleie og omsorg og barnevern var andel ressursbruk høyere eller lik landsgjennomsnittet.
- På områdene barnehage, grunnskole kommunehelse og sosialtjeneste var andel ressursbruk lavere enn landsgjennomsnittet.
- I disse tallene er det ikke korrigert for forskjeller i utgiftsbehov mellom kommunene, men det vil vi gjøre senere i rapporten for å sammenligne mer reelt.

Prioritering for kommunen samlet

Andel av totale netto driftsutgifter på ulike tjenesteområder. Kilde: KOSTRA, beregninger ved TF

	Vegårshei			K-gr. 5	Hele landet
	2017	2018	2019	2019	2019
Barnehage (F201, 211, 221)	11,1	9,7	9,2	9,8	14,4
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	12,8	11,3	11,3	12,9	7,8
Landbruk (F329)	0,4	0,4	0,4	0,7	0,2
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	20,5	20,2	21,5	21,5	22,5
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	33,6	35,9	36,4	34,7	31,0
Kommunehelse (F232, 233, 241)	3,1	3,9	4,2	6,1	4,8
Barnevern (F244, 251, 252)	2,4	3,0	3,5	2,6	3,5
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	3,1	2,7	2,5	2,5	4,3
Sum sentrale tjenesteområder	87,0	87,1	89,0	90,8	88,5
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø (F301, 302, 303, 335, 360, 365)	1,4	1,8	1,3	1,4	1,4
Kultur (F231, 370, 373, 375, 377, 380, 381, 383, 385, 386)	2,5	3,1	2,6	3,3	4,2
Kirke (F390, 393)	0,9	0,8	0,8	1,5	0,9
Samferdsel (F330, 332)	2,1	2,5	2,0	2,4	1,6
Brann og ulykkesvern (F338, 339)	2,0	2,2	2,1	1,8	1,4
Sum utvalgte områder utenfor IS	8,9	10,4	8,9	10,4	9,5
Totalt	95,9	97,5	97,9	101,2	98,0

KOSTRA- og effektivitetsanalyse 2019

Metode KOSTRA- og effektivitetsanalyse

- Til bruk i KOSTRA- og effektivitetsanalyser har vi utviklet en metode som skal illustrere hvordan kommunens ressursbruk på sentrale tjenesteområder harmoniserer med kommunens økonomiske rammebetingelser (dvs. hensyntatt både beregnet utgiftsbehov og reelt inntektsnivå)
 - Vi vil imidlertid presisere at et slikt beregnet utgiftsnivå generelt ikke må oppfattes som en slags fasit på et "riktig" nivå. Beregningene er mer en illustrasjon på hvordan kommunen faktisk har tilpasset seg et forbruksnivå på de aktuelle tjenesteområdene i sum - sammenlignet med hva utgiftsbehovet (ifølge kriteriene i inntektssystemet) og de reelle, frie inntektene ideelt sett skulle tilsi. Dessuten skal det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning, og at kriteriene i inntektssystemet ikke inkluderer alle tjenesteområder.
- Vi har i analysene basert oss på foreløpige/ureviderte KOSTRA-data for 2019 og tall for tidligere årganger. For øvrig forutsettes det at kommunen fører regnskapet i henhold til KOSTRA-veilederen. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunens økonomiske nøkkeltall er det tatt utgangspunkt i KOSTRA-tall for kommunen som konsern.

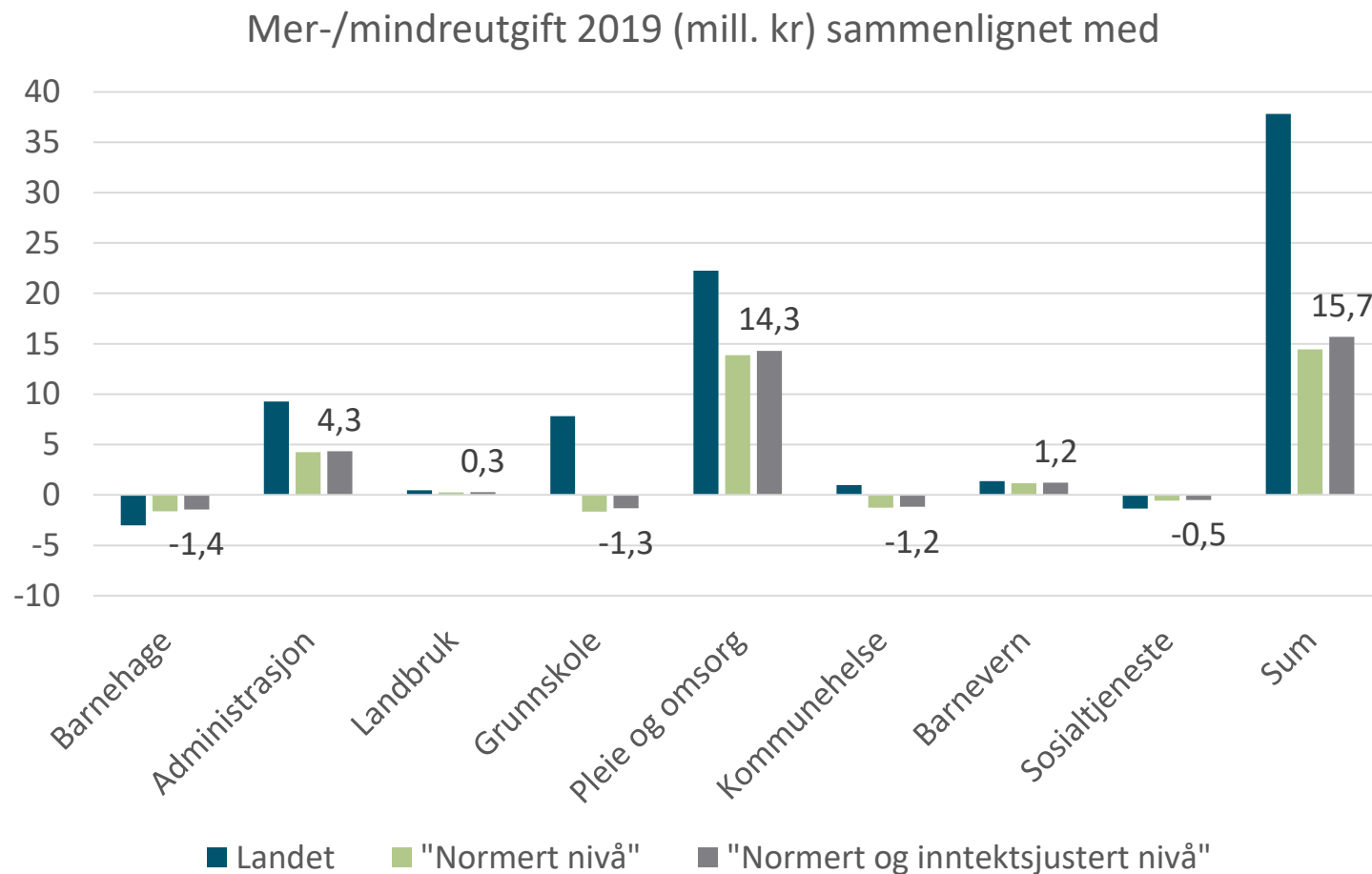
KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Vegårshei kommune 2019

KOSTRA- og effektivitetsanalyse Vegårshei kommune 2019. Kilde: KOSTRA/KMD, beregninger ved TF

	Beregnet utgifts- behov 2019	Netto driftsutgifter 2019			Mer-/mindreutgift sammenlignet med		
		Vegårshei kommune	Lands- gjennom- snitt	Vegårshei "normert nivå"	Lands- gjennom- snittet	"Normert utgiftsnivå"	«Normert og inntektsjust. nivå»
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	Mill. kr	Mill. kr	Mill. kr
Barnehage	0,9282	7 641	9 072	8 421	-3,0	-1,6	-1,4
Administrasjon	1,4859	9 349	4 931	7 328	9,3	4,2	4,3
Landbruk	1,8618	341	114	213	0,5	0,3	0,3
Grunnskole	1,3202	17 842	14 107	18 625	7,8	-1,6	-1,3
Pleie og omsorg	1,2041	30 147	19 542	23 529	22,2	13,9	14,3
Kommunehelse	1,3491	3 486	3 024	4 079	1,0	-1,2	-1,2
Barnevern	1,0460	2 915	2 260	2 364	1,4	1,2	1,2
Sosialtjeneste	0,8657	2 086	2 726	2 359	-1,3	-0,6	-0,5
Sum	1,1935				37,8	14,4	15,7

Våre beregninger viser at Vegårshei kommune, på de sentrale tjenestekområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 37,8 mill. kr i 2019. I forhold til kommunens «normerte utgiftsbehov» er det beregnet merutgifter på 14,4 mill. kr. Dette er hensyntatt kriteriene og vektene i inntektssystemet. Etter justering for et nivå på korrigerte frie inntekter på 99 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 1,2 mill. kr), har vi beregnet et samlet merforbruk på 15,7 mill. kr (=1,2+14,4).

Illustrasjon KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Vegårshei kommune 2019

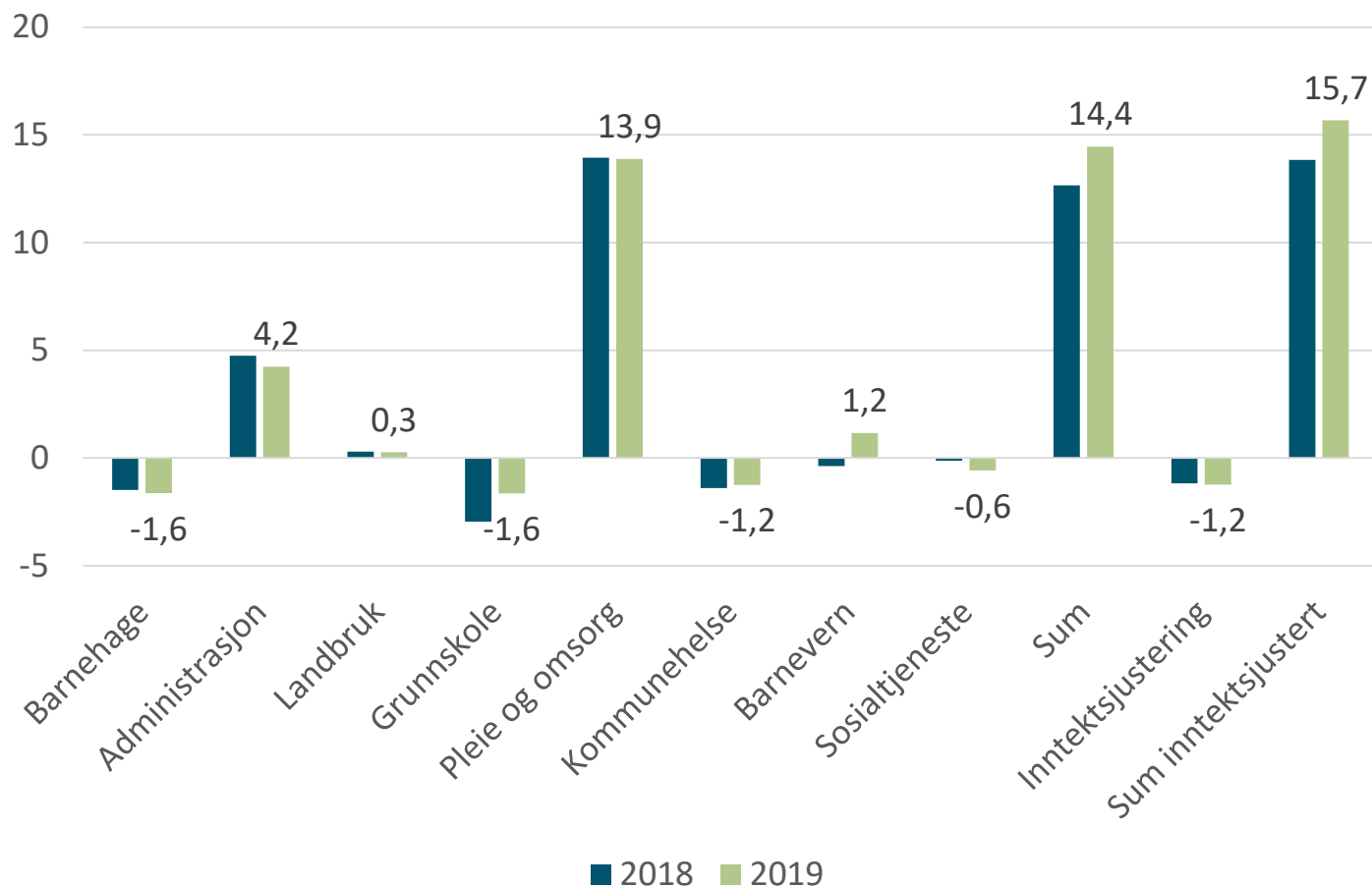
KOSTRA og effektivitetsanalyse. Vegårshei kommune 2019. Mill. kr. Kilde: SSB/KMD/beregninger ved TF

Mer-/mindreutgifter fordelt på aktuelle KOSTRA-funksjoner. Mill kr. Vegårshei kommune 2019

	Mer-/mindreutgifter (mill. kr) sammenlignet med		
	Landsgjennomsnittet	"Normert utgiftsnivå"	"Normert og inntektsjustert utgiftsnivå"
Barnehage (F201, 211, 221)	-3,0	-1,6	-1,4
201 Førskole	-3,1	-1,9	-1,8
211 Styrket tilbud til førskolebarn	0,3	0,4	0,4
221 Førskolelokaler og skyss	-0,2	-0,1	-0,1
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	9,3	4,2	4,3
100 Politisk styring	1,1	0,6	0,6
110 Kontroll og revisjon	0,3	0,2	0,2
120 Administrasjon	8,1	4,3	4,4
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-0,1	-0,5	-0,5
130 Administrasjonslokaler	-0,1	-0,5	-0,5
Landbruk (F329)	0,5	0,3	0,3
329 Landbruksforvaltning og landbruksbasert næringsutvikling	0,5	0,3	0,3
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	7,8	-1,6	-1,3
202 Grunnskole	7,0	-0,5	-0,2
215 Skolefritidstilbud	-0,3	-0,5	-0,5
222 Skolelokaler	0,3	-1,3	-1,3
223 Skoleskyss	0,8	0,6	0,6
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	22,2	13,9	14,3
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	-0,8	-1,2	-1,2
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	10,4	7,3	7,4
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	10,1	5,8	6,0
261 Botilbud i institusjon	2,5	2,0	2,1
Kommunehelse (F232, 233, 241)	1,0	-1,2	-1,2
232 Forebygging - skole- og helsestasjonstjeneste	-0,5	-1,0	-1,0
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	-0,3	-0,5	-0,5
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	1,7	0,2	0,3
Barnevern (F244, 251, 252)	1,4	1,2	1,2
244 Barneverntjeneste	0,7	0,6	0,6
251 Barneverntiltak i familien	-0,2	-0,2	-0,2
252 Barneverntiltak utenfor familien	0,8	0,7	0,8
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	-1,3	-0,6	-0,5
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	0,8	1,1	1,2
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1,0	-0,8	-0,8
281 Økonomisk sosialhjelp	-1,2	-0,9	-0,8

KOSTRA- og effektivitetsanalyse 2018-2019

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Vegårshei kommune 2018-2019

Mer-/mindreforbruk ift. «normert nivå». Vegårshei kommune. 2018-2019. Mill. kr. Kilde: SSB/KMD/beregninger ved TF

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Vegårshei kommune 2018-2019

	Mer-/mindreforbruk sammenlignet med «normert nivå» (mill. kr)		
	2018	2019	Endring
Barnehage	-1,5	-1,6	-0,1
Administrasjon	4,7	4,2	-0,5
Landbruk	0,3	0,3	0,0
Grunnskole	-3,0	-1,6	1,3
Pleie og omsorg	13,9	13,9	-0,1
Kommunehelse	-1,4	-1,2	0,1
Barnevern	-0,4	1,2	1,5
Sosialtjeneste	-0,1	-0,6	-0,5
Sum	12,7	14,4	1,8
Inntektsjustering	-1,2	-1,2	0,0
Sum inntektsjustert	13,8	15,7	1,8

Mer-/mindreforbruk
ift. «normert
nivå. Vegårshei
kommune.
2018-2019.
Mill. kr. Kilde:
KOSTRA/KMD/
beregninger
ved TF

Netto driftsutgifter i kr per innb. 2018-2019. Kilde: KMD, beregninger ved TF

	Netto driftsutgifter 2018-2019 (kr per innb.)					
	Vegårshei			Landet		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Barnehage	7 828	7 641	-2,4 %	8 710	9 072	4,1 %
Administrasjon	9 113	9 349	2,6 %	4 629	4 931	6,5 %
Landbruk	344	341	-0,6 %	112	114	2,3 %
Grunnskole	16 414	17 842	8,7 %	13 605	14 107	3,7 %
Pleie og omsorg	29 136	30 147	3,5 %	18 470	19 542	5,8 %
Kommunehelse	3 190	3 486	9,3 %	2 846	3 024	6,2 %
Barnevern	2 430	2 915	19,9 %	2 294	2 260	-1,5 %
Sosialtjeneste	2 253	2 086	-7,4 %	2 665	2 726	2,3 %

Kostnadsindeks 2018-2019. Vegårshei kommune. Kilde: KMD/TF

	Kostnadsindeks 2018-2019		
	2018	2019	Endring
Barnehage	0,9803	0,9282	-5,2 %
Administrasjon	1,4791	1,4859	0,7 %
Landbruk	1,7948	1,8618	6,7 %
Grunnskole	1,3103	1,3202	1,0 %
Pleie og omsorg	1,2168	1,2041	-1,3 %
Kommunehelse	1,3548	1,3491	-0,6 %
Barnevern	1,1369	1,0460	-9,1 %
Sosialtjeneste	0,8669	0,8657	-0,1 %
Totalt	1,2078	1,1935	-1,4 %

Netto driftsutgifter 2018-2019 (kr per innb.)

Netto driftsutgifter på sentrale tjenesteområder fordelt på KOSTRA-funksjoner. Kr per innb. 2018-2019. Kilde: KMD/beregninger ved TF

	Vegårshei			Landet		
	2018	2019	Endring	2018	2019	Endring
Barnehage (F201, 211, 221)	7 828	7 641	-2,4 %	8 710	9 072	4,1 %
201 Førskole	6 240	6 273	0,5 %	7 455	7 755	4,0 %
211 Styrket tilbud til førskolebarn	1 058	866	-18,1 %	669	717	7,3 %
221 Førskolelokaler og skyss	530	502	-5,3 %	587	599	2,0 %
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	9 113	9 349	2,6 %	4 629	4 931	6,5 %
100 Politisk styring	814	966	18,7 %	364	448	23,2 %
110 Kontroll og revisjon	269	259	-3,6 %	97	101	3,4 %
120 Administrasjon	7 502	7 526	0,3 %	3 503	3 676	4,9 %
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	214	258	20,8 %	288	326	13,2 %
130 Administrasjonslokaler	313	338	7,9 %	376	381	1,2 %
Landbruk (F329)	344	341	-0,6 %	112	114	2,3 %
329 Landbruk	344	341	-0,6 %	112	114	2,3 %
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	16 414	17 842	8,7 %	13 605	14 107	3,7 %
202 Grunnskole	13 633	14 440	5,9 %	10 712	11 119	3,8 %
215 Skolefritidstilbud	-43	164	-476,2 %	265	291	9,9 %
222 Skolelokaler	2 110	2 590	22,8 %	2 365	2 431	2,8 %
223 Skoleskyss	715	648	-9,4 %	264	266	0,6 %
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	29 136	30 147	3,5 %	18 470	19 542	5,8 %
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	597	689	15,3 %	1 030	1 050	2,0 %
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	13 533	12 284	-9,2 %	6 983	7 325	4,9 %
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	12 904	14 988	16,1 %	9 490	10 159	7,1 %
261 Botilbud i institusjon	2 101	2 187	4,1 %	968	1 008	4,2 %
Kommunehelse (F232, 233, 241)	3 190	3 486	9,3 %	2 846	3 024	6,2 %
232 Forebygging - skole- og helsestasjonstjeneste	507	515	1,6 %	694	732	5,6 %
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	86	116	34,5 %	229	247	8,0 %
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	2 596	2 855	9,9 %	1 923	2 044	6,3 %
Barnevern (F244, 251, 252)	2 430	2 915	19,9 %	2 294	2 260	-1,5 %
244 Barneverntjeneste	758	1 057	39,4 %	703	724	3,0 %
251 Barneverntiltak i familien	366	195	-46,9 %	259	275	6,3 %
252 Barneverntiltak utenfor familien	1 306	1 664	27,4 %	1 332	1 260	-5,4 %
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	2 253	2 086	-7,4 %	2 665	2 726	2,3 %
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	1 242	1 415	14,0 %	993	1 021	2,8 %
243 Tilbud til personer med rusproblemer	0	0	-	408	457	12,0 %
281 Økonomisk sosialhjelp	1 011	670	-33,7 %	1 263	1 247	-1,3 %

Analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet 2019

Analyse av ressursbruk på utvalgte områder utenfor inntektssystemet 2019

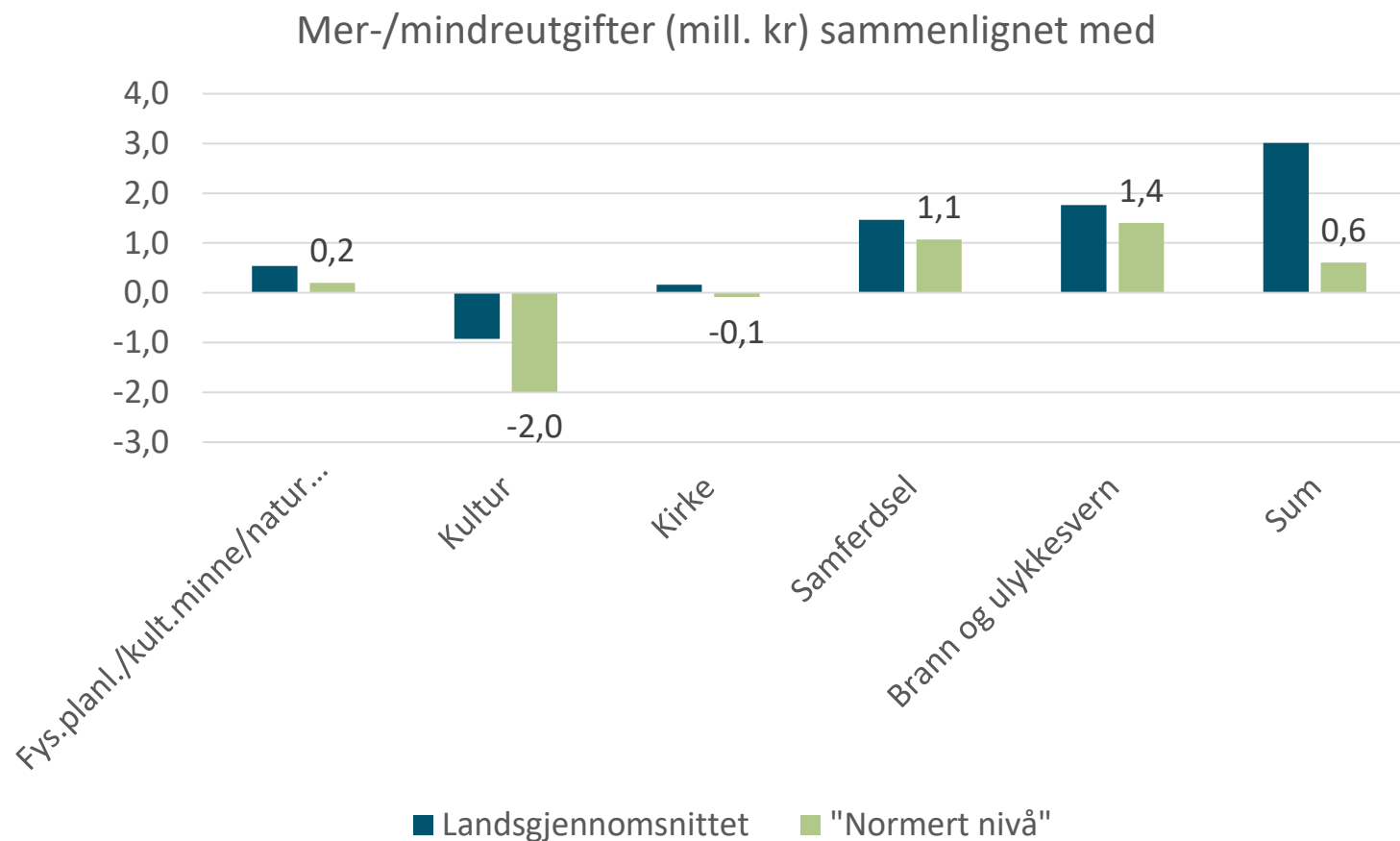
Ressursbruk sammenholdt mot landsgjennomsnittet og «normert nivå» på utvalgte områder utenfor inntektssystemet. Vegårshei kommune 2019.
Kilde: KOSTRA, beregninger ved TF

	Netto driftsutgifter (i kr per innb.)			Mer-/mindreutgift (mill. kr) ift.	
	Vegårshei kommune	Lands- gjennomsnitt	Vegårshei «normert nivå»	Lands- gjennomsnittet	«Normert nivå»
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	1 090	832	993	0,5	0,2
Kultur	2 180	2 620	3 127	-0,9	-2,0
Kirke	680	603	719	0,2	-0,1
Samferdsel	1 682	983	1 173	1,5	1,1
Brann og ulykkesvern	1 719	879	1 049	1,8	1,4
Sum				3,0	0,6

- Vi har også utarbeidet en analyse som illustrerer kommunens ressursbruk på utvalgte områder som ikke inngår i inntektssystemet. I vurderingen av utgiftsnivået for de aktuelle områdene har vi tatt høyde for kommunens samlede utgiftsbehov.
- Tallene viser at Vegårshei kommune på de utvalgte områdene, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på 3,0 mill. kr i 2019. Dersom vi justerer for kommunens samlede utgiftsbehov (ca. 19 prosent over landsgjennomsnittet), viser beregningen et samlet merforbruk på 0,6 mill. kr.

Illustrasjon av ressursbruk på områder utenfor IS.

Vegårshei kommune 2019

Illustrasjon av ressursbruk på områder utenfor IS. Vegårshei kommune 2019. Mill. kr. Kilde: SSB/KMD/beregninger ved TF

Mer-/mindreutgifter fordelt på aktuelle KOSTRA-funksjoner. Vegårshei kommune 2019

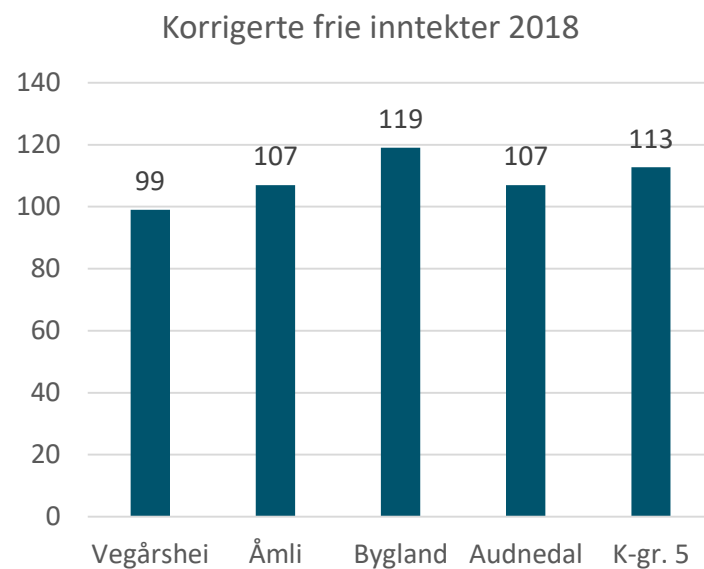
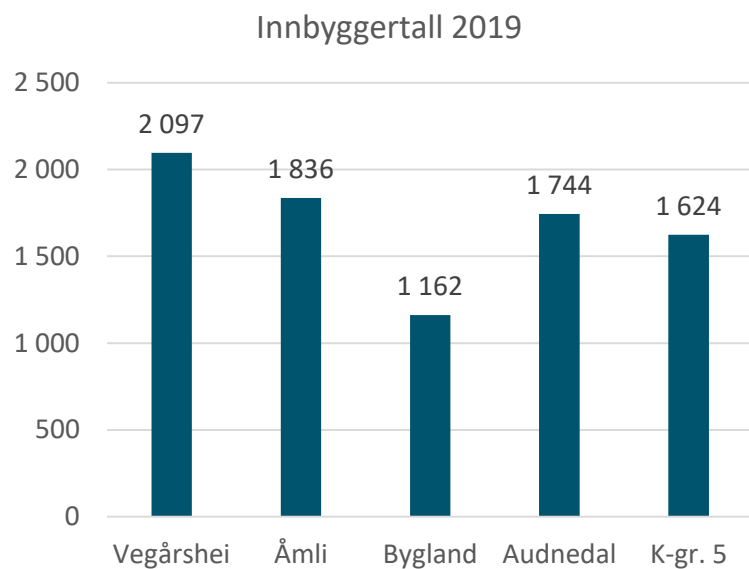
Illustrasjon av mer-/mindreutgift på utvalgte områder utenfor IS. Vegårshei kommune. Mill. kr. Kilde: KMD/beregninger ved TF

	Netto driftsutgifter (kr per innb.) 2019		Mer-/mindreutgifter (mill. kr) sammenlignet med	
	Vegårshei	Landet	Landet	"Normert nivå»
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	1 090	832	0,5	0,2
301 Plansaksbehandling	570	290	0,6	0,5
302 Bygge- delings- og seksjoneringsarbeid	97	41	0,1	0,1
303 Kart og oppmåling	194	103	0,2	0,1
335 Rekreasjon i tettsted	39	234	-0,4	-0,5
360 Naturforvaltning og friluftsliv	190	142	0,1	0,0
365 Kulturminnevern	0	22	0,0	-0,1
Kultur	2 180	2 620	-0,9	-2,0
231 Aktivitetstilbud barn og unge	59	234	-0,4	-0,5
370 Bibliotek	254	308	-0,1	-0,2
373 Kino	14	11	0,0	0,0
375 Muséer	38	116	-0,2	-0,2
377 Kunstformidling	0	144	-0,3	-0,4
380 Idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg	247	254	0,0	-0,1
381 Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	1 115	628	1,0	0,8
383 Musikk- og kulturskoler	303	300	0,0	-0,1
385 Andre kulturaktiviteter og tilskudd til andres kultur- og idrettsbygg	149	360	-0,4	-0,6
386 Kommunale kulturbygg	0	266	-0,6	-0,7
Kirke	680	603	0,2	-0,1
390 Den norske kirke	680	515	0,3	0,1
393 Gravplasser og krematorier	0	88	-0,2	-0,2
Samferdsel	1 682	983	1,5	1,1
330 Samferdselsbedrifter/transporttiltak	5	-128	0,3	0,3
332 Kommunale veier	1 678	1 111	1,2	0,7
Brann og ulykkesvern	1 719	879	1,8	1,4
338 Forebygging av branner og andre ulykker	14	67	-0,1	-0,1
339 Beredskap mot branner og andre ulykker	1 705	812	1,9	1,5

Analyse av ressursbruk i sammenlignbare kommuner 2019

Analyse av ressursbruk i sammenlignbare kommuner

- Vegårshei er plassert i (KOSTRA-) kommunegruppe 5 (dvs. små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter).
- Åmli, Bygland og Audnedal er her tre aktuelle sammenligningskommuner.
- Generelt har Vegårshei et noe høyere innbyggertall og et lavere inntektsnivå enn sammenligningskommunene.

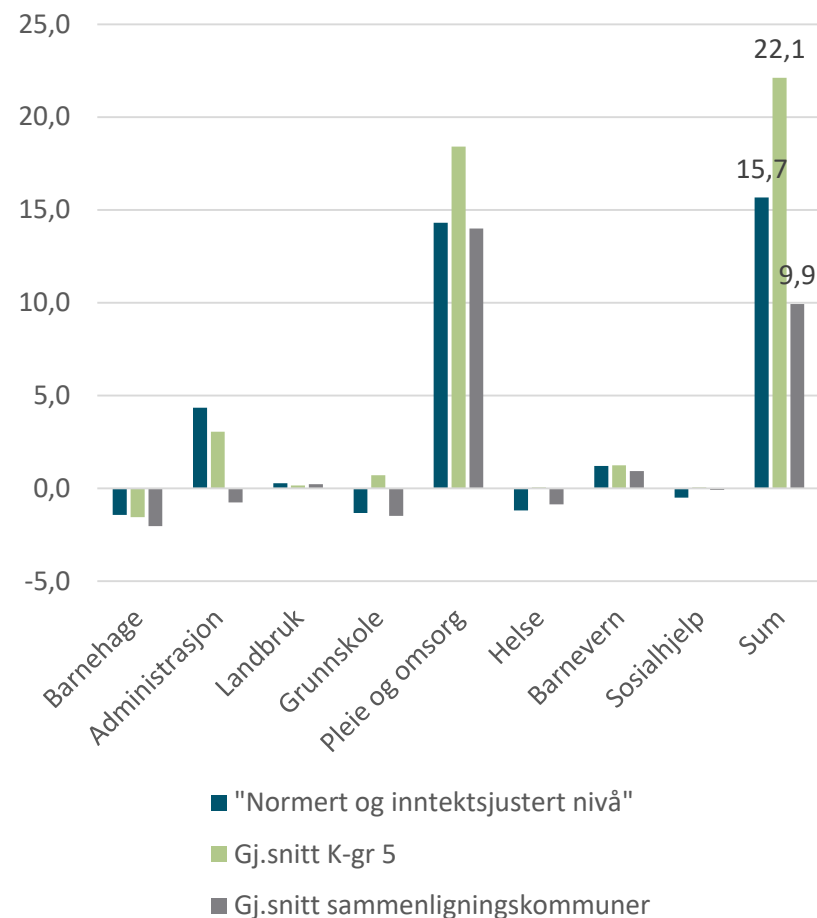

«Utgiftskorrigerede netto driftsutgifter» 2019 – sammenligning mot aktuelle referansekommuner og KOSTRA-gruppe 5

- For å gjøre sammenligninger mot enkeltkommuner og kommunegrupper mer reelle, har vi justert kommunenes utgiftsnivå på bakgrunn av beregnet utgiftsbehov. Kommuner med et beregnet utgiftsbehov over landsgjennomsnittet vil få justert ned utgiftene sine, mens kommuner med et beregnet utgiftsbehov under landsgjennomsnittet vil få justert opp utgiftene sine.
- Denne «omregningen» gjør vi for å kunne sammenligne utgiftsnivået mellom kommuner på et mer robust og trygt grunnlag. For 2019-dataene har vi omregnet ved å basere oss på kriteriene og delkostnadsnøklerne brukt i inntektssystemet for aktuelle år.
- I tillegg har vi justert for kommunenes inntektsnivå, målt som korrigerede frie inntekter (inkl. e-skatt, konsesjonskraftinnt. og fordel DA).

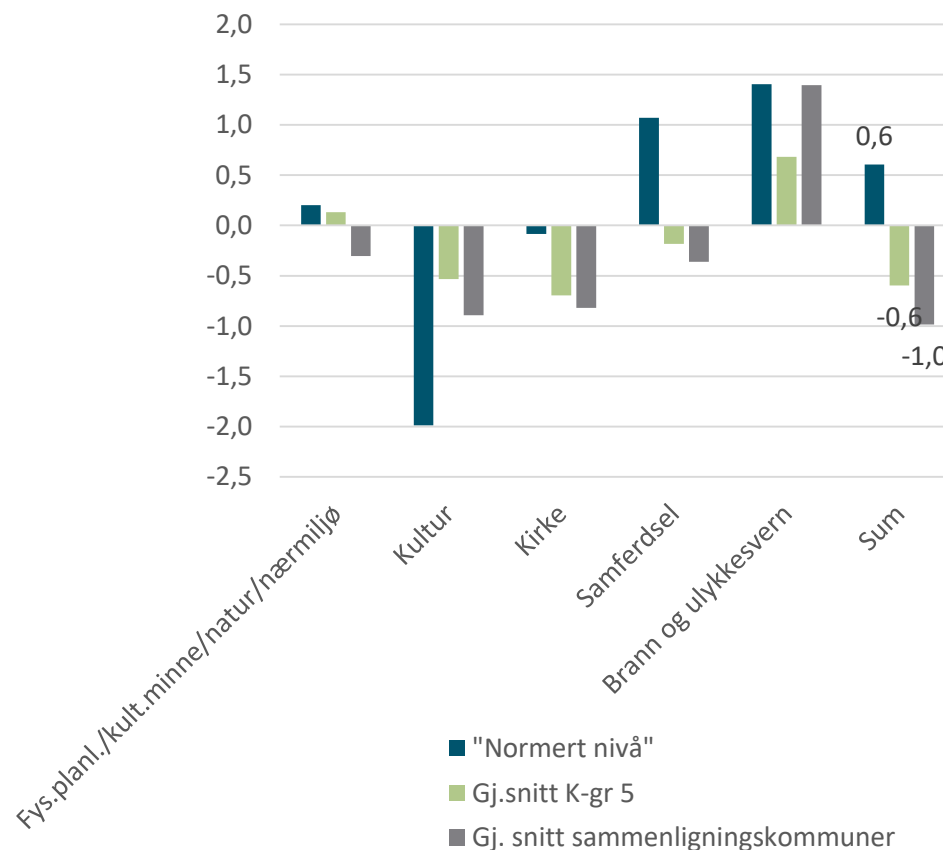
«Utgiftskorrigererte netto driftsutgifter» 2019 – sammenligning mot aktuelle referansekommuner og KOSTRA-gruppe 5

- Beregningene viser at Vegårshei kommune, på de sentrale tjenesteområdene, samlet sett hadde merforbruk sammenlignet med KOSTRA-gruppe 5 og gjennomsnittet for referansekommunene på hhv. 22,1 mill. kr og 9,9 mill. kr i 2019.
- I diagrammet er også vist mer/mindreforbruk sammenlignet mot «normert og inntektsjustert nivå».

«Utgiftskorrigerte netto driftsutgifter» 2019 – sammenligning mot aktuelle referansekommuner og KOSTRA-gruppe 5

- På øvrige områder finner vi at kommunen hadde mindreforbruk på hhv. 0,6 mill. kr og 1,0 mill. kr i 2019.
- I diagrammet er også vist mer/mindreforbruk sammenlignet mot «normert nivå».

Oppsummering og videre analyser

- Analysene på kommuneøkonomi viser at Vegårshei kommune på de sentrale tjenesteområdene samlet sett hadde et merforbruk på ca. 16 mill. kr i forhold til kommunens «normerte og inntektsjusterte utgiftsnivå» i 2019. Området pleie og omsorg peker seg særlig ut med et merforbruk på ca. 14 mill. kr. Vi har også sett på ressursbruken i Vegårshei opp mot aktuelle sammenligningskommuner. Sammenligningene mot enkeltkommuner og gjennomsnittet for KOSTRA-gruppen harmonerer med funnene i analysen av kommunens ressursbruk sammenholdt mot de økonomiske rammebetingelsene.
- I de videre analysene skal vi gå nærmere bak disse tallene, herunder se hva som kan tilskrives aktivitet og hva som kan tilskrives andre forhold, for eksempel effektivitet.
- I neste kapittel illustreres bl.a. sammenhengene mellom den forventede demografiutviklingen og utgiftsbehovet (demografikostnadene) i kommunen.

Framtidig tjenestebehov

Innledning

- Vi har utarbeidet ulike scenarier for framtidig befolkningsutvikling for Vegårshei kommune. Disse scenariene vil være et godt grunnlag for beskrivelser av eventuelt framtidig omstillingsbehov.
- Med bakgrunn i scenariene har vi beregnet parametere (indikatorer) for demografikostnader, forsørgerbyrde, årsverksbehov og behov for omsorgsplasser (både heldøgns og hjemmetjenester).

Oppsummering framtidig tjenestebehov

- Det er anslått betydelig økte utgifter knyttet til den eldre delen av befolkningen i alle de tre scenariene, og analysene viser at framtidige økte demografikostnader i all hovedsak vil være knyttet til tjenesteområdet pleie og omsorg. Kommunens utgiftsbehov knyttet til barnehage og skole vil gå ned i alle scenariene.
- Vi har også sett på framtidig forsørgerbyrde og behov for kommunale årsverk på barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. I beregningene er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i dag. Framskrivningene viser at forsørgerbyrden vil øke betydelig i årene framover. Det vil altså bli færre personer i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. Framskrivningene viser at behovet for årsverk innen barnehage og grunnskole vil endres relativt lite fram til 2030 og 2040, mens behovet for årsverk innen pleie og omsorg vil øke uansett scenario.
- Illustrasjonene av framtidig behov for omsorgsplasser viser at det vil bli flere mottakere med behov for heldøgns omsorg og hjemmetjeneste.
- H-scenariet vil generelt gi lavest framtidig behov målt per 1000 innbyggere, sett i forhold til de to andre scenariene.

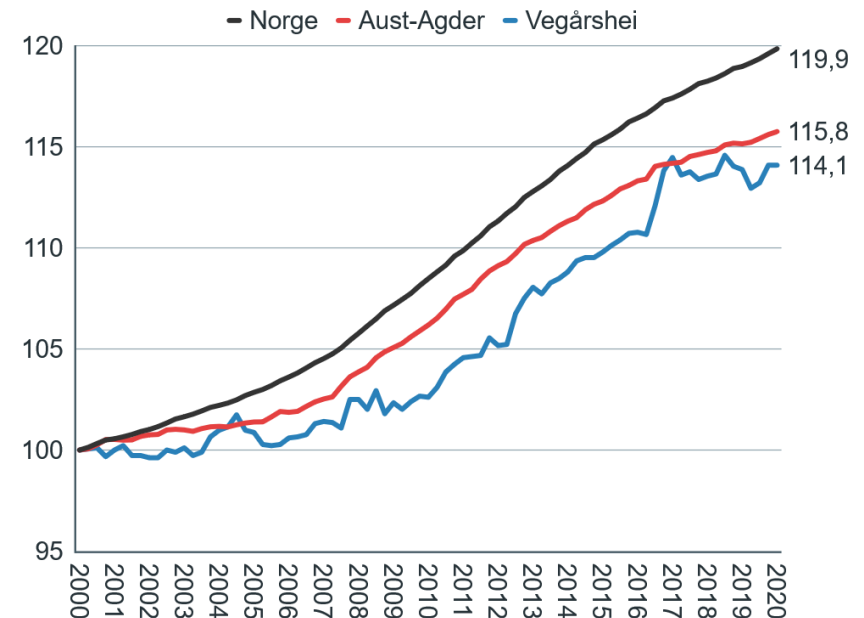
Scenarier for framtidig befolkningsutvikling

Scenarier for framtidig befolkningsutvikling

- I dette kapittelet presenteres befolkningsutviklingen og utviklingen i arbeidsplasser for Vegårshei kommune. Videre vurderes kommunens bosteds- og næringsattraktivitet. Vi har også laget ulike scenarier for Vegårshei basert på ulike verdier av attraktivitet for bosetting og næringsliv.
- Når det gjelder befolkningsutvikling rangeres Vegårshei blant de bedre kommunene i Aust-Agder siste 10 år. På arbeidsplassutvikling rangeres Vegårshei blant de svakeste kommunene i Aust-Agder siste 10 år.
 - På samlet attraktivitet for bosetting og næringsliv rangeres Vegårshei som nummer 39 av 422 kommuner i landet siste 10 år.
- Basert på attraktivitetsanalysene har vi også laget ulike scenarier for befolkningsutvikling for Vegårshei kommune.
 - Prognosene for befolkning varierer mellom 1 895 og 2 712 innbyggere i 2040.

Befolkningsutvikling 2000-2020

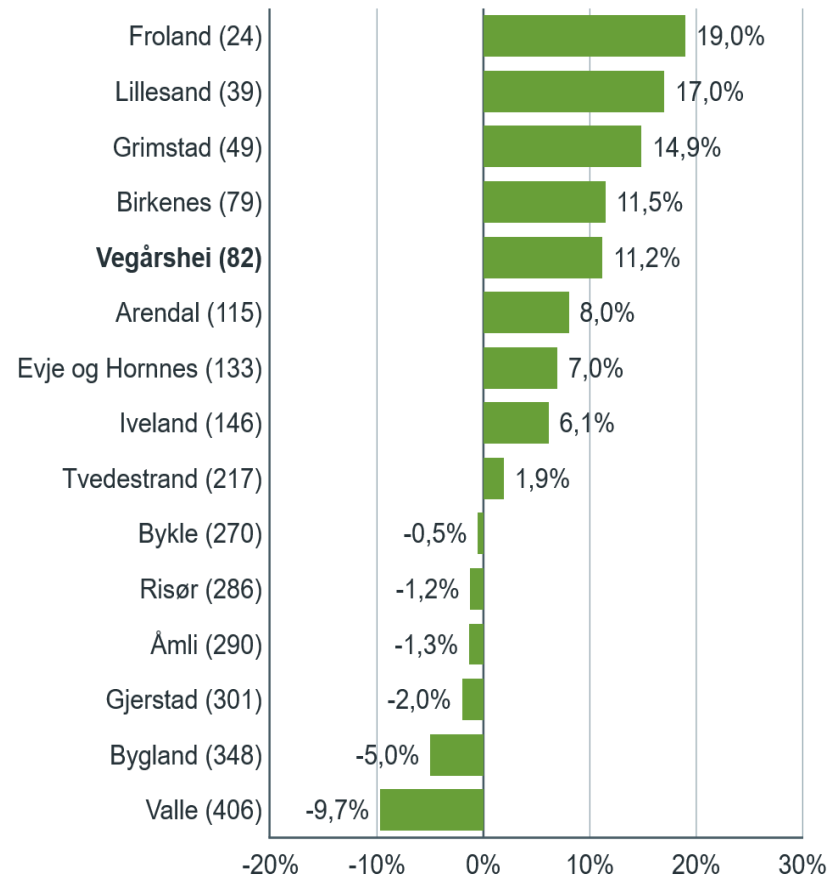
- I figuren har vi indeksert folketallet slik at nivået i 2000=100 og sammenliknet utviklingen i Vegårshei med fylket og Norge.
- Fra 2000 til 2020 har Vegårshei hatt en befolkningsvekst på 14,1 prosent, mens fylket og landet har hatt en vekst på hhv. 15,8 prosent og 19,9 prosent.

Befolkningsutvikling 2000-2020. Indeksert 2000=100. Kilde: SSB/TF

Befolkningsutvikling siste 10 år

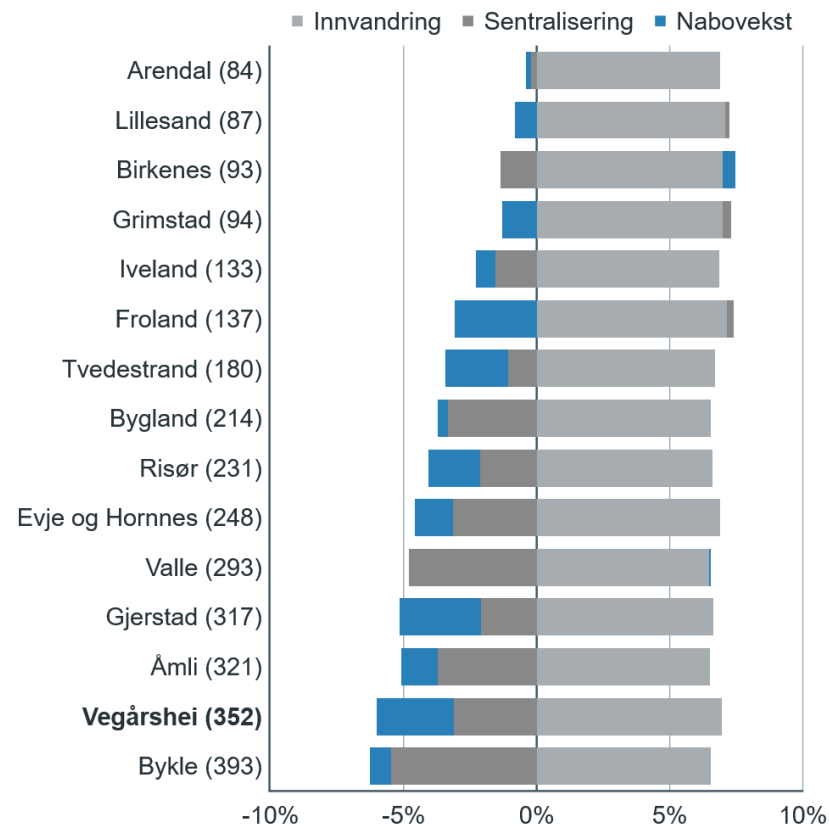
- I figuren er vist den prosentvise veksten i folketallet for kommunene i Aust-Agder de siste ti årene.
 - Tallet til høyre for kommunenavnet angir rangeringen blant de 422 kommunene i landet.

Befolkningsutvikling i perioden 2010-2019. Aust-Agder. Kilde: SSB/TF

Bostedsattraktivitet siste 10 år

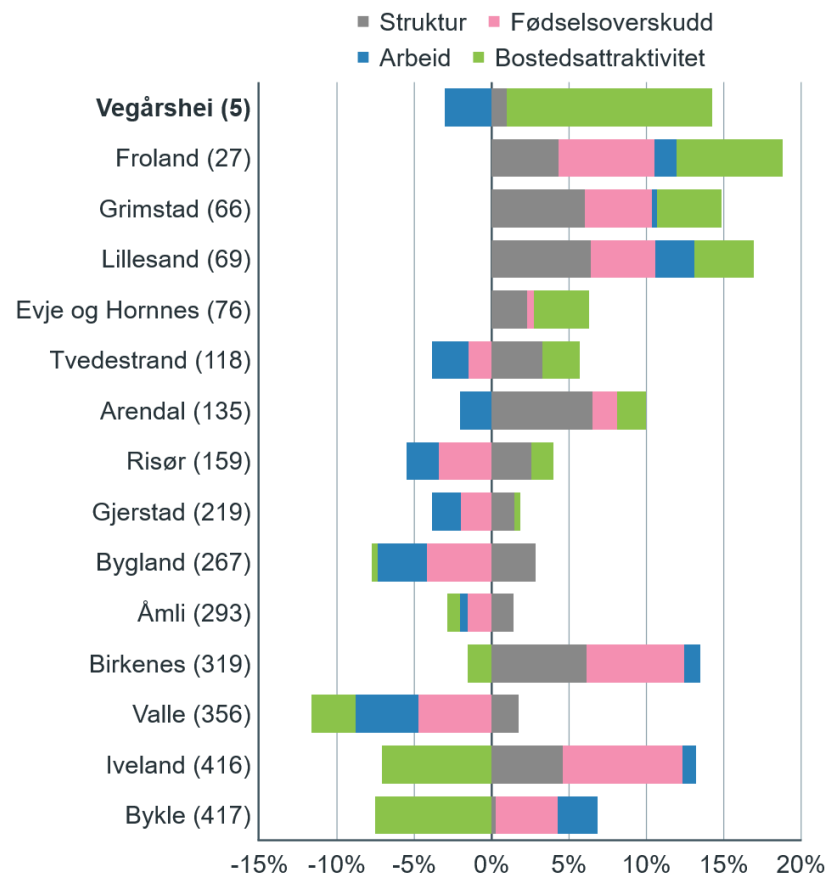
- Vi ønsker å identifisere de strukturelle drivkreftene som har påvirket nettoflyttingen til kommunen. Da kan vi finne ut om nettoflyttingen har vært bedre eller dårligere enn forventet. Steder som har bedre nettoflytting enn forventet er attraktive som bosted.
- Den nasjonale innvandringen, det sentraliserte flyttemønsteret og arbeidsplassutviklingen i de omkringliggende stedene («nabovekst») utgjør til sammen strukturelle forhold som påvirker nettoflyttingen til kommunen. De strukturelle forholdene ligger utenfor kommunens kontroll.

Strukturelle drivkrefters betydning for nettoflytting i perioden 2010-2019. Aust-Agder.
Kilde: SSB/TF

Bostedsattraktivitet siste 10 år

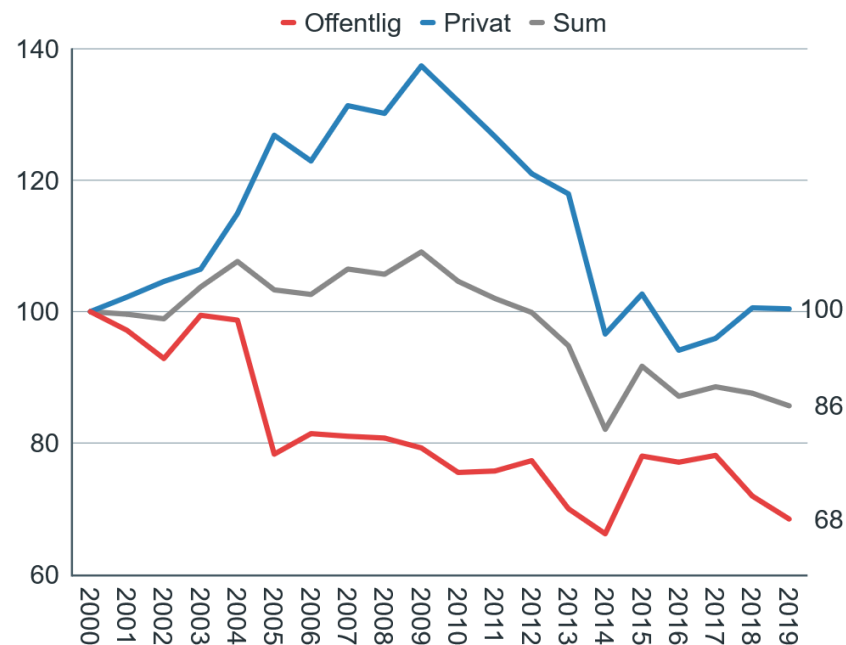
- I figuren har vi vist bostedsattraktiviteten sammen med strukturelle drivkrefter, effekten av arbeidsplassvekst i egen kommune og fødselsbalansen. Summen av alle søylene er stedets faktiske befolkningsvekst i perioden.
- Figuren viser at Vegårshei har hatt bedre nettoflytting enn forventet og er attraktiv som bosted. Vegårshei er rangert som nummer 5 av 422 kommuner i landet på bostedsattraktivitet siste 10 år.

Betydningen av struktur, fødselsoverskudd, arbeidsplassvekst og bostedsattraktivitet for nettoflytting i perioden 2010-2019. Aust-Agder. Kilde: SSB/TF

Arbeidsplassutvikling 2000-2019 (2)

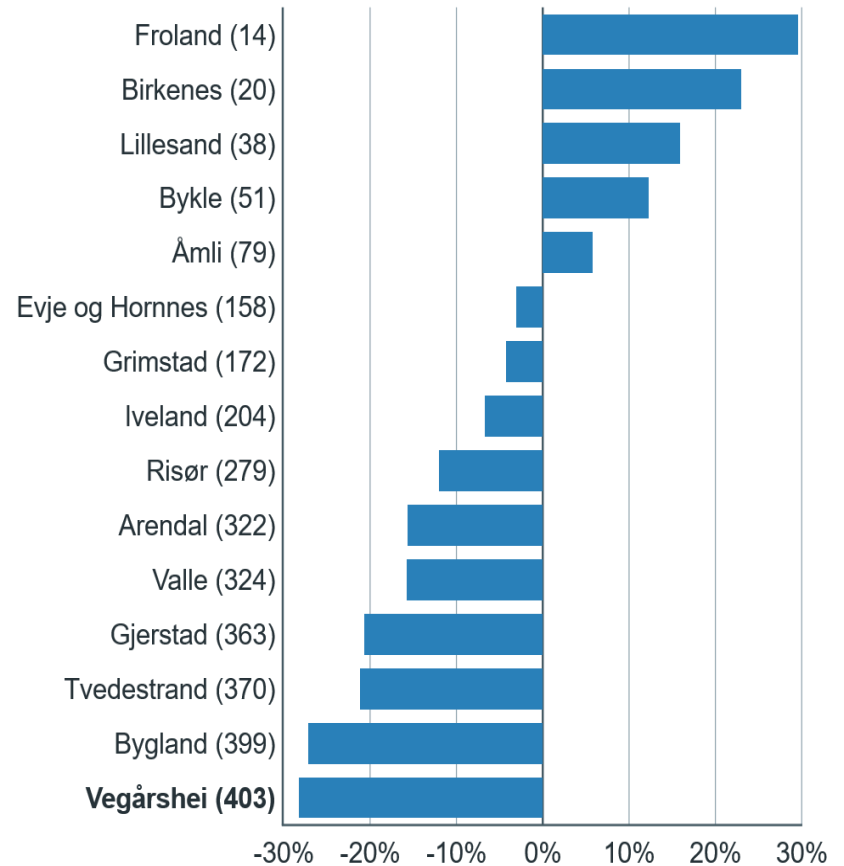
- Det er også interessant å måle utviklingen av antall arbeidsplasser i Vegårshei opp mot utviklingen i resten av landet. I figuren har vi først indeksert utviklingen slik at nivået i 2000=100. Deretter har vi sett på indeksens utvikling i forhold til indeksen for Norge. En indeksverdi på 100 betyr at utviklingen er den samme som i landet.

Utvikling i antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor, indeksert og vektet mot den nasjonale indeksen. Nivå i 2000=100. Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

Arbeidsplassutvikling siste 10 år

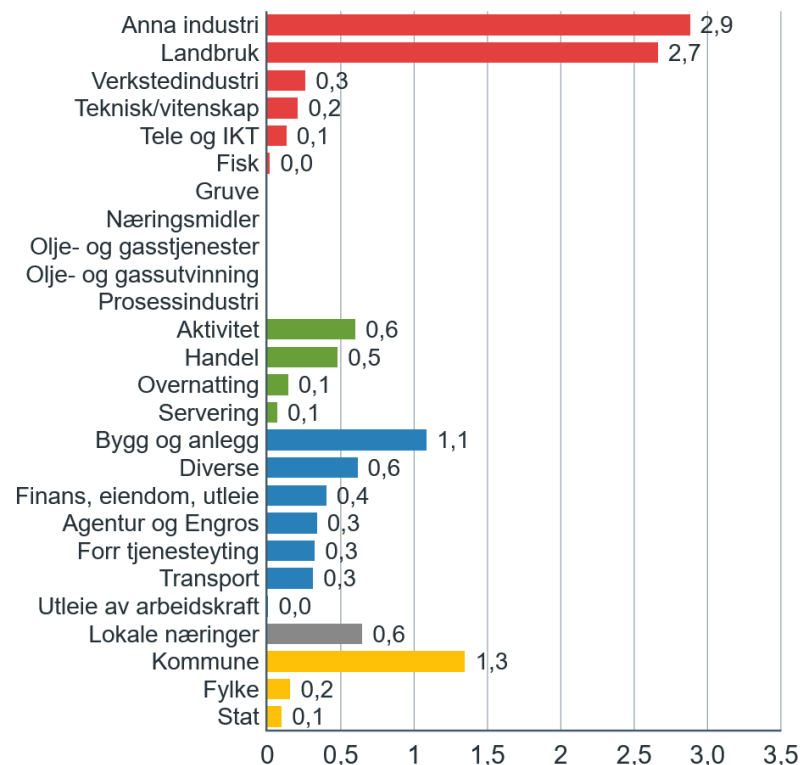
- I figuren ser vi den relative arbeidsplassutviklingen i næringslivet for kommunene i Aust-Agder de ti siste årene.
 - Tallet til høyre for kommunenavnet angir rangeringen blant de 422 kommunene i landet.

Relativ arbeidsplassvekst i næringslivet i perioden 2010-2019.
Aust-Agder. Kilde: SSB/TF

Næringsstruktur

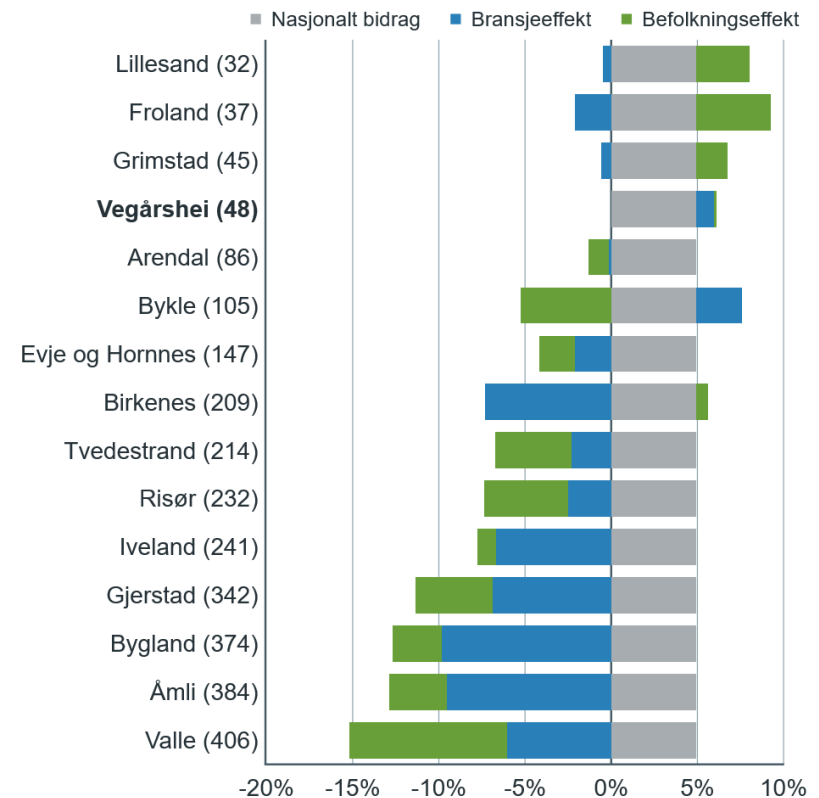
- Hvilke bransjer har Vegårshei mye av? I figuren ser vi lokaliseringkvotientene til de forskjellige bransjene. Lokaliseringkvotienten er andelen som bransjen har av samlet sysselsetting i Vegårshei dividert på bransjens andel i Norge. Hvis tallet er over 1, betyr det at det er relativt mye av denne bransjen i Vegårshei.

Lokaliseringkvotienter for ulike bransjer i Vegårshei 2010-2019. Kilde: SSB/TF

Næringsattraktivitet siste 10 år

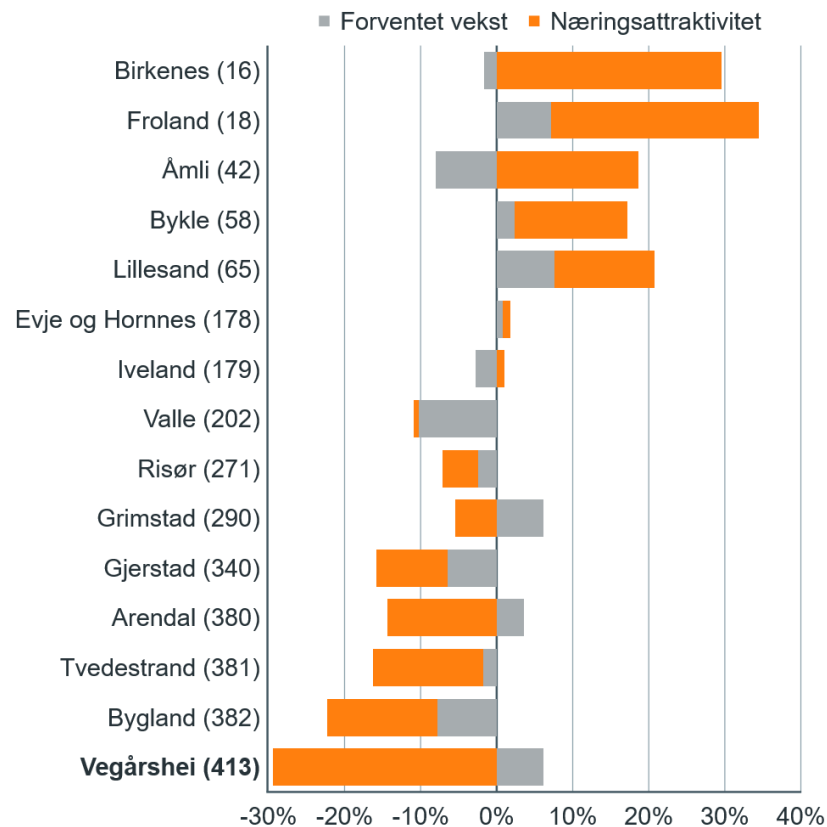
- Næringsattraktiviteten er forskjellen mellom faktisk utvikling og forventet utvikling. Attraktive steder er de stedene som oppnår sterkere vekst enn forventet.
- Den nasjonale veksten, bransjesammensetningen på stedet og befolkningsveksten har sterk betydning for arbeidsplassveksten i næringslivet på et sted.
- I figuren har vi beregnet nasjonal vekst, bransje- og befolkningseffekten for de ti siste årene.

Forventet vekst i antall arbeidsplasser i næringslivet i perioden 2010-2019.
Rangert etter forventet arbeidsplassvekst. Kilde: SSB/TF

Næringsattraktivitet siste 10 år (2)

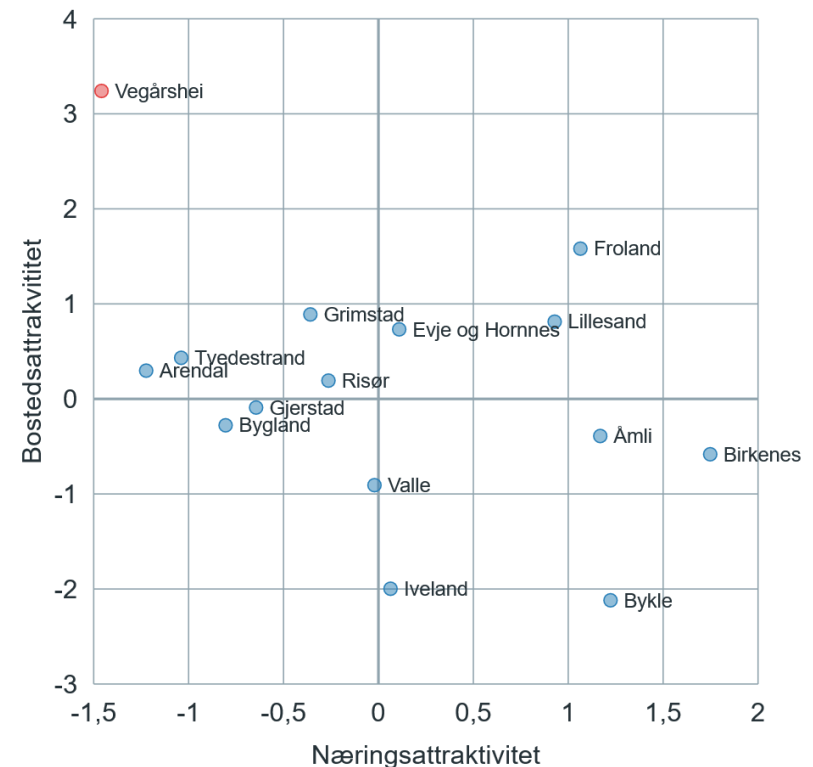
- Kommuner som er attraktive for næringsliv har bedre vekst i antall arbeidsplasser enn forventet ut fra de strukturelle betingelsene. De strukturelle betingelsene er en kombinasjon av bransjestrukturen og befolkningseffekten. I figuren viser vi arbeidsplassveksten i næringslivet, splittet på forventet vekst ut fra de strukturelle betingelsene og næringsattraktiviteten. Summen av søylene vil da være faktisk vekst. Næringsattraktivitet er definert som differansen mellom faktisk og forventet vekst.
- Figuren viser at Vegårshei har hatt svakere utvikling i arbeidsplasser enn forventet.

Forventet vekst og næringsattraktivitet i Notodden og sammenligningsstedene perioden 2010-2019. Summen av de to søylene er den faktiske arbeidsplassveksten på stedene. Rangert etter næringsattraktivitet. Kilde: SSB/TF

Samlet attraktivitet for bosetting og næringsliv

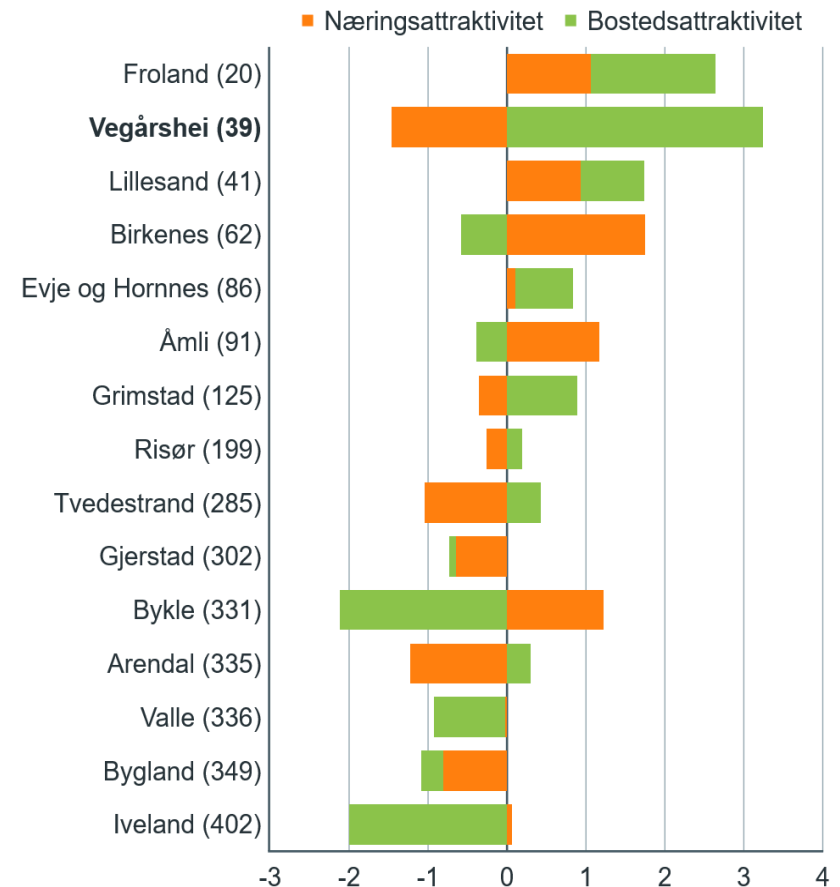
- Det er to måter en kommune kan skape ekstra vekst på.
 - For det første kan kommunen skape kvaliteter som øker innflytting og reduserer utflytting; bostedsattraktivitet.
 - For det andre kan kommunen skape næringsattraktivitet som fører til ekstra vekst i antall arbeidsplasser.
 - Attraktiviteten måles som antall standardavvik fra gjennomsnittet.

Bosteds- og næringsattraktivitet i perioden 2010-2019

Samlet attraktivitet for bosetting og næringsliv

- I figuren viser vi hvor attraktive kommunene i Aust-Agder har vært for bosetting og næringsliv de ti siste årene. Vegårshei kommune er rangert som nummer 39 av landets 422 kommuner.

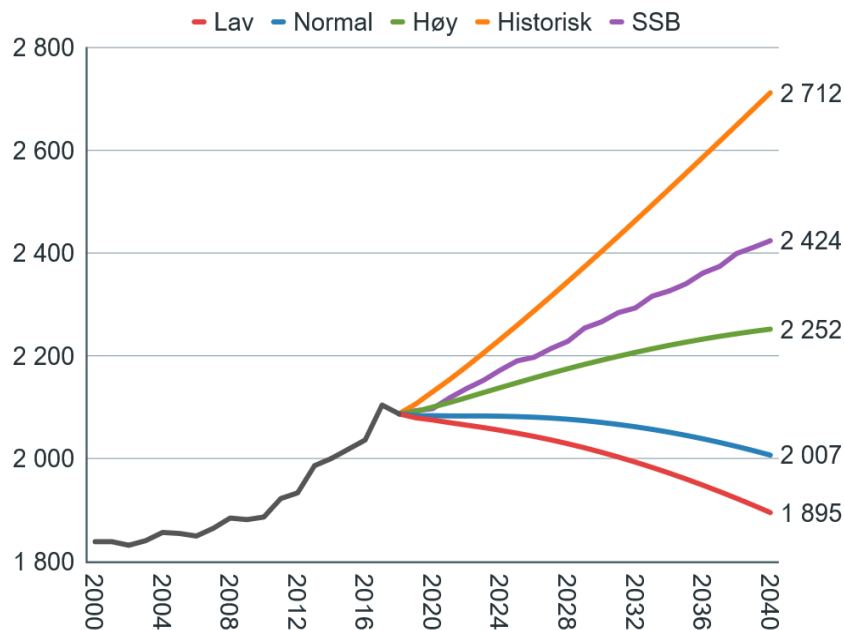

Samlet attraktivitet i perioden 2010-2019. Aust-Agder. Kilde: TF

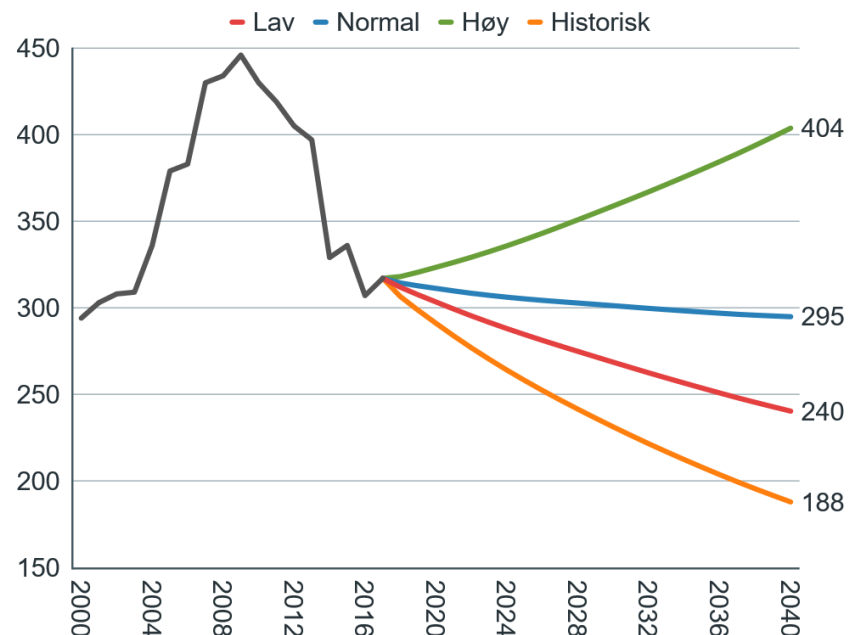
Scenarier for Vegårshei

- Vi har laget ulike scenarier for Vegårshei basert på ulike verdier av attraktivitet for bosetting og næringsliv. Alle scenariene tar utgangspunkt i at SSBs framskriving for nasjonal befolkningsvekst skal bli som i hovedalternativet, men tar hensyn til ulike verdier av attraktiviteten for Vegårshei.
 - I normal-alternativet er flyttetallene og arbeidsplassveksten satt lik forventet verdi for kommunen. Dette scenariet regner vi for å være det sannsynlige, der- som Vegårsheis utvikling blir akkurat som forventet. I dette scenariet er Vegårshei hverken attraktiv eller lite attraktiv. Dette betyr ikke at Vegårshei ikke forsøker å skape attraktivitet, men at deres innsats for å bli attraktive gir like gode resultater og er like effektiv som innsatsen til en gjennomsnittlig kommune. For mange kommuner kan en slik forventet utvikling være svakere enn det SSB (MMMM) legger til grunn.
 - Vi har også scenarier med høy og lav attraktivitet for bosetting og næringsliv. I scenariet med høy attraktivitet ligger verdien for attraktivitet på 0,8-kvantilen, det vil si at attraktivitetsverdiene er bedre enn 80 prosent av alle kommunene. I scenariet med lav attraktivitet ligger verdien for attraktivitet på 0,2-kvantilen.
 - I tillegg har vi et scenario basert på historisk attraktivitet, dvs. at attraktivitetsverdiene settes lik faktisk utvikling siste 10 år.

Scenarier for Vegårshei

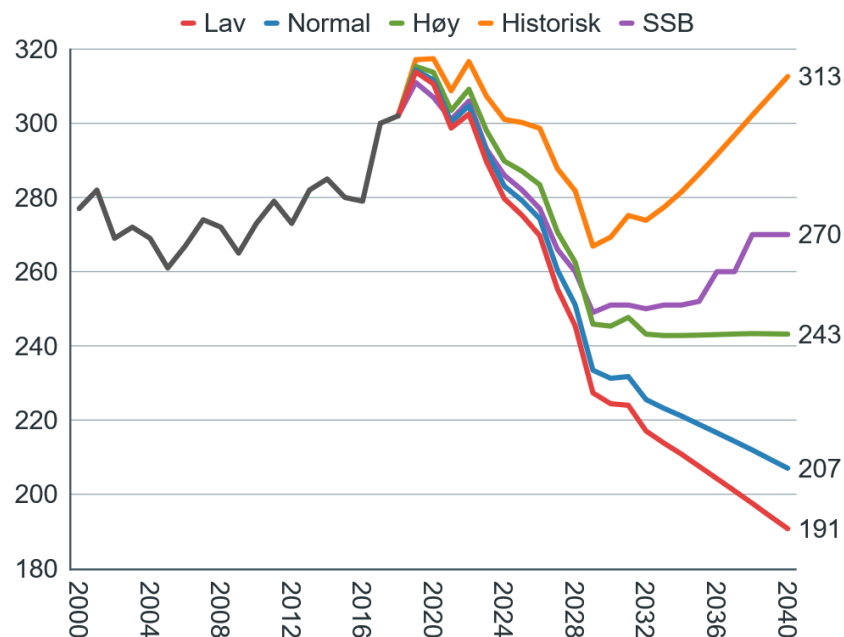

Befolkningsframskriving for ulike attraktivitetsscenarier. Vegårshei kommune.
Kilde: SSB/TF

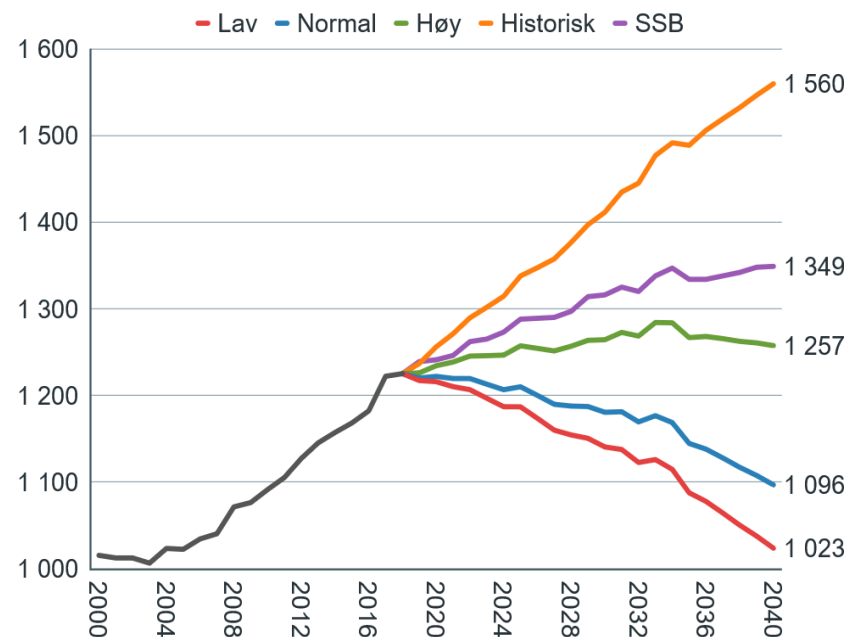

Antall private arbeidsplasser for ulike attraktivitetsscenarier. Vegårshei kommune.
Kilde: SSB/TF

Scenarier for Vegårshei (forts.)

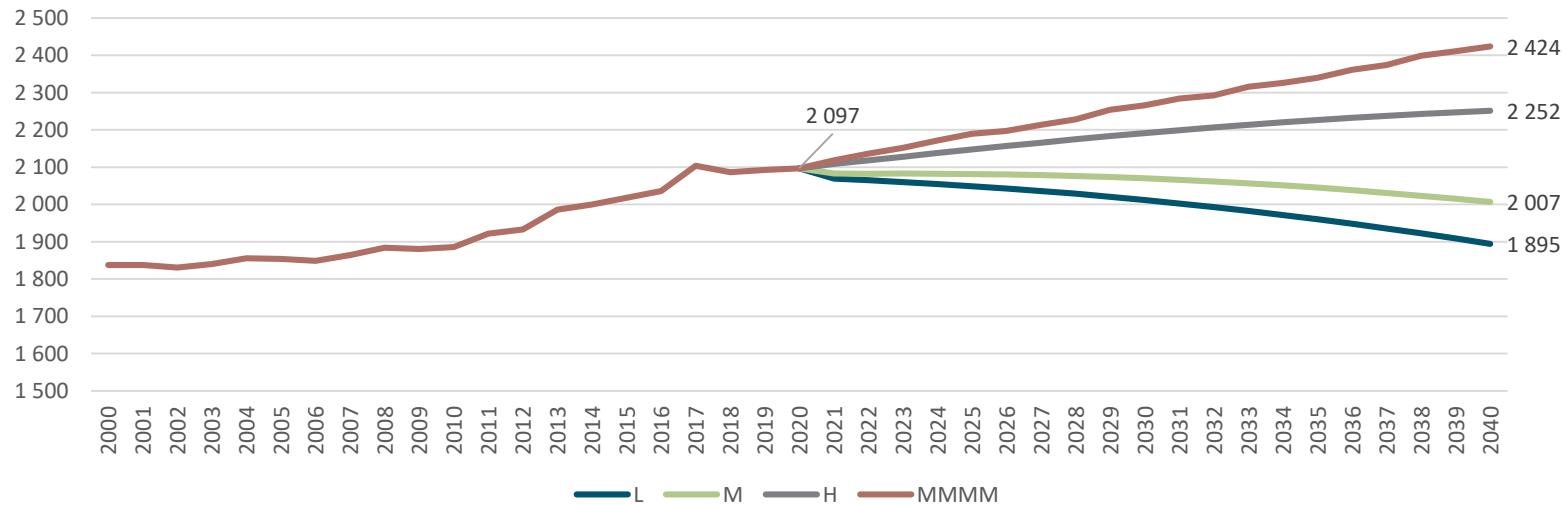
Befolkningsframskrivninger for ulike attraktivitetsscenarier i alderen 6 til 15 år.
Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

Befolkningsframskrivninger for ulike attraktivitetsscenarier i alderen 20 til 66 år.
Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF.

Framtidig tjenestebehov

Framtidig tjenestebehov

Befolkningsframskriving for ulike attraktivitetsscenarier. Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

- Med bakgrunn i scenariene (L, M og H) har vi beregnet parametere (indikatorer) for demografikostnader, forsørgerbyrde, årsverksbehov og behov for omsorgsplasser (både heldøgns og hjemmetjenester).
- For å kunne si noe om framtidig ressursbehov er det relevant å se på utviklingen i befolkningssammensetningen, da dette i stor grad sier noe om hvordan kommunen må prioritere i framtida.

Status: Alderssammensetning per 1.1.2020

- Tabellen viser befolkningssammensetningen for kommunen, fylket og landet per 1.1.20. Som vi ser, har kommunen om lag tilsvarende fordeling av innbyggere i aldersgruppene 0-66 år og 67 år og eldre som landet for øvrig.
- Andel eldre over 80 år er noe høyere enn landet for øvrig. Andelen eldre over 80 år utgjorde 4,9 prosent. Til sammenligning utgjorde andelen for fylket og landet hhv. 4,2 prosent og 4,3 prosent.

Andel innbyggere i ulike aldersgrupper per 1.1.20. Kilde: SSB/beregninger ved TF

	Vegårshei	Agder	Hele landet
0-5 år	6,1	6,6	6,5
6-15 år	14,2	12,9	12,0
16-66 år	64,6	65,0	66,1
67-79 år	10,2	11,3	11,1
80-89 år	4,1	3,4	3,5
90 år og eldre	0,8	0,8	0,8
0-66 år	84,9	84,5	84,6
67 år og eldre	15,1	15,5	15,4

Befolkningsframskrivninger fram til 2040

- I tabellen er vist framtidig utvikling i ulike aldersgrupper med bruk av TFs framskrivingsalternativer. Når det gjelder befolkningsutvikling totalt, er det store variasjoner mellom de tre scenariene. I det mest pessimistiske scenariet (L) anslås en befolkningsendring på -9,6 prosent fra 2020 til 2040, mens det i det mest optimistiske scenariet (H) anslås en endring på 7,4 prosent. I middelscenariet (M) anslås den totale befolkningsendringen å bli -4,3 prosent.
- I aldersgruppene 0–66 år er det anslått en utvikling på mellom -22,4 prosent og -3,6 prosent, mens det i aldersgruppene 67 år og eldre er anslått en utvikling på mellom +61,9 prosent og +69,1 prosent.
- Det anslås en markant økning i antall eldre i alle scenariene. Scenariene skiller seg lite når det gjelder utviklingen i antall pensjonister, fordi eldre personer sjelden flytter mellom kommuner. I alle scenariene er det anslått en lavere andel barn og unge og en høyere andel eldre.
- Hvilken betydning dette får for det framtidige utgiftsbehovet for de ulike tjenestoområdene, omtales nærmere i neste avsnitt.

Personer i ulike aldersgrupper 2020 og 2040. Prosentvis endring 2020-2040. Vegårshei kommune. TFs framskrivingsalternativer

	2020	2040			%endring 2020-2040		
		L	M	H	L	M	H
0-5 år	127	88	98	121	-30,7	-22,8	-4,7
6-15 år	298	191	207	243	-36,0	-30,5	-18,4
16-66 år	1 355	1 103	1 181	1 352	-18,6	-12,9	-0,3
67-79 år	214	318	324	337	48,6	51,5	57,5
80-89 år	87	151	152	155	73,8	75,1	77,8
90 år og eldre	16	44	44	44	176,3	176,5	176,8
Sum	2 097	1 895	2 007	2 252	-9,6	-4,3	7,4
0-66 år	1 780	1 381	1 486	1 716	-22,4	-16,5	-3,6
67 år og eldre	317	513	521	536	61,9	64,3	69,1

Befolkningsframskrivinger fram til 2040

Personer i ulike aldersgrupper 2020-2040. TF alternativ M. Vegårshei kommune. Kilde: TF

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
0-5 år	127	125	120	118	117	116	115	114	113	111	110	109	107	106	105	103	102	101	100	99	98
6-15 år	298	300	305	292	283	279	274	260	251	233	231	232	226	223	221	219	217	214	212	209	207
16-66 år	1 355	1 332	1 325	1 328	1 326	1 324	1 317	1 307	1 304	1 316	1 305	1 292	1 276	1 269	1 260	1 237	1 226	1 214	1 203	1 192	1 181
67-79 år	214	222	229	241	250	257	259	275	282	277	278	296	309	311	317	332	333	333	337	335	324
80-89 år	87	84	83	86	87	84	89	97	100	110	119	114	119	122	122	127	130	134	136	139	152
90 år og eldre	16	20	21	18	20	22	26	25	27	27	27	24	25	25	27	27	31	34	36	40	44
Sum	2 097	2 083	2 083	2 083	2 082	2 082	2 080	2 079	2 076	2 074	2 070	2 066	2 062	2 057	2 051	2 045	2 038	2 031	2 023	2 015	2 007
0-66 år	1 780	1 757	1 749	1 738	1 726	1 718	1 706	1 681	1 668	1 660	1 646	1 632	1 609	1 598	1 586	1 559	1 545	1 530	1 514	1 501	1 486
67 år og eldre	317	326	334	345	356	363	374	397	409	413	424	434	453	459	465	486	494	501	509	515	521

Personer i ulike aldersgrupper 2020-2040. SSB MMMM. Vegårshei kommune. Kilde: SSB

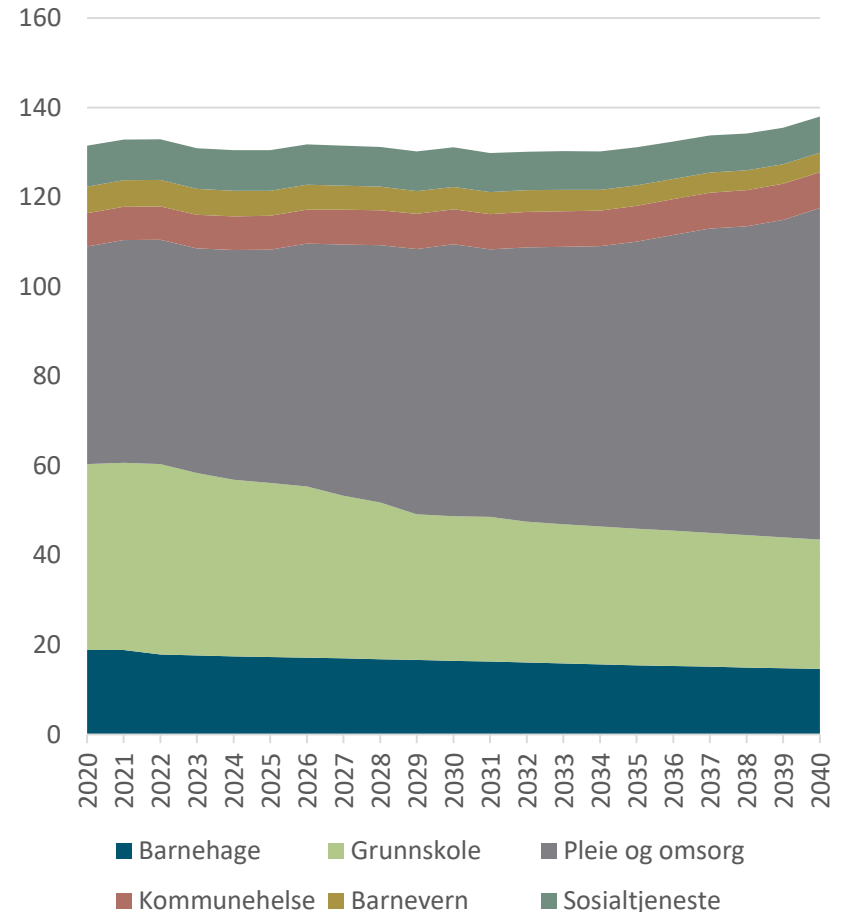
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
0-5 år	127	129	127	129	129	129	131	133	134	136	137	140	142	146	147	147	147	148	149	149	150
6-15 år	298	335	331	330	320	311	306	303	292	288	278	276	279	277	277	278	286	287	297	297	297
16-66 år	1 355	1 364	1 375	1 389	1 402	1 413	1 417	1 419	1 425	1 452	1 450	1 448	1 438	1 445	1 452	1 440	1 439	1 444	1 449	1 455	1 456
67-79 år	214	224	228	241	251	261	261	280	287	283	288	307	324	327	332	350	355	354	362	360	350
80-89 år	87	83	83	84	88	84	88	95	99	109	118	117	119	124	120	128	133	137	137	142	157
90 år og eldre	16	17	17	16	16	21	23	21	23	25	22	21	20	23	24	23	27	31	32	35	41
Sum	2 097	2 118	2 136	2 152	2 172	2 190	2 197	2 214	2 228	2 254	2 266	2 284	2 293	2 316	2 326	2 340	2 361	2 374	2 399	2 411	2 424
0-66 år	1 780	1 828	1 833	1 848	1 851	1 853	1 854	1 855	1 851	1 876	1 865	1 864	1 859	1 868	1 876	1 865	1 872	1 879	1 895	1 901	1 903
67 år og eldre	317	324	328	341	355	366	372	396	409	417	428	445	463	474	476	501	515	522	531	537	548

Framtidig utgiftsbehov

- Kommunene har ansvar for blant annet barnehage, grunnskole og pleie- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene i stor grad påvirkes av den demografiske utviklingen.
- Vi har utarbeidet en analyse som skal illustrere hvordan befolkningsframskrivingene vil påvirke kommunens framtidige kostnader og utgiftsbehov. Vi har beregnet demografikostnadene totalt og fordelt på ulike aldersgrupper og tilhørende tjenesteområder i kommunen.
- I beregningen av demografikostnadene baserer vi oss på det samme opplegget som Teknisk beregningsutvalg for kommunal økonomi (heretter forkortet TBU) benytter. Anslagene er basert på uendret standard, dekningsgrad og effektivitet i tjenesteytingen, og er et uttrykk for hva det vil koste kommunene å bygge ut tjenestetilbudet for å holde tritt med befolkningsutviklingen.
- Demografikostnadene vil gjenspeiles gjennom inntektene fra staten, og analysen vil slik sett gi en indikasjon på hvilke økonomiske rammebetingelser kommunen vil ha for å håndtere framtidig befolkningsutvikling og endret utgiftsbehov.

Framtidig utgiftsbehov (forts.)

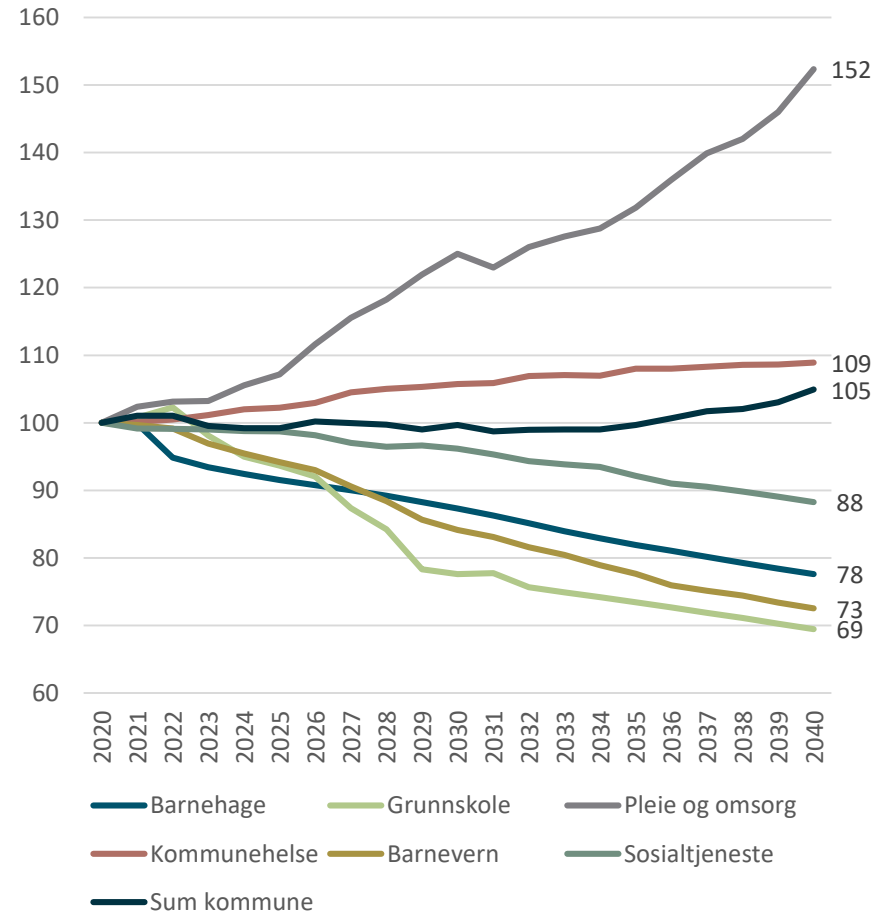
- I figuren er framtidig beregnede demografikostnader fordelt på ulike tjenesteområder for kommunen. Framskrivingene er basert på M-scenariet fra TF. Vi begynner med å se på hvordan utviklingen i utgiftsbehov på ulike tjenesteområder anslås å bli fram mot 2040.
- Av figuren kan vi se at framtidige økte demografikostnader i all hovedsak vil kunne knyttes til tjenesteområdet pleie og omsorg.

Beregnet utgiftsbehov på ulike sentrale tjenesteområder 2020-2040.
Framskrivingsalternativ M. Vegårshei kommune. Faste mill. 2020-kr. Kilde:
TBU/beregninger ved TF

Framtidig utgiftsbehov (forts.)

- Figuren viser utvikling i beregnet utgiftsbehov for ulike sentrale tjenesteområder fra 2020 til 2040.
- Samlet sett er kommunens er utgiftsbehov anslått å reduseres med ca. 5 prosent i perioden. På pleie og omsorg og er utgiftsbehovet anslått å øke med ca. 52 prosent. På pleie og omsorg og er utgiftsbehovet anslått å øke med ca. 52 prosent. På områdene barnehage og grunnskole er utgiftsbehovet anslått å reduseres med hhv. ca. 22 prosent og 31 prosent. På kommunehelse er utgiftsbehovet anslått å øke med 9 prosent, mens utgiftsbehovet på barnevern og sosialtjeneste er anslått å reduseres med hhv. ca. 27 prosent og 12 prosent.

Utvikling i beregnet utgiftsbehov ulike sentrale tjenesteområder 2020-2040. Indeksert utvikling, 2020=100. Vegårshei kommune. Kilde: TBU/beregninger ved TF

Framtidig utgiftsbehov (forts.)

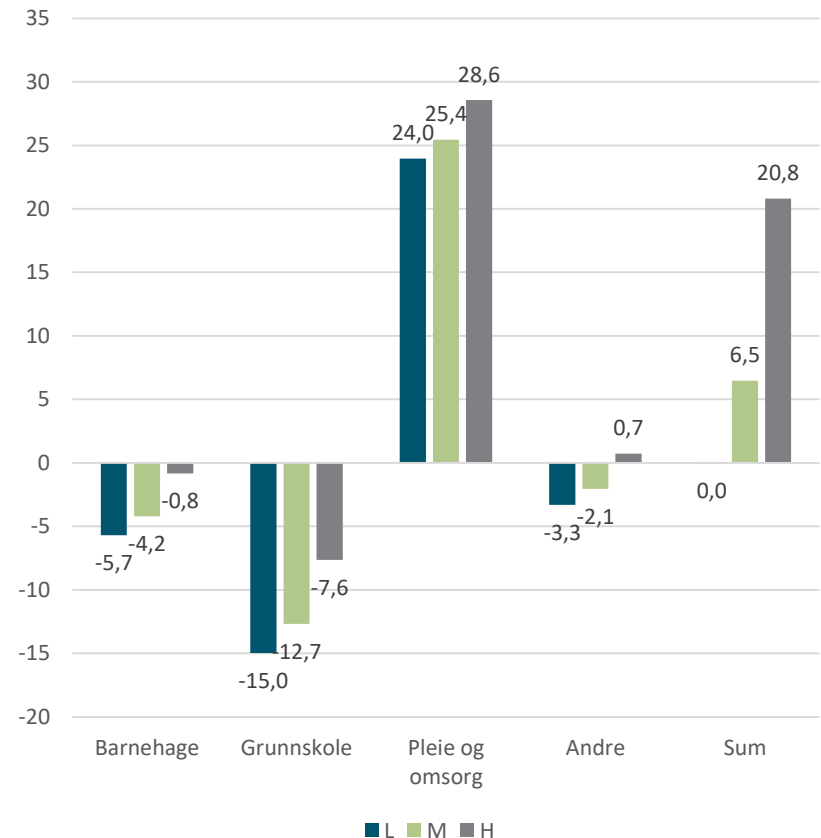
- I tabellen er vist akkumulerte demografikostnader for perioden 2021-2040, basert på de ulike scenariene for befolkningsutvikling fra TF.
- De tre framskrivingsalternativene anslår demografikostnader på mellom 0 kr i det pessimistiske scenariet (L) og 20,8 mill. kr i det optimistiske scenariet (H).
 - For aldersgruppene under 66 år er det i samtlige scenarier anslått reduserte demografikostnader, mens det i aldersgruppene over 67 år er anslått økte demografikostnader. Det er anslått betydelig økte utgifter knyttet til den eldre delen av befolkningen i alle de tre scenariene. Det vil si mellom 28,8 mill. kr i det mest pessimistiske scenariet til 30,6 mill. kr i det mest optimistiske.
- SSB MMMM anslår demografikostnader på 32,1 mill. kr, hvorav 1,6 mill. kr for aldersgruppene under 66 år og 30,6 mill. kr for aldersgruppene over 67 år.

Beregnete demografikostnader 2021-2040 knyttet til den demografiske utviklingen. Aldersgrupper. Vegårshei kommune. Akkumulert. Faste mill. 2020-kr. Kilde: TBU/beregninger ved TF

	L	M	H	MMMM
0-5 år	-6,5	-4,8	-1,0	3,9
6-15 år	-17,2	-14,5	-8,8	-4,5
16-66 år	-5,1	-3,5	-0,1	2,1
67-79 år	6,0	6,4	7,1	7,9
80-89 år	12,4	12,6	13,0	13,5
90 år og eldre	10,4	10,4	10,4	9,2
Sum	0,0	6,5	20,8	32,1
0-66 år	-28,8	-22,9	-9,8	1,6
67 år og eldre	28,8	29,4	30,6	30,6

Framtidig utgiftsbehov (forts.)

- Figuren viser beregnede demografikostnader for de ulike sentrale tjenesteområdene for perioden 2021–2040.
 - For området barnehage er det anslått demografikostnader på mellom -5,7 mill. kr (L) og -0,8 mill. kr (H).
 - For grunnskole ligger kostnadsanslaget på mellom -15,0 mill. kr (L) og -7,6 mill. kr (H),
 - Anslaget for pleie- og omsorg ligger i intervallet +24,0 mill. kr (L) og +28,6 mill. kr (H).
 - På områdene helse, barnevern og sosialtjeneste (andre i figuren) er det anslått demografikostnader på mellom -3,3 mill. kr og 0,7 mill. kr.

Beregnete demografikostnader 2021-2040 knyttet til den demografiske utviklingen. Tjenesteområder. Vegårshei kommune. Akkumulert. Faste mill. 2020-kr. Kilde: TBU/beregninger ved TF

Framtidig utgiftsbehov

– årlige demografikostnader fram til 2040

Beregnete demografikostnader knyttet til den demografiske utviklingen. Tjenesteområder. Vegårshei kommune. Årlig. Faste mill. 2020-kr. Alternativ L. Kilde: TBU/beregninger ved TF

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2021-2040
Barnehage	-0,2	-1,0	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-5,7
Grunnskole	0,1	0,5	-1,8	-1,4	-0,6	-0,8	-2,0	-1,4	-2,5	-0,4	-0,1	-1,0	-0,5	-0,4	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-0,5	-15,0
Pleie og omsorg	1,0	0,3	0,0	1,1	0,7	2,1	1,8	1,3	1,7	1,4	-1,1	1,4	0,7	0,5	1,4	1,9	1,8	1,0	1,8	3,0	24,0
Andre	-0,2	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,3	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-3,3
Totalt	0,7	-0,2	-2,3	-0,7	-0,3	1,0	-0,6	-0,6	-1,2	0,6	-1,6	0,0	-0,2	-0,4	0,5	1,0	1,0	0,1	1,0	2,1	0,0

Beregnete demografikostnader knyttet til den demografiske utviklingen. Tjenesteområder. Vegårshei kommune. Årlig. Faste mill. 2020-kr. Alternativ M. Kilde: TBU/beregninger ved TF

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2021-2040
Barnehage	0,0	-0,9	-0,3	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-4,2
Grunnskole	0,3	0,6	-1,7	-1,3	-0,5	-0,7	-1,9	-1,3	-2,5	-0,3	0,1	-0,9	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-0,3	-12,7
Pleie og omsorg	1,1	0,4	0,1	1,1	0,8	2,2	1,9	1,3	1,8	1,5	-1,0	1,5	0,7	0,6	1,5	2,0	1,9	1,0	1,9	3,1	25,4
Andre	-0,1	0,0	-0,1	0,0	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-2,1
Totalt	1,4	0,0	-2,0	-0,4	0,0	1,3	-0,3	-0,3	-1,0	0,9	-1,2	0,3	0,1	0,0	0,9	1,3	1,4	0,4	1,3	2,5	6,5

Beregnete demografikostnader knyttet til den demografiske utviklingen. Tjenesteområder. Vegårshei kommune. Årlig. Faste mill. 2020-kr. Alternativ H. Kilde: TBU/beregninger ved TF

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2021-2040
Barnehage	0,3	-0,8	-0,1	-0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,8
Grunnskole	0,8	0,8	-1,6	-1,1	-0,4	-0,5	-1,8	-1,1	-2,3	-0,1	0,3	-0,6	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-7,6
Pleie og omsorg	1,4	0,5	0,2	1,2	0,9	2,3	2,0	1,4	1,9	1,6	-0,9	1,7	0,9	0,7	1,7	2,2	2,1	1,2	2,1	3,3	28,6
Andre	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,7
Totalt	2,6	0,5	-1,5	0,1	0,6	1,9	0,3	0,3	-0,4	1,6	-0,5	1,0	0,8	0,7	1,7	2,1	2,2	1,3	2,1	3,3	20,8

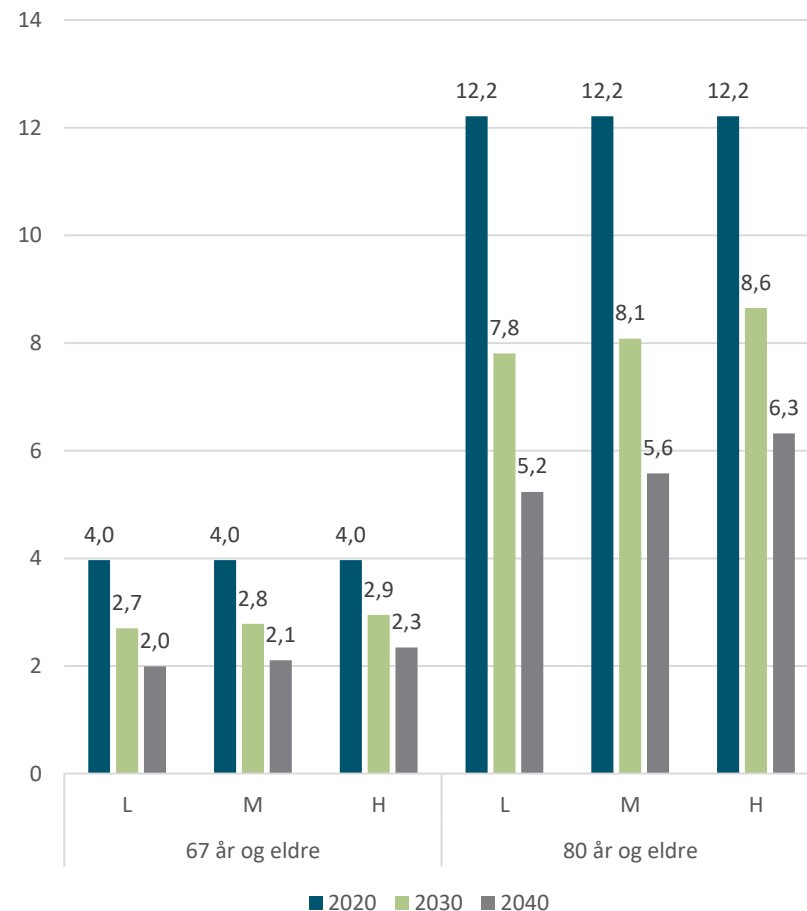
Beregnete demografikostnader knyttet til den demografiske utviklingen. Tjenesteområder. Vegårshei kommune. Årlig. Faste mill. 2020-kr. SSB MMMM. Kilde: TBU/beregninger ved TF

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2021-2040
Barnehage	0,5	-0,5	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,4	0,4	0,6	0,2	0,0	0,0	0,2	0,2	0,0	0,2	3,4
Grunnskole	0,4	0,7	-1,8	-1,0	-0,6	-0,7	-1,5	-0,8	-1,5	0,3	0,0	-0,1	0,1	0,0	0,1	1,1	0,0	1,4	0,0	0,0	-3,9
Pleie og omsorg	0,3	0,3	0,6	1,3	1,7	1,5	1,5	1,8	2,6	0,8	0,4	0,8	2,2	-0,1	1,9	2,6	2,2	0,9	2,0	4,4	29,8
Andre	0,3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	2,8
Totalt	1,5	0,7	-0,9	0,6	1,2	1,1	0,3	1,3	1,5	1,2	1,0	1,1	3,2	0,2	2,1	3,9	2,5	2,8	2,1	4,8	32,1

Forsørgerbyrde

(antall personer i arbeidsfør alder i forhold til antall eldre)

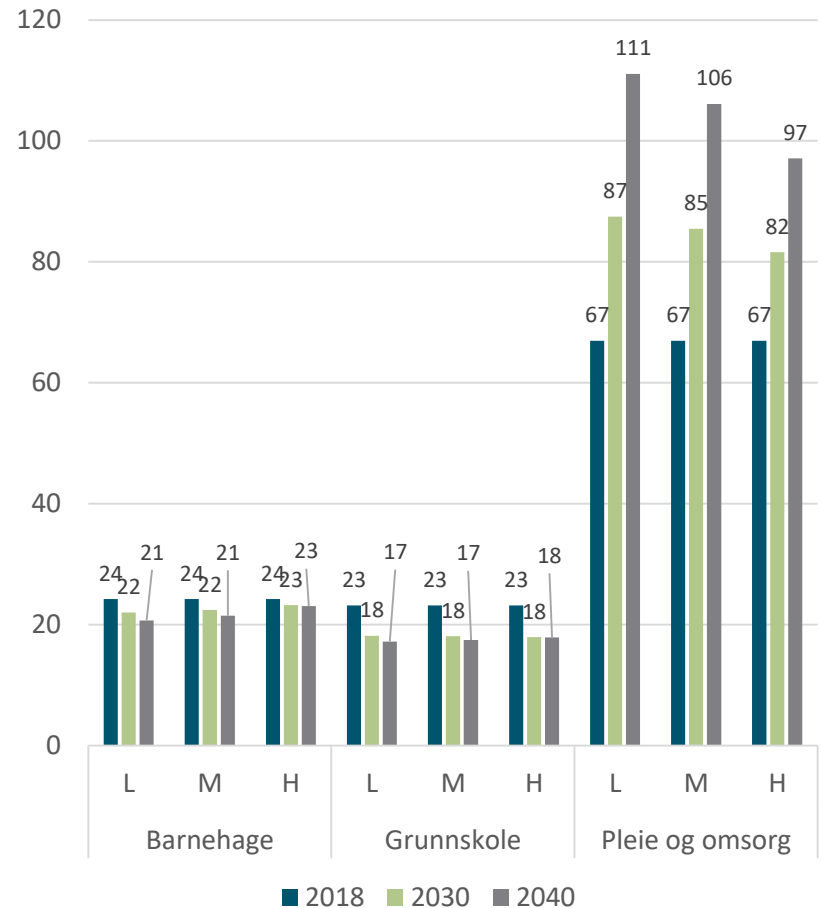
- I figuren under har vi beregnet den såkalte forsørgerbyrden i kommunen fram mot 2040, basert på TFs framskrivinger.
 - Forsørgerbyrden viser forholdet mellom antall personer i arbeidsfør alder og antall eldre. Arbeidsfør alder er 20–66 år, mens de eldre aldersgruppene er 67 år og over, og 80 år og over. En reduksjon i forholdstallet mellom de to aldersgruppene betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder per innbygger i den eldre aldersgruppen, altså blir forsørgerbyrden større.
- Forholdstallet for aldersgruppen 67 år og eldre (4,0 i 2020) anslås i 2040 å ligge mellom 2,0 (L-scenariet) og 2,3 (H-scenariet). Forholdstallet for aldersgruppen 80 år og eldre (12,2 i 2020) anslås i 2040 til mellom 5,2 (L-scenariet) og 6,3 (H-scenariet). H-scenariet vil dermed gi høyest andel arbeidsføre innbyggere i forhold til eldre innbyggere. Dette innebærer at kommunen må lykkes i å bli attraktive for å redusere forsørgerbyrden per innbygger.
- Til sammenligning anslår SSB MMMM en forsørgerbyrde for aldersgruppene 67 år og eldre og 80 år og eldre på hhv. 2,5 og 6,8 i 2040.
- Basert på utviklingen i de ulike aldersgruppene kan vi også anslå framtidig behov for årsverk innenfor de sentrale velferdsområdene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg.

Antall innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere. 2020, 2030 og 2040. Vegårshei kommune. TF framskrivinger L, M og H. Kilde: SSB/beregninger ved TF

Framtidig behov for kommunale årsverk

- Vi har beregnet framtidig behov for årsverk basert på TFs befolkningsframskrivninger.
 - I anslagene av framtidig tjenestebehov er det lagt til grunn samme standard og dekningsgrad som i dag. Det er ikke tatt hensyn til teknologisk utvikling eller andre samfunnsendringer som kan påvirke tjenestebehovet framover. Det er også viktig å merke seg at ulike kommuner har ulikt behov for årsverk per bruker innenfor de ulike tjenestene, og at årsverk per bruker ikke nødvendigvis sier noe om effektiviteten innenfor de ulike sektorene.
- Figuren viser at behovet for årsverk på barnehage og grunnskole vil endres relativt lite fram til 2030 og 2040. Behovet for årsverk på pleie og omsorg i 2040 (per 1000 innb. 20–66 år) varierer fra 97 i H-scenariet til 111 i L-scenariet. L-scenariet vil dermed gi størst økning i framtidig behov for årsverk innen pleie og omsorg. Behovet for årsverk vil uansett hvilket av scenariene vi legger til grunn øke kraftig i årene framover. Dette må ses i lys av eldrebølgen og gjelder for alle landets kommuner.
- Til sammenligning anslår SSB MMMM et behov for årsverk på barnehage, grunnskole og pleie og omsorg (per 1000 innb. 20–66 år) på hhv. 21, 19 og 94 i 2040.

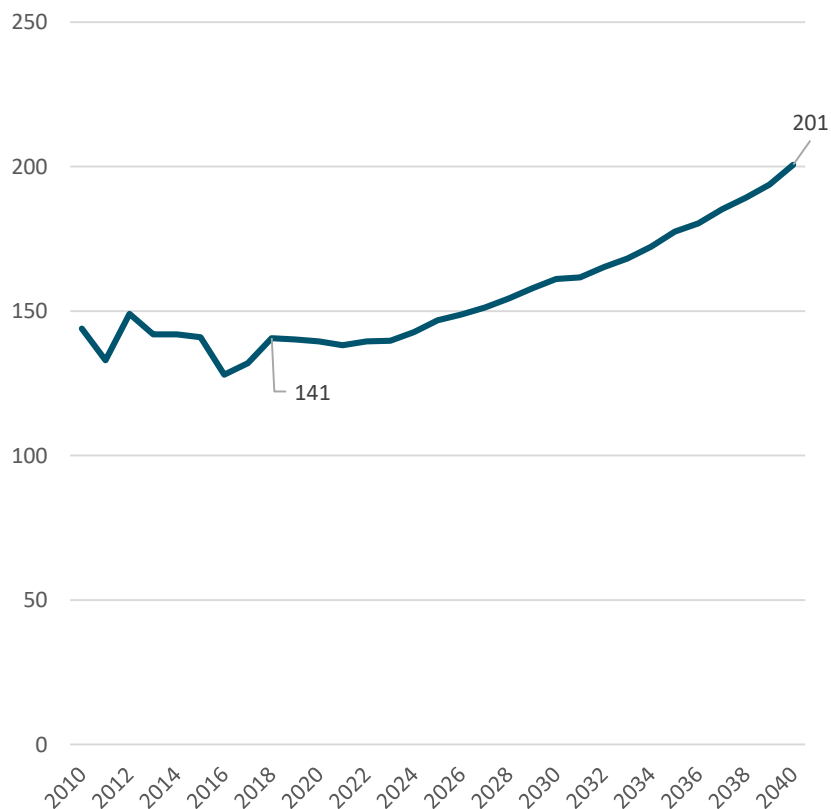
Anslått framtidig tjenestebehov i årsverk per 1000 innbyggere i arbeidsfør alder (20-66 år). 2018, 2030 og 2040. Vegårshei kommune. TF framskrivninger L, M og H. Kilde: SSB/beregninger ved TF

Framtidig behov for omsorgsplasser

- Vi har utarbeidet en analyse av framtidig behov for omsorgsplasser for Vegårshei kommune, basert på framskrivingsverktøyet omsorgsbehov 2040.
- Framskrivingsverktøyet tar utgangspunkt i statistiske analyser av KOSTRA-data og befolkningsframskrivninger. Verktøyet gir også mulighet til å endre forutsetninger for framskrivingen, ved bruk av alternative befolkningsframskrivninger, endring i produktivitet og saktere aldring i befolkningen.
- I utgangspunktet har vi lagt modellens anbefalte forutsetninger til grunn, dvs. framskrivingsalternativ M (fra TF) og 2 prosent reduksjon i behovet for heldøgns omsorgsplasser innen 2040 (som motsvares av tilsvarende økt behov for hjemmetjenester).
- Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjeneste anslås å øke med 60 fra 2018 til 2040 (dvs. +16 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og +44 mottakere av hjemmetjenester).
 - Til sammenligning anslår SSB MMMM et økt behov på 71 mottakere (dvs. +16 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og +55 mottakere av hjemmetjenester).
- I aldersgruppen 67 år og eldre anslås en økning på 66 mottakere, mens i aldersgruppen under 66 år anslås en reduksjon på 6 mottakere.

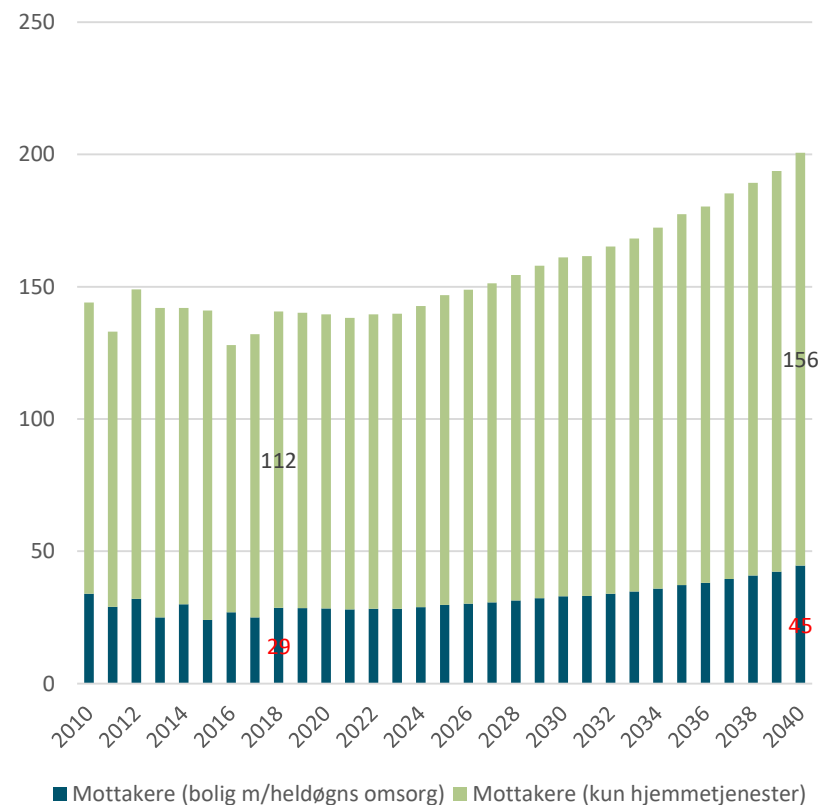
Framtidig behov for omsorgsplasser – Vegårshei kommune

Mottakere bolig med heldøgns omsorg og
hjemmetjenester

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester. 2010-2040
Vegårshei kommune. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

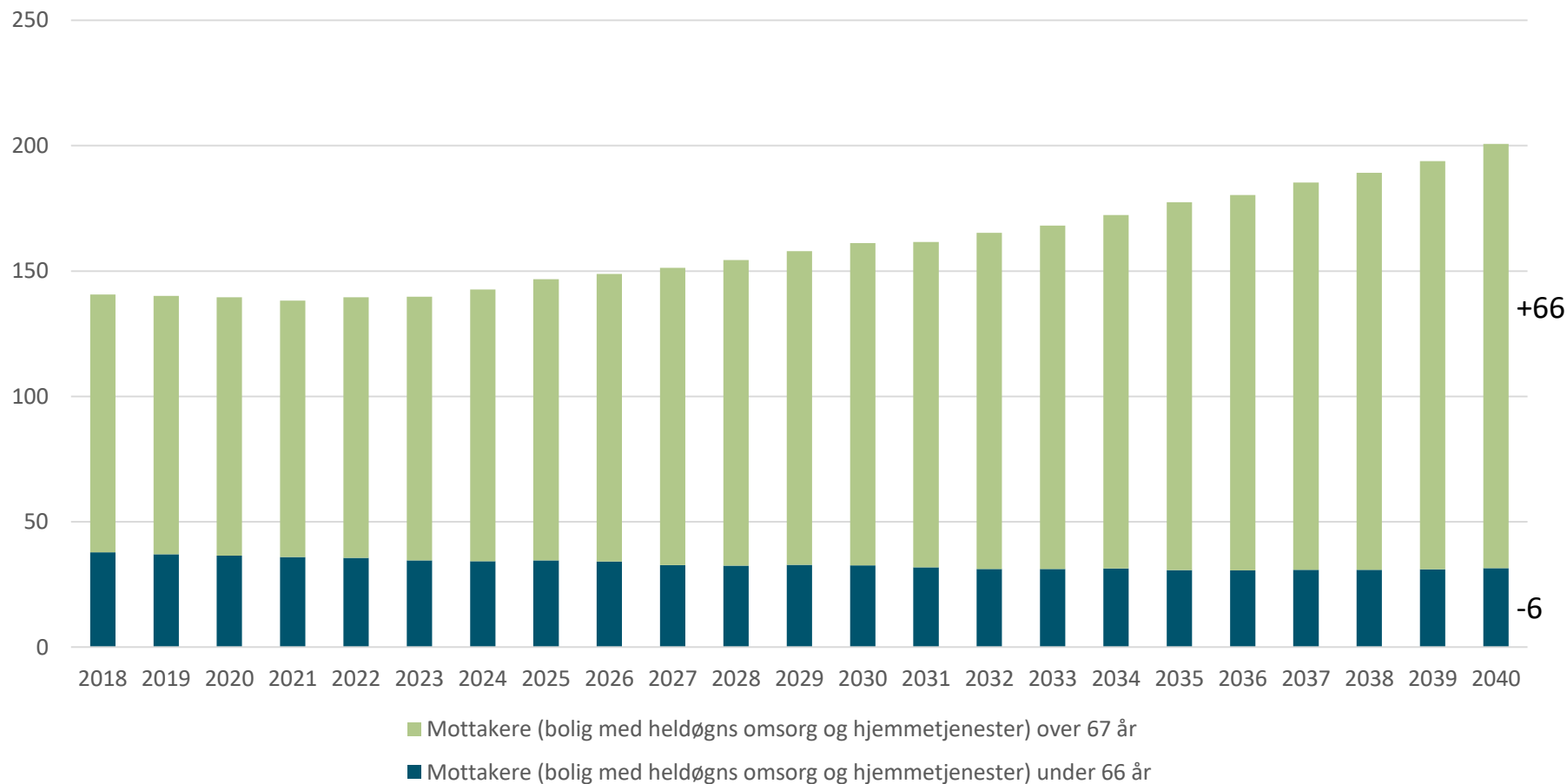
Mottakere bolig med heldøgns omsorg og
hjemmetjenester

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester. 2010-2040
Vegårshei kommune. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

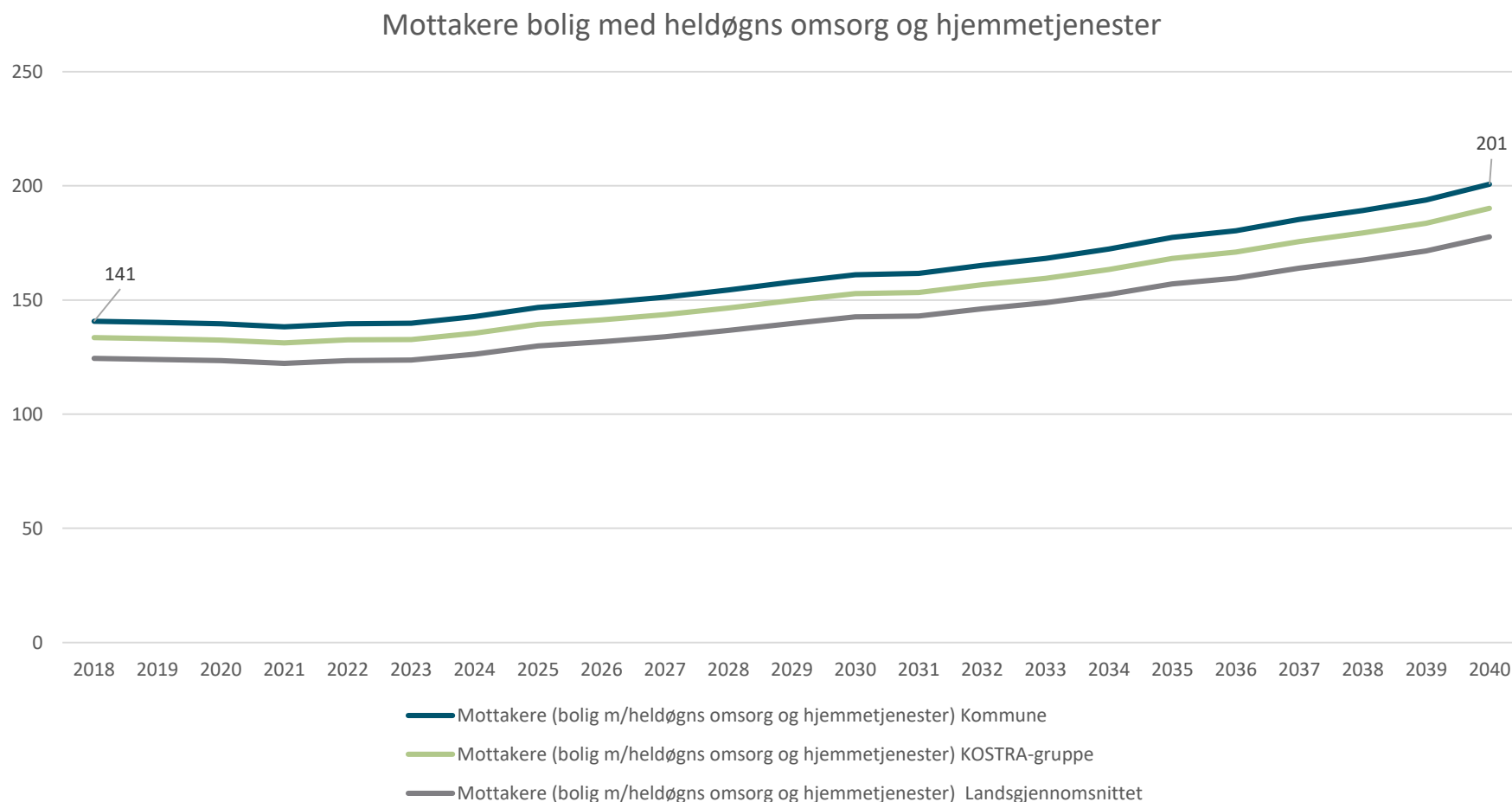
Mottakere over og under 67 år

Mottakere bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester over og under 67 år. 2018-2040 Vegårshei kommune. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

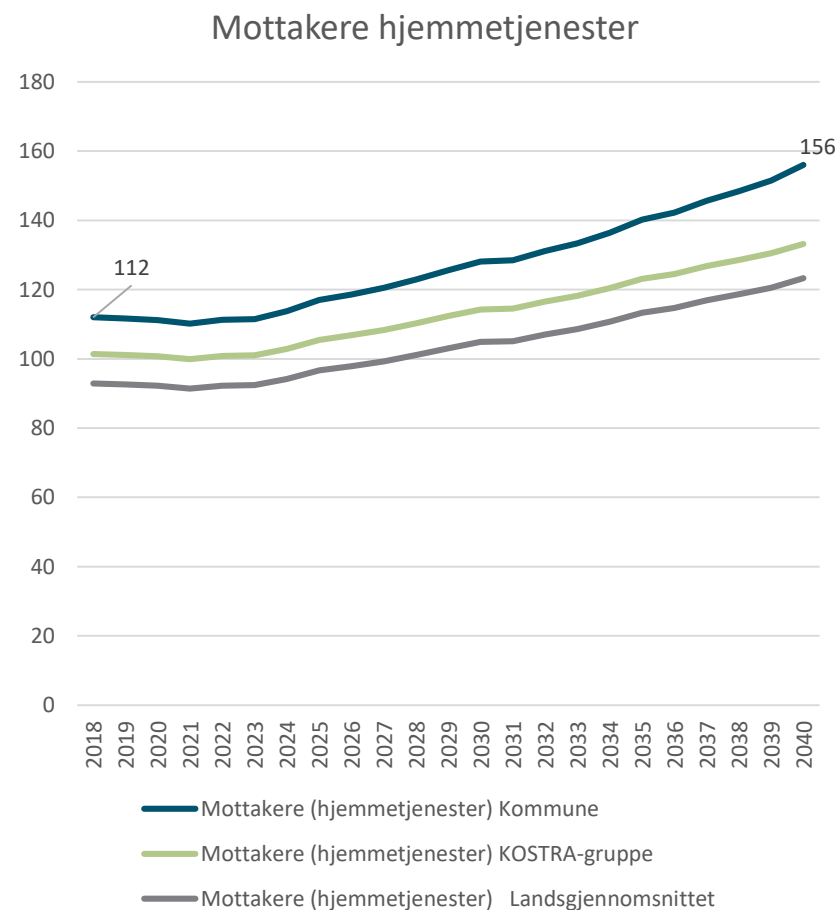
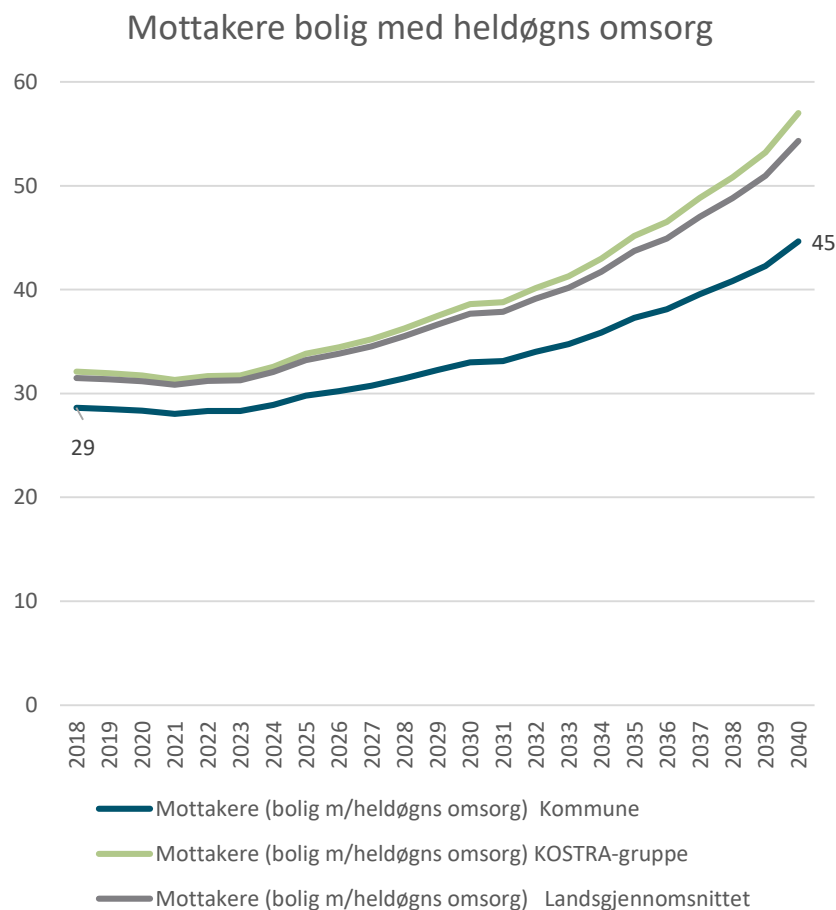
Sammenligning mot KOSTRA-gruppe 5 og landet*

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester. 2018-2040. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

*): Dette er tall som viser hvordan framskrevne verdier av variablene ville vært dersom den aktuelle kommunen var som en gjennomsnittskommunen i KOSTRA-gruppen, eller som en nasjonal gjennomsnittskommune

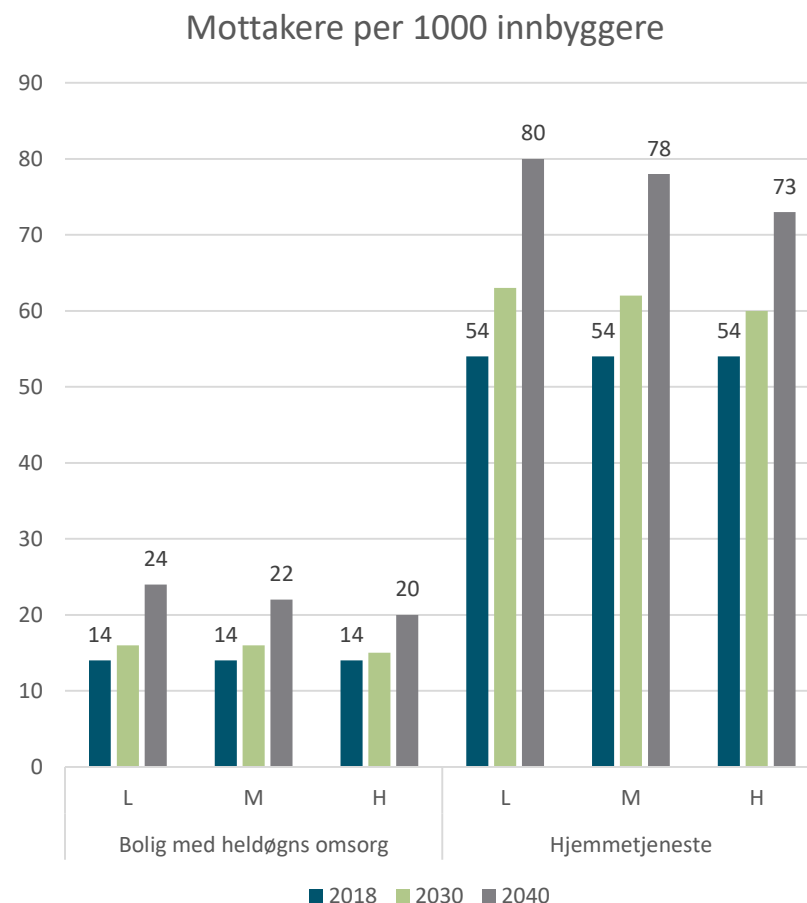
Sammenligning mot KOSTRA-gruppe 5 og landet (2)*

*): Dette er tall som viser hvordan framskrevne verdier av variablene ville vært dersom den aktuelle kommunen var som en gjennomsnittskommunen i KOSTRA-gruppen, eller som en nasjonal gjennomsnittskommune

Framtidig behov for omsorgsplasser med ulike befolkningsframskrivinger

- Diagrammet viser antall tjenestemottakere per 1000 innbyggere for Vegårshei kommune i 2018, 2030 og 2040, med bruk av ulike scenarier fra TF.
- Antall mottakere av bolig med heldøgns omsorg per 1000 innbyggere (14 i 2018) anslås i 2040 å ligge mellom 20 (H-scenariet) og 24 (L-scenariet). Antall mottakere av hjemmetjenester per 1000 innbyggere (54 i 2018) anslås i 2040 å ligge mellom 73 (H-scenariet) og 80 (L-scenariet). H-scenariet vil dermed gi lavest behov for omsorgsplasser målt per 1000 innbyggere.
- Til sammenligning anslår SSB MMMM hhv. 18 og 69 mottakere per 1000 innbyggere i 2040.

Antall mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester Vegårshei kommune. Per 1000 innbyggere i 2018, 2030 og 2040. Kilde: Framskrivingsverktøyet omsorgsbehov 2040, beregninger ved TF.

Framtidig behov for omsorgsplasser – Vegårshei kommune

- Ulike befolkningsframskrivninger
 - Det er mulig å legge inn ulike befolkningsframskrivninger. Vi har tatt utgangspunkt i alternativ L, M og H fra TF. Standard i verktøyet er SSB MMMM.
- Endring i produktivitet innen kommunale tjenester.
 - Produktivitetsantakelsen er ment å fange opp en antakelse om at velferdsteknologi vil sørge for at en mindre andel mottakere av omsorgstjenester vil trenge tjenester som innebærer boformer med heldøgns bemanning (som motsvares av tilsvarende økt behov for hjemmetjenester). Ved å velge f.eks. 1 % antar man at det innen 2040 vil være 1 % reduksjon i behovet for boformer med heldøgns bemanning. Foreslått valg i verktøyet er 2 %.
- Saktere aldring i befolkningen, dvs. at tjenestebehovet øker saktere enn det ellers ville ha gjort.
 - Det er tre alternativer: ingen, rate 0,05 og rate 0,1. Rate 0,1 tilsvarer om lag den reduserte aldringen som benyttes ved levealdersjusteringen i pensjonsreformen. Rate 0,1 innebærer at en 80-åring ti år fram i tid har samme tjenestebehov som en 79-åring i dag. Alternativet med rate 0,05 gir en noe svakere endring i aldringen. Rate 0,05 innebærer at en 80-åring om 20 år har samme tjenestebehov som en 79-åring i dag. Foreslått valg i verktøyet er ingen saktere aldring.
- Hovedfunn for Vegårshei:
 - L-scenariet gir -4 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester i 2040
 - -4 mottakere av hjemmetjenester
 - H-scenariet gir +8 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester i 2040
 - +8 mottakere av hjemmetjenester
 - 2 prosent produktivetsforbedring gir -1 mottakere av bolig med heldøgns omsorg i 2040 (og tilsvarende økning av mottakere med hjemmetjenester).
 - 7 prosent produktivetsforbedring gir -3 mottakere av bolig med heldøgns omsorg i 2040 (og tilsvarende økning av mottakere med hjemmetjenester).
 - Rate for saktere aldring på 0,05 gir -16 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester i 2040
 - -5 mottakere av bolig med heldøgns omsorg
 - -11 mottakere av hjemmetjenester
 - Rate for saktere aldring på 0,1 gir -40 mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester i 2040
 - -12 mottakere av bolig med heldøgns omsorg
 - -28 mottakere av hjemmetjenester

Alternative befolkningsframskrivninger (fra TF)

Mottakere totalt

	L	M	H
2018	141	141	141
2019	140	140	140
2020	139	140	140
2021	138	138	139
2022	139	140	140
2023	139	140	141
2024	142	143	144
2025	146	147	148
2026	148	149	151
2027	150	151	153
2028	153	154	157
2029	157	158	161
2030	160	161	164
2031	160	162	165
2032	163	165	169
2033	166	168	172
2034	170	172	177
2035	175	177	182
2036	178	180	186
2037	182	185	191
2038	186	189	196
2039	191	194	201
2040	197	201	208
Endr.	-4		8

Mottakere bolig med heldøgns omsorg

	L	M	H
2018	29	29	29
2019	28	29	29
2020	28	28	28
2021	28	28	28
2022	28	28	28
2023	28	28	29
2024	29	29	29
2025	30	30	30
2026	30	30	31
2027	31	31	31
2028	31	31	32
2029	32	32	33
2030	33	33	33
2031	33	33	34
2032	34	34	34
2033	35	35	35
2034	36	36	36
2035	37	37	38
2036	38	38	38
2037	40	40	40
2038	41	41	41
2039	42	42	42
2040	45	45	45
Endr.	0		0

Mottakere kun hjemmetjenester

	L	M	H
2018	112	112	112
2019	112	112	112
2020	111	111	111
2021	110	110	111
2022	111	111	112
2023	111	111	112
2024	113	114	115
2025	116	117	118
2026	118	119	120
2027	120	121	122
2028	122	123	125
2029	125	126	128
2030	127	128	131
2031	127	128	131
2032	130	131	134
2033	132	133	137
2034	134	136	141
2035	138	140	145
2036	140	142	147
2037	143	146	151
2038	145	148	155
2039	148	152	158
2040	152	156	164
Endr.	-4		8

Endring i produktivitet

Mottakere totalt

	Ingen	2 prosent	7 prosent
2018	141	141	141
2019	140	140	140
2020	140	140	140
2021	138	138	138
2022	140	140	140
2023	140	140	140
2024	143	143	143
2025	147	147	147
2026	149	149	149
2027	151	151	151
2028	154	154	154
2029	158	158	158
2030	161	161	161
2031	162	162	162
2032	165	165	165
2033	168	168	168
2034	172	172	172
2035	177	177	177
2036	180	180	180
2037	185	185	185
2038	189	189	189
2039	194	194	194
2040	201	201	201
Endr.		-	-

Mottakere bolig med heldøgns omsorg

	Ingen	2 prosent	7 prosent
2018	29	29	29
2019	29	29	28
2020	28	28	28
2021	28	28	28
2022	28	28	28
2023	28	28	28
2024	29	29	29
2025	30	30	29
2026	30	30	30
2027	31	31	30
2028	32	31	31
2029	33	32	31
2030	33	33	32
2031	34	33	32
2032	34	34	33
2033	35	35	34
2034	36	36	35
2035	38	37	36
2036	39	38	37
2037	40	40	38
2038	42	41	39
2039	43	42	40
2040	46	45	42
Endr.		-1	-4

Mottakere kun hjemmetjenester

	Ingen	2 prosent	7 prosent
2018	112	112	112
2019	112	112	112
2020	111	111	111
2021	110	110	110
2022	111	111	112
2023	111	111	112
2024	114	114	114
2025	117	117	117
2026	118	119	119
2027	120	121	121
2028	123	123	124
2029	125	126	126
2030	128	128	129
2031	128	128	129
2032	131	131	132
2033	133	133	135
2034	136	136	138
2035	140	140	142
2036	142	142	144
2037	145	146	147
2038	148	148	150
2039	151	152	154
2040	155	156	158
Endr.		1	4

Saktere aldring

Mottakere totalt

	Nei	Rate 0,05	Rate 0,1
2018	141	141	141
2019	140	136	136
2020	140	134	134
2021	138	133	133
2022	140	134	132
2023	140	133	132
2024	143	137	133
2025	147	142	136
2026	149	145	137
2027	151	143	136
2028	154	146	141
2029	158	150	142
2030	161	152	144
2031	162	155	147
2032	165	158	150
2033	168	159	146
2034	172	163	150
2035	177	165	152
2036	180	171	154
2037	185	172	154
2038	189	176	158
2039	194	180	159
2040	201	184	160
Endr.		-16	-40

Mottakere bolig med heldøgns omsorg

	Nei	Rate 0,05	Rate 0,1
2018	29	29	29
2019	29	28	28
2020	28	27	27
2021	28	27	27
2022	28	27	27
2023	28	27	27
2024	29	28	27
2025	30	29	28
2026	30	29	28
2027	31	29	27
2028	31	30	28
2029	32	30	29
2030	33	31	29
2031	33	31	30
2032	34	32	30
2033	35	32	30
2034	36	34	30
2035	37	34	31
2036	38	35	31
2037	40	36	31
2038	41	37	32
2039	42	38	32
2040	45	39	33
Endr.		-5	-12

Mottakere kun hjemmetjenester

	Nei	Rate 0,05	Rate 0,1
2018	112	112	112
2019	112	108	108
2020	111	106	106
2021	110	106	106
2022	111	106	105
2023	111	106	105
2024	114	109	106
2025	117	113	109
2026	119	115	109
2027	121	114	109
2028	123	117	113
2029	126	120	113
2030	128	121	115
2031	128	123	117
2032	131	125	120
2033	133	126	117
2034	136	130	120
2035	140	131	121
2036	142	135	123
2037	146	136	123
2038	148	139	126
2039	152	142	127
2040	156	145	128
Endr.		-11	-28

Oppsummering framtidig tjenestebehov

- Det er anslått betydelig økte utgifter knyttet til den eldre delen av befolkningen i alle de tre scenariene, og analysene viser at framtidige økte demografikostnader i all hovedsak vil være knyttet til tjenesteområdet pleie og omsorg. Kommunens utgiftsbehov knyttet til barnehage og skole vil gå ned i alle scenariene.
- Vi har også sett på framtidig forsørgerbyrde og behov for kommunale årsverk på barnehage, grunnskole og pleie og omsorg. I beregningene er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i dag. Framskrivningene viser at forsørgerbyrden vil øke betydelig i årene framover. Det vil altså bli færre personer i yrkesaktiv alder bak hver pensjonist. Framskrivningene viser at behovet for årsverk innen barnehage og grunnskole vil endres relativt lite fram til 2030 og 2040, mens behovet for årsverk innen pleie og omsorg vil øke uansett scenario.
- Illustrasjonene av framtidig behov for omsorgsplasser viser at det vil bli flere mottakere med behov for heldøgns omsorg og hjemmetjeneste.

Administrasjon og styring

Rådmannens stab (14,75 årsverk - 16 pers.)

Støtte og rådgivning (9,05)

1. Servicetorg
2. Post og arkiv
3. Politisk sekretariat
4. Informasjon og web
5. Informasjonssikkerhet og personvern
6. Personvernkontakt
7. Økonomi, fakturering og lønn
8. Eiendomsskatt
9. HR- og organisasjonsrådgivning
10. Skole- og barnehagefaglig rådgivning
11. Spesialpedagogtjenester for barnehagene
12. Interkontroll og kvalitetssikring
13. Overordnede prosjekter og styringssystemer
14. Tilsyn og høringer
15. ***Rådmannsteamet = inkl. i stab**

Samfunn og utvikling (5,7)

1. Byggesak
2. Kart og oppmåling
3. Skog- og landbruk
4. Viltforvaltning
5. Miljø og klima
6. Næringsutvikling / rådgivning
7. Bibliotek (kultur)
8. Kommunal planlegging
 - areal- og samfunn
 - temaer
9. Investeringsprosjekter
10. Samfunnssikkerhet og beredskap
11. Folkehelsekoordinator

Administrasjonsutgifter Vegårshei kommune

- Vi finner at Vegårshei kommune har noe høyere utgifter til administrasjon og styring enn det de økonomiske rammebetingelsene skulle tilsi.
- Analysene viser likevel at Vegårshei generelt har noe lavere ressursbruk på administrasjon og styring enn sammenlignbare kommuner.
 - Vegårshei kommune hadde i 2019 netto driftsutgifter til administrasjon og styring på 9 349 kr per innbygger, mens gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 var 11 037 kr per innbygger.
 - Det er viktig å presisere at det er store variasjoner i økonomiske rammebetingelser mellom kommuner. Vegårshei har generelt et lavere inntektsnivå enn sammenligningskommunene.
 - Faste administrasjonskostnader er i inntektssystemet for 2019 beregnet til rundt 16 mill. kr. Vegårshei brukte i 2019 om lag 16 mill. kr til administrasjon (F.120). Det vil si at den største delen av administrasjonskostnadene i Vegårshei er å anse som faste, og dermed vanskelig å gjøre store endringer på.
- Ut fra analysene kan vi med andre ord ikke slutte at Vegårshei kommune bruker mer enn sammenlignbare kommuner til administrasjon. Det betyr likevel at det ikke er grunn til å se nærmere på de ressursene som er organisert innenfor dette området, i og med at de i stor grad påvirker effektiv drift i resten av organisasjonen ut fra hvordan de fungerer.
- Kommunen bør se nærmere på fordeling av administrasjonsutgifter/fellesutgifter.
 - Dersom en administrativ leder/stab/støtte på funksjon 120 yter tjenester for ett eller flere tjenesteområder, og dette utgjør 20 % av stillingen eller mer, skal denne andelen fordeles til tjenestenivået. Det vises til prinsippene for fordeling av stillinger i KOSTRA-veilederen.

Netto driftsutgifter til administrasjon og styring 2019

- Våre analyser viser Vegårshei kommune hadde en høyere ressursbruk på administrasjon og styring i 2019 enn det de økonomiske rammebetingelsene skulle tilsi.
- Samlet sett hadde kommunen merutgifter på 4,3 mill. kr, hvorav 4,4 mill. kr på funksjon 120.
- Kommunens utgiftsbehov på administrasjon er i 2019 definert å ligge ca. 48,6 prosent over landsgjennomsnittet.

	Mer-/mindreutgifter (mill. kr) sammenlignet med	
	Lands- gjennom- snittet	"Normert utgiftsnivå"
Administrasjon og styring	9,3	4,3
100 Politisk styring	1,1	0,6
110 Kontroll og revisjon	0,3	0,2
120 Administrasjon	8,1	4,4
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-0,1	-0,5
130 Administrasjons-lokaler	-0,1	-0,5

Basistillegget i inntektssystemet

- Kommunene har gjennom utgiftsutjevningen over inntektssystemet fått full kompensasjon for kostnader knyttet til kommunestørrelse. Gjennom basistillegget har små kommuner fått kompensert for at de har høyere administrasjonsutgifter pr. innbygger enn større kommuner.
- Basistillegget har vært utformet slik at alle kommuner tildeles et likt beløp gjennom dette kriteriet. Begrunnelsen for denne utformingen er at det er faste grunnkostnader i driften av en kommune, blant annet knyttet til nødvendig administrasjon. En del oppgaver i administrasjonen må utføres uansett om det dreier seg om en stor eller en liten kommune. Med faste administrasjonsutgifter menes i denne sammenheng minimumsadministrasjonen som alle kommuner må ha uavhengig av innbyggertall.
- Fra og med 2017 ble det innført en ny modell for kompensasjon av smådriftsulemper på kommunenivå i utgiftsutjevningen i inntektssystemet.
- Basistillegget blir nå gradert ut fra kommunens gjennomsnittlige reiseavstand for å nå 5.000 innbyggere. Den øvre grenseverdien er lik gjennomsnittlig reiseavstand for å nå 5.000 innbyggere for kommuner med færre enn 5.000 innbyggere. Beregninger på strukturkriteriet per 1. januar 2018 gir ein grenseverdi på 25,7 km.
- Verdien av et fullt basistillegg var i inntektssystemet for 2019 på 16,071 mill. kr.
- Vegårshei hadde en verdi på strukturkriteriet på 16,4 km og fikk dermed et gradert basistillegg på 13,2 mill. kr

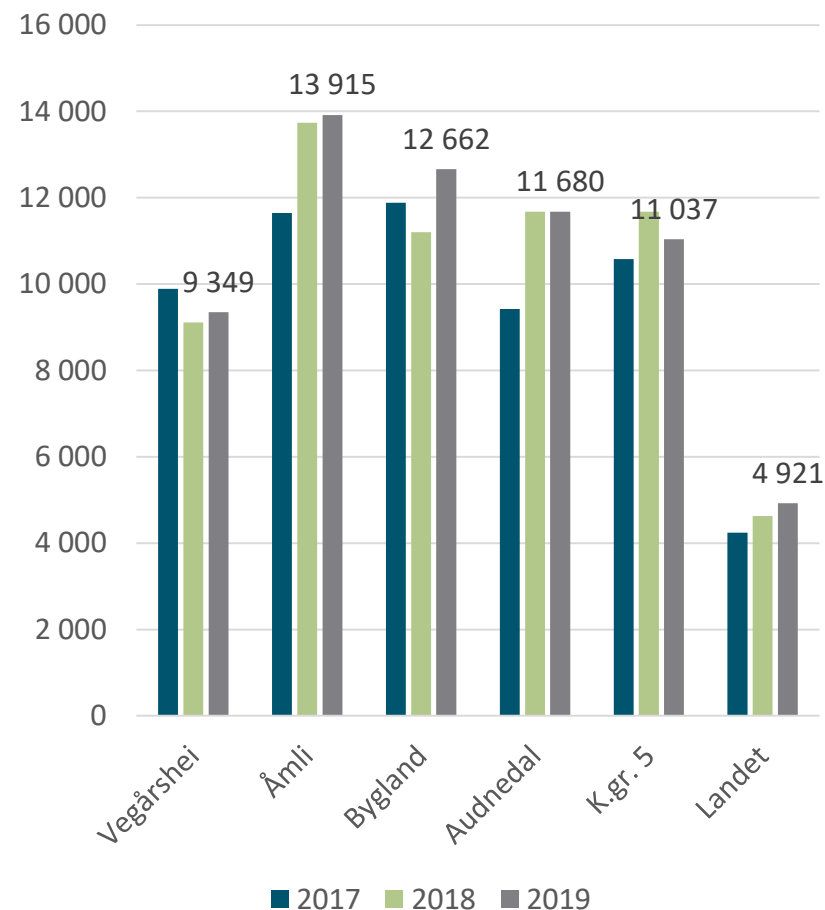
Gradert basistillegg 2019

- Tabellen viser verdien på strukturkriteriet og gradert basistillegg for Vegårshei og sammenligningskommunene i inntektssystemet for 2019.

	Struktur- kriteriet (km)	Gradert basistillegg	
		Verdi	1000 kr
Vegårshei	16,4	0,82	13 178
Åmli	28,2	1,00	16 071
Bygland	27,2	1,00	16 071
Audnedal	18,4	0,86	13 821

Netto driftsutgifter administrasjon og styring

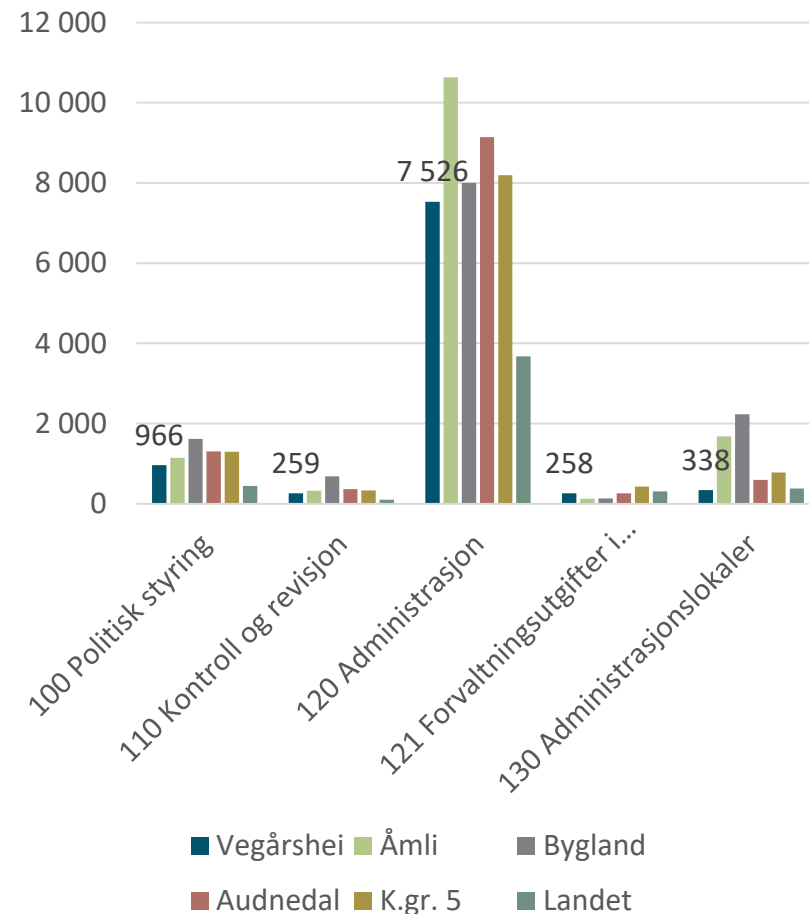
- Netto driftsutgifter til administrasjon og styring er et mål på kommunens ressursbruk på funksjoner som politisk styring og kontrollorganer, kontroll og revisjon, administrasjon, forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen og administrasjonslokaler.
- Diagrammet viser at Vegårshei generelt har hatt lavere ressursbruk på administrasjon og styring enn sammenlignbare kommuner i perioden 2017-2019

Netto driftsutgifter til administrasjon og styring. Kr per innb. 2017-2019.
Kilde: SSB/Vegårshei kommune

Netto driftsutgifter administrasjon og styring

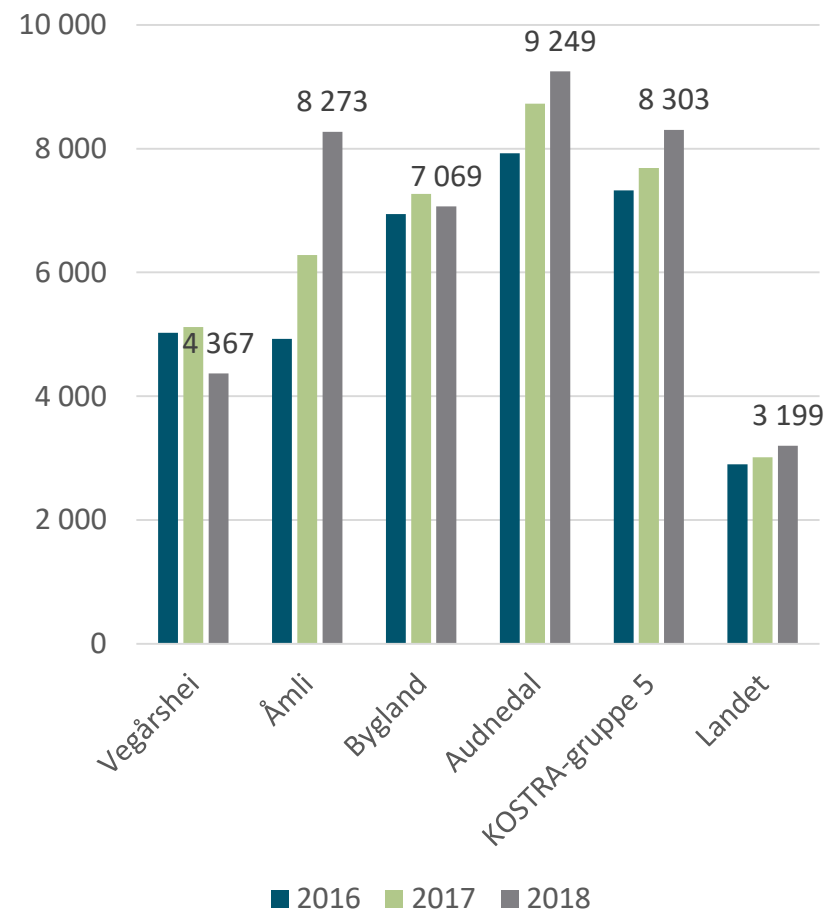
- I diagrammet er ressursbruken på administrasjon og styring i vist på ulike KOSTRA-funksjoner i 2019.
- Vegårshei har generelt lavere ressursbruk enn sammenligningskommunene også når man splitter på ulike funksjoner.

Netto driftsutgifter til administrasjon og styring. Kr per innb. 2019.
Kilde: SSB/Vegårshei kommune

Lønnsutgifter til administrasjon og styring

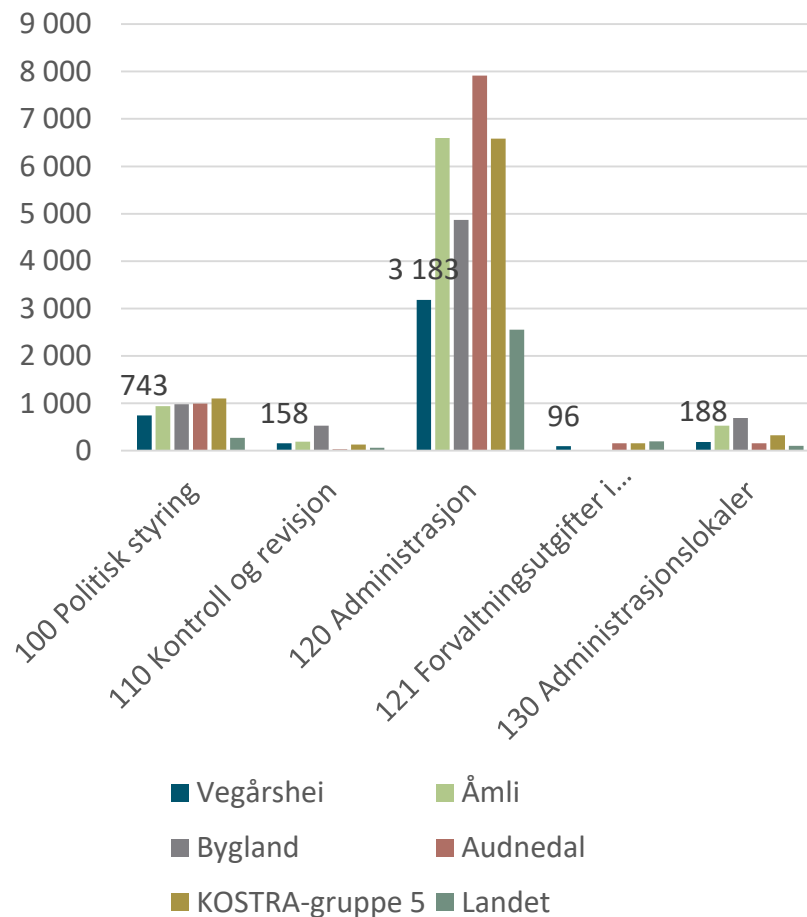
- I diagrammet er vist lønnsutgifter til administrasjon og styring 2016-2018.
- Vegårshei har generelt lavere lønnsutgifter til administrasjon og styring enn sammenlignbare kommuner

Lønnsutgifter til administrasjon og styring. Kr per innb. 2016-2018.
Kilde: SSB/Vegårshei kommune

Lønnsutgifter til administrasjon og styring

- I diagrammet er lønnsutgifter på administrasjon og styring vist på ulike KOSTRA-funksjoner.
- Vegårshei har generelt lavere lønnsutgifter enn sammenligningskommunene også når man splitter på ulike funksjoner.

Lønnsutgifter til administrasjon og styring. Kr per innb. 2018.
Kilde: SSB/Vegårshei kommune

Barnehage

Barnehage (ca. 11,8 årsverk – 15 pers.)

- Avdeling Myra og Avdeling Ubergsmoen
 - Enhetsleder / styrer – er på to hus har totalansvar for
 - fag, personal, økonomi og resultat
 - Leder møter i eksterne og interne møter og utvalg
 - Administrativ støtte til leder – 20 %
 - Pedagogiske ledere på begge hus/avdelinger
 - Barnehagelærere på begge hus/avdelinger
 - Fagarbeidere på begge hus/avdelinger
 - Assistenter
 - Læringer
-
- Administrasjon og støtte i enheten (1,4 årsverk)

Barnehage

- Det er to private og to kommunale barnehager i Vegårshei.
 - De to kommunale barnehagene (Avdeling Myra og Avdeling Ubergsmoen) er organisert med felles ledelse og har 2019/20 til sammen 45 barn.
 - De to private barnehagene har 54 barn.
- Enhetsleder/styrer (1,0 årsverk) på begge hus/avdelinger har totalansvar for fag, personal, økonomi og resultat.
 - Lederen møter i eksterne og interne møter og utvalg
- Administrativ støtte til leder på begge hus/avdelinger (0,4 årsverk)
- Pedagogiske ledere (barnehagelærere) på begge hus/avdelinger (5,0 årsverk)
- Fagarbeidere (assistenter) på begge hus/avdelinger (4,8 årsverk)
- Læringer på begge hus/avdelinger (2 årsverk)
- Dessuten vaktmester og renholder på begge hus/avdelinger i 0,8 årsverk.

Ressursbruk barnehage 2019

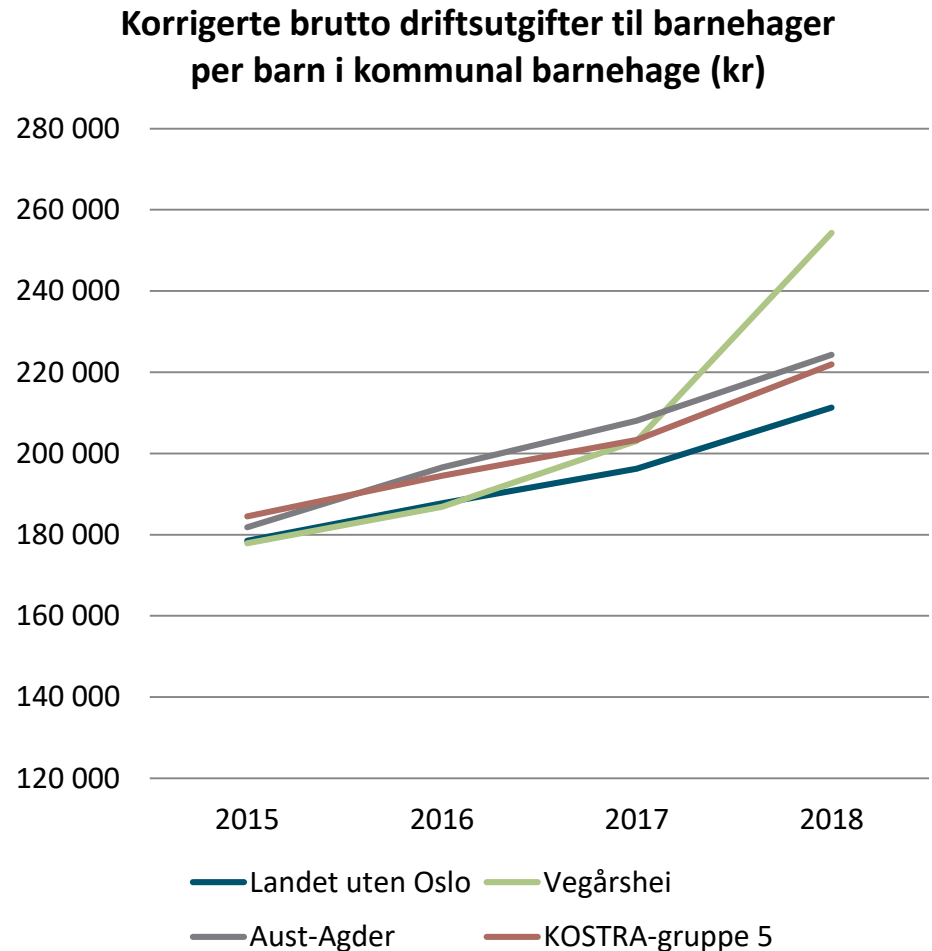
- Våre beregninger viser at kommunen på barnehage hadde *mindreutgifter* på 1,4 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Beregningene viser et mindreforbruk på F201 og F221 på hhv. 1,8 mill. kr og 0,1 mill. kr. På F211 hadde kommunen et merforbruk på 0,4 mill. kr.

	Mer-/mindre- utgift 2019 (mill. kr)
Barnehage (F201, 211, 221)	-1,4
201 Førskole	-1,8
211 Styrket tilbud til førskolebarn	0,4
221 Førskolelokaler og skyss	-0,1

*) : Kommunens utgiftsbehov på barnehage var i 2019 beregnet å ligge om lag 7 prosent under landsgjennomsnittet.

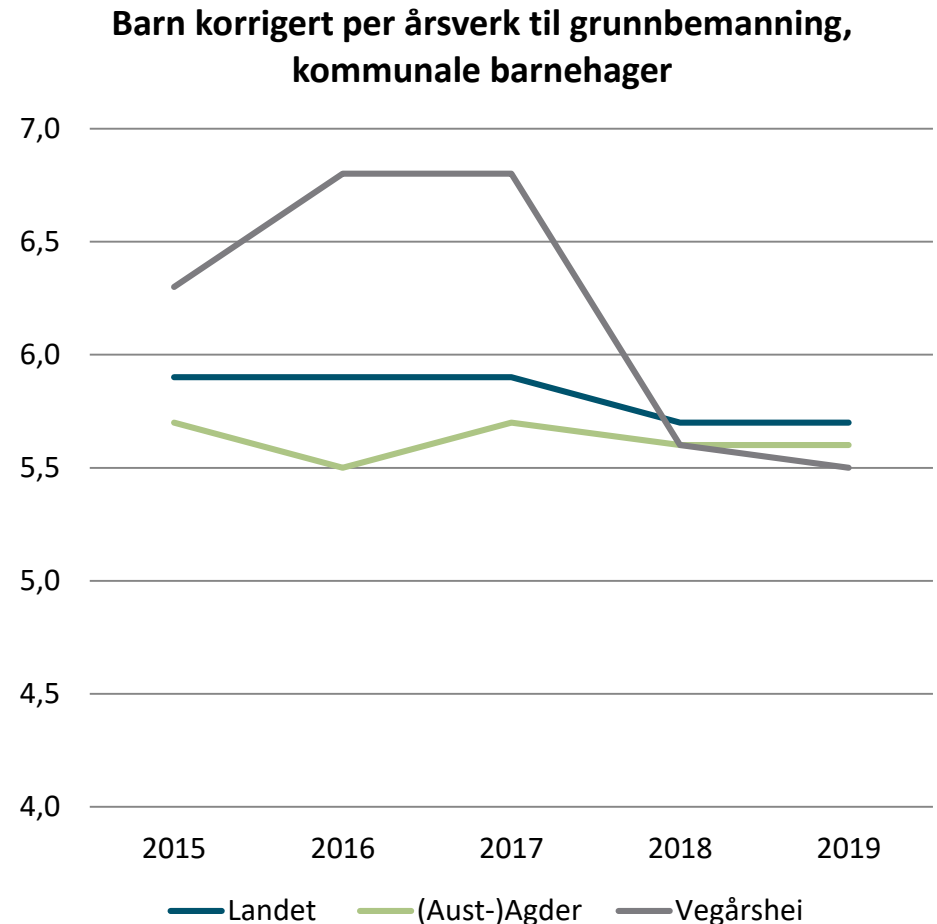
Brutto driftsutgifter i barnehagen

- Vegårshei har hatt lave driftsutgifter i sine barnehager fram til 2018.
- Bemanningsnormen fra 2018 har endret på forutsetningene for grunnbemanningen i barnegruppene.
- Vi skal se at Vegårsheis utgiftsnivå skiller seg fra sammenligningsgrunnlaget både når det gjelder grunnbemanning og styrket tilbud til barna.

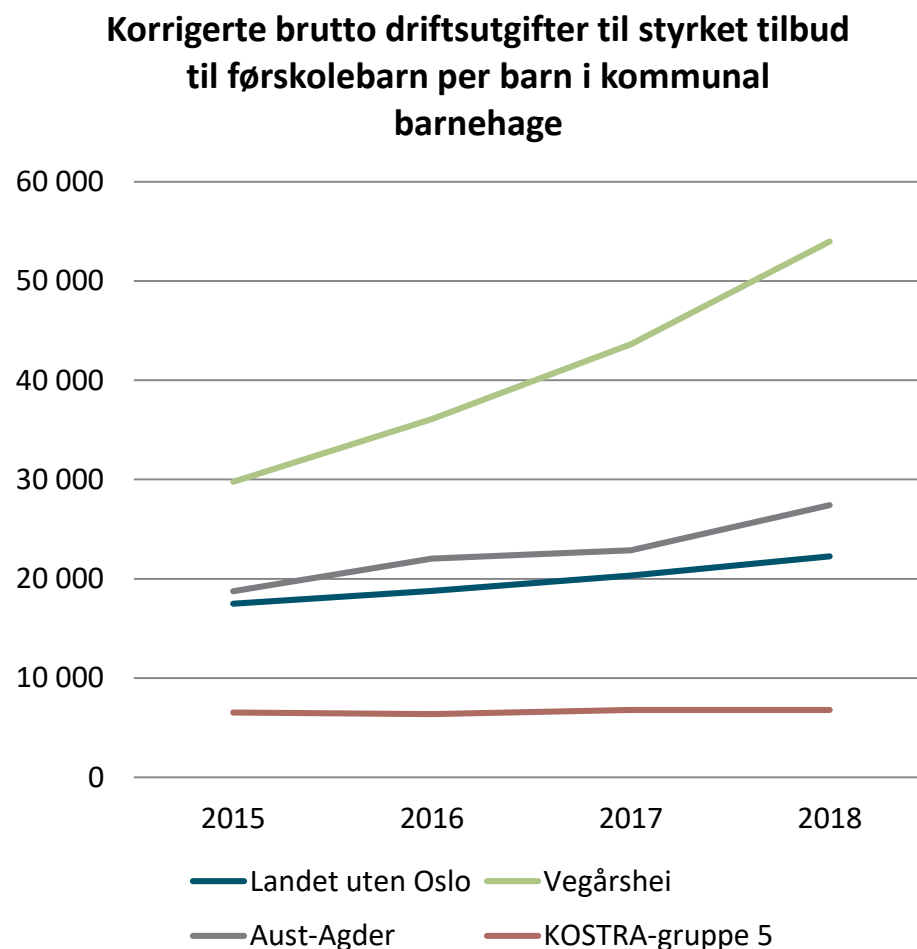
Grunnbemanningen

- Bemanningsnormen sier at det skal det ikke skal være mindre enn ett voksenårsverk per 18 (9) barn.
- Figuren viser utviklingen for grunnbemanningen. Mange barn per ansatt i Vegårshei fram til 2017 holdt driftsutgiftene på et lavt nivå. Fra 2018 ble grunnbemanningen styrket, og driftsutgiftene økte.

Styrket tilbud til førskolebarn

- Når Vegårshei hadde «normalt lave» driftsutgifter tross mange barn per ansatt, ligger forklaringen i et styrket tilbud til enkeltbarn.
- Figuren viser at Vegårshei bruker forholdsvis store ressurser til å styrke tilbudet for barnehagebarn. Forskjellen fra sammenligningsgrunnlaget har økt.
- Fra å ligge rundt kr 12 000 per barn over nivået for Aust-Agder og landet uten Oslo i 2015 økte forskjellen til rundt kr 30 000 i 2018.

Innsparing - barnehage

- Avdeling Myra har i 2019/20 27 barn og Avdeling Ubergsmoen har 18 barn. Begge barnehagene må regnes som små.
- Kostnaden knyttet til barnehagedrift er i hovedsak knyttet til
 - ledelse (styrer m. kontormedarbeider),
 - grunnbemanning direkte i arbeid med barna
 - drift av lokaler og uteområder
- Det er plass til alle barna i de kommunale barnehagene i Avdeling Myra. Ved en samling av de to kommunale barnehagene vil kommunen kunne redusere samlede årlige utgifter med ca. en million kroner.
 - Redusert kontortekniske tjenester med ca. kr 200 000
 - Redusert grunnbemanning med ca. kr 200 000
 - Reduserte driftsutgifter ca. kr 350 000
 - Reduserte overføringer til private barnehager ca. kr 250 000
- En samling av barnehagene i Ubergsmoen vil gi den samme innsparingen men vil kreve en utvidelse av barnehagebygget. Dette vil gi kapitalutgifter som må utredes nærmere. Trolig vil disse ligge i størrelsesorden kr 300 000 per år.

Organisering - barnehage

- Organiseringen av barnehageområdet er basert på en tonivå-modell med rådmannen som styrerens nærmeste overordnede. Likevel forholder styreren seg både til barnehage- og skolefaglig rådgiver og kommunalsjefen. Disse både koordinerer og gjør vedtak på barnehageområdet. Det vil være en forenkling om disse to funksjonene ble samlet hos en kommunalsjef. Denne kunne ha ansvar for barnehage, skole og kultur.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping blir styrerens nærmeste overordnede. Det vil styrke styrerens mulighet til pedagogisk ledelse hvis kommunalsjefen tilføres ansvaret for tilsetninger og det overordnede økonomiansvaret.
- Kommunalsjefen overtar også kommunens forvaltningsansvar på barnehageområdet. Dette er i hovedsak oppgaver som nå er lagt til barnehage- og skolefaglig rådgiver. Denne stillingen (75 %) bør dermed inndras.

Skole, SFO, VO

Skole, SFO, VO (ca. 39 årsverk – 48 pers.)

- Rektor / enhetsleder har totalansvar for
 - fag, personal, økonomi og resultat
- Leder møter i eksterne og interne møter og utvalg
- Inspektører 2 x 30 %
 - Rektors stedfortreder
 - Oppfølging av pers./timeplaner
 - Rapportering planlegging
- SFO leder
- Spesialpedagog
- Sosialrådgiver
- Lærere småtrinn, mellomtrinn, ungdomstrinn
- Fagarbeidere småtrinn, mellomtrinn, ungdomstrinn
- Assistenter
- Lærlinger
- VO kjøpes fra Risør (VIRK)
- Administrasjon og støtte internt i enheten (4,4 årsverk)

Skole, SFO, VO

- Det er én grunnskole med SFO i Vegårshei.
- Voksenopplæringen er i hovedsak lagt til Risør (VIRK).
- Rektor /enhetsleder (1,0 årsverk) har totalansvar for fag, personal, økonomi og resultat
 - Leder møter i eksterne og interne møter og utvalg
- Det er to inspektører, hver med ca. 0,4 årsverk.
 - Rektors stedfortreder
 - Oppfølging av pers./timeplaner
 - Rapportering planlegging
- Det er ca. 27 årsverk til undervisningspersonale.
 - Ca. 19,3 årsverk til ordinær undervisning
 - Ca. 5,4 årsverk til spesialundervisning
 - Ca. 2,4 årsverk til annet enn undervisning
- Det er ca. 6,1 årsverk til assistenter i skolen, i hovedsak til hjelp for barn med særlige behov.
- Skolen har ca. 0,9 årsverk kontorteknisk personale og 0,2 årsverk bibliotekar som sin andel av bemanningen i kombinasjonsbiblioteket.
- SFO har SFO-leder og assistenter etter behov.

Ressursbruk grunnskole 2019

- Våre beregninger viser at kommunen på grunnskole hadde *mindreutgifter* på 1,3 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Beregningene viser et mindreforbruk på F202, F215 og F222 på hhv. 0,2 mill. kr, 0,5 mill. kr og 1,3 mill. kr. På F223 hadde kommunen et merforbruk på 0,6 mill. kr.

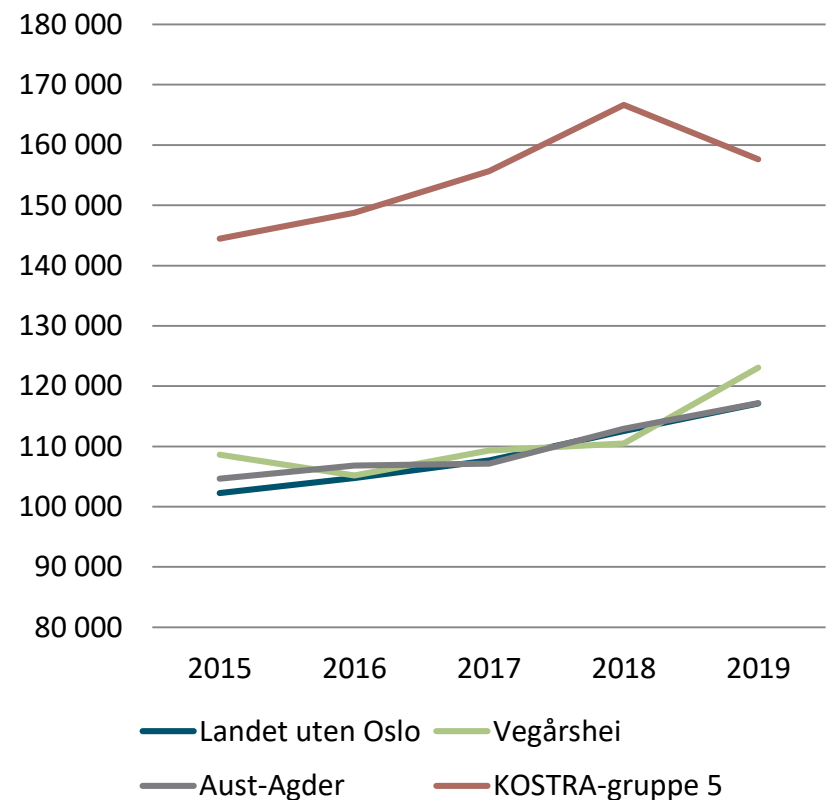
	Mer-/mindre- utgift 2019 (mill. kr)
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	-1,3
202 Grunnskole	-0,2
215 Skolefritidstilbud	-0,5
222 Skolelokaler	-1,3
223 Skoleskyss	0,6

*) : Kommunens utgiftsbehov på grunnskole var i 2019 beregnet å ligge om lag 32 prosent over landsgjennomsnittet.

Grunnskolesektoren

- Grunnskolesektoren omfatter :
grunnskole (202),
skolefritidstilbud (SFO) (215),
skolelokaler (222) og
skoleskyss (223).
- Figuren viser at Vegårsheis driftsutgifter til
grunnskolesektoren ligger
langt under gjennomsnittet for
KOSTRA-gruppe 5, og på nivå
med Aust-Agder og landet
uten Oslo.

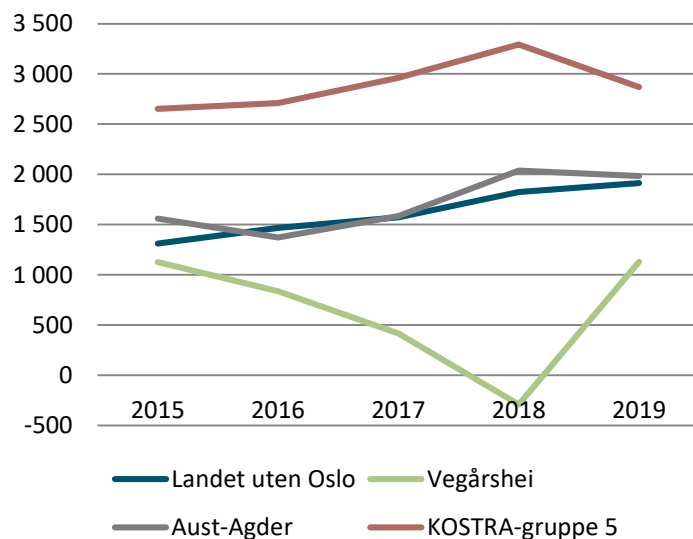
Grunnskolesektor:
Netto driftsutgifter per innbygger 6 - 15
år

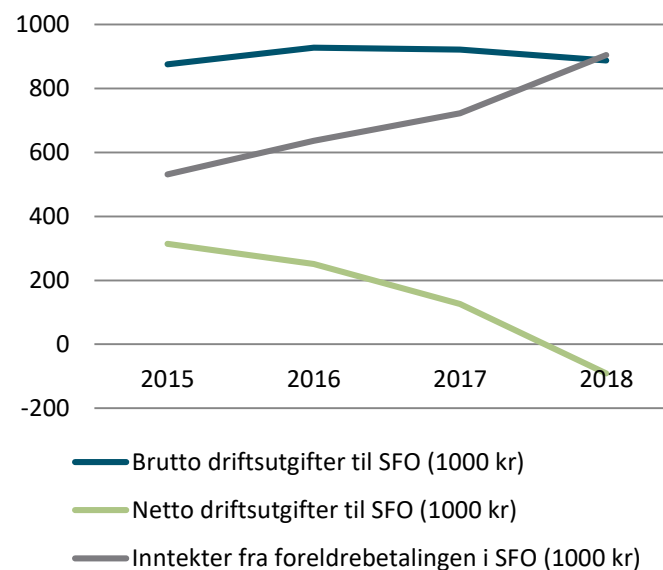
Skolefritidsordningen

- Netto utgifter for SFO i Vegårshei ligger lavt.
- I skolefritidsordningen kan foreldrebetalingen dekke utgiftene.

SFO: Netto driftsutgifter per innbygger 6- 15 år (kr)

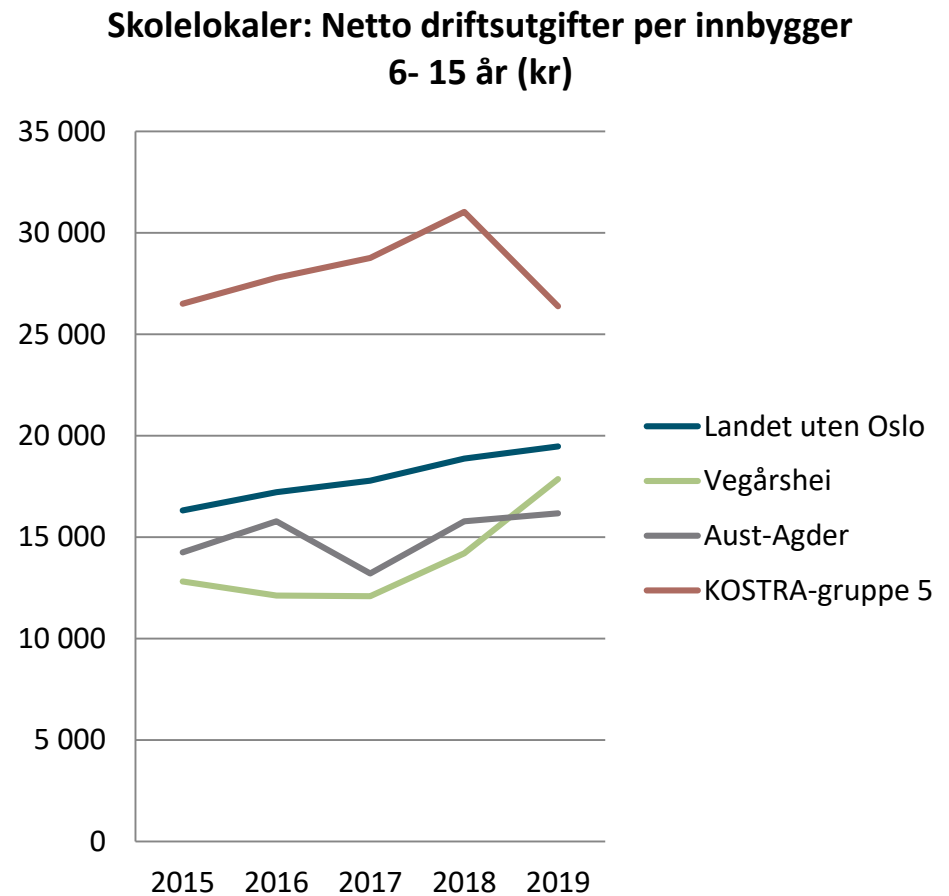

Finansiering av skolefritidstilbud

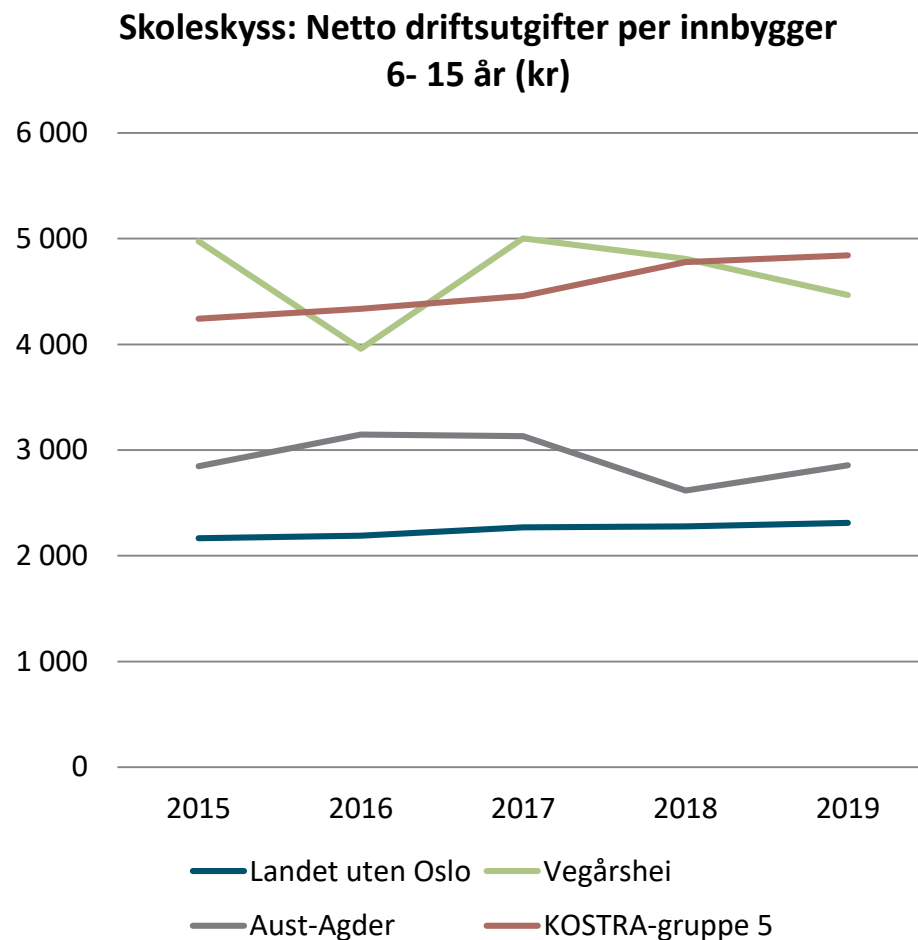
Skolelokaler

- Vegårshei har lave kostnader til skolelokaler. Tendensen er imidlertid en rask vekst.

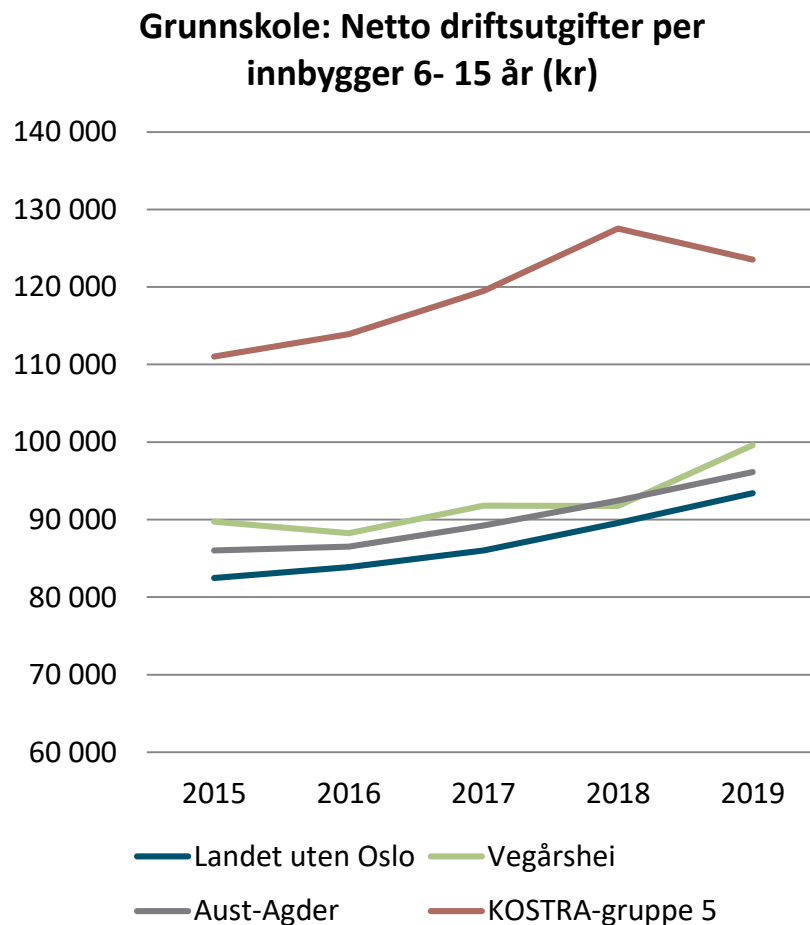
Skoleskyss

- Vegårshei ligger på nivå med KOSTRA-gruppe 5 når det gjelder utgifter til skoleskyss
- Skoleåret 2019/20 har 142 av 295 elever skoleskyss.

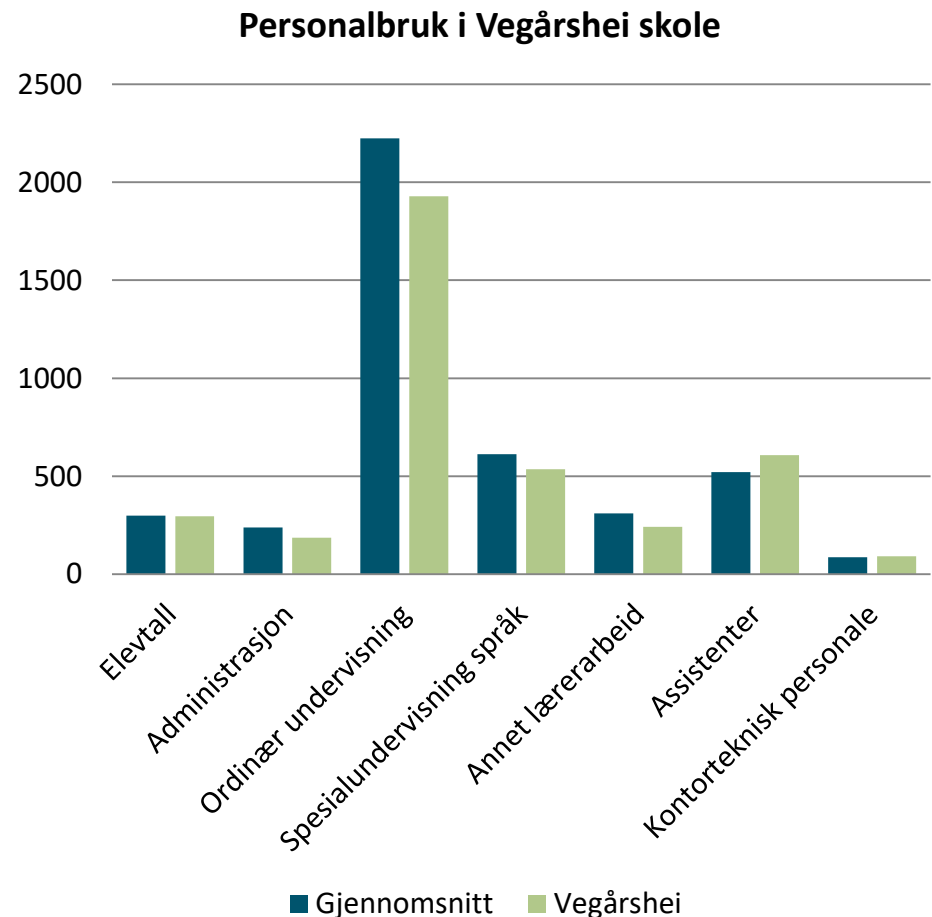
Grunnskole

- Grunnskole dekker alle utgiftene i grunnskolesektoren med unntak av SFO, skoleskyss og skolelokaler. Lønnsutgiftene dominerer utgiftsbildet.
- Figuren viser omtrent det samme bildet som for hele grunnskolesektoren. Vegårshei har langt lavere utgiftsnivå enn KOSTRA-gruppe 5, men ligger i overkant av nivået for Aust-Agder og landet uten Oslo.

Sammenligning av personalbruk

- Personalet er den største innsatsfaktoren i skolen.
- Vegårshei har 295 elever skoleåret 2019/20. Figuren gir en sammenligning med gjennomsnittet for 8 skoler av omtrent samme størrelse.
- Vegårshei skoles personalressurser er mindre for alle funksjonene med unntak av assistenter og kontorteknisk personale

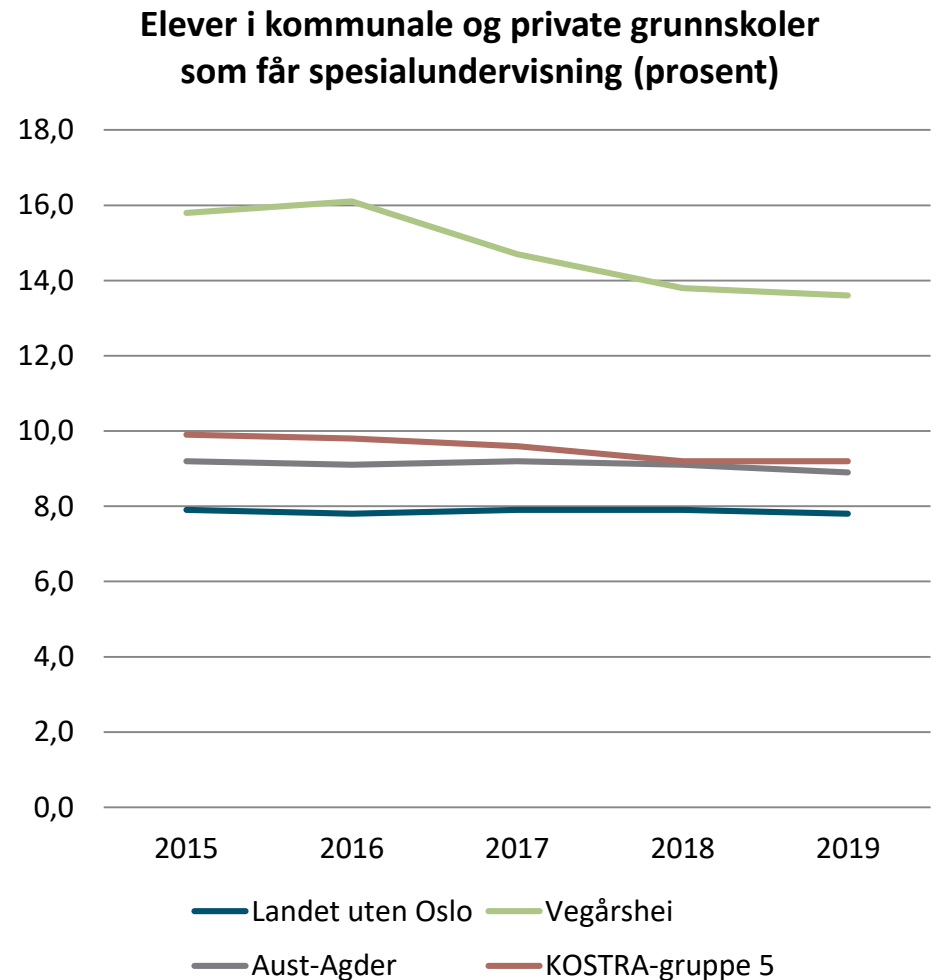

Ordinær undervisning

- Elevenes minimumstilbud om timer til ordinær undervisning er bestemt gjennom en forskrift om fag- og timefordeling. Vegårshei ligger på minimumstimetallet.
- Gamle klassesdelingsregler definerer grunnlaget for tildeling av et minimum av lærertimer. Skolen har elever til 17 klasser. Hver klasse skal ha minst én lærer i alle undervisningstimene. Vegårshei ligger på minimumstimetallet. Skolen kan gruppere elevene annerledes for å styrke undervisningene i enkelte fag.
- Den «nye» lærernormen sier at det gjennomsnittlig ikke skal være mer enn 15 elever per lærer i ordinær undervisning for 1. – 4. trinn og 20 elever for 5. – 10. trinn. Vegårshei skole tilfredsstiller dette med 2 årsverk «ekstra». Her ligger det et innsparingspotensial – hvis elevene fordeler seg på årstrinn som gir færre klasser.

Spesialundervisning

- Figuren viser at forholdsvis mange elever i Vegårshei har behov for spesialundervisning.
- Enkeltvedtak bestemmer ressursene til spesialundervisning og særskilt språkopplæring. Langt på vei er også assistentressursene bestemt gjennom enkeltvedtak.
- Selv om mange elever får spesialundervisning, er ikke ressursbruken uvanlig stor.

Innsparing - skole

- Ressurser til ordinær undervisning kan reduseres i takt med nedgangen i elevtallet, men slik at både lærernormen og kravet om minst en lærer i alle timer i alle klasser etter tradisjonelle klassesdelingsregler opprettholdes. Dette kan på sikt gi en innsparing på inntil to lærerårsverk (ca. kr 1 500 000). Ressurser til spesialundervisning og til assistenter kan reduseres hvis endret tilbud i ordinær undervisning reduserer behovet. Dette er vanligvis et langsiktig arbeid.

Organisering - skole

- Organiseringen av grunnskoleområdet er basert på en tonivå-modell med rådmannen som rektorens nærmeste overordnede. Likevel forholder rektoren seg både til barnehage- og skolefaglig rådgiver og kommunalsjefen. Disse både koordinerer og gjør vedtak på grunnskoleområdet. Det vil være en forenkling om disse to funksjonene ble samlet hos en kommunalsjef. Denne kunne ha ansvar for barnehage, skole og kultur.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping blir rektorens nærmeste overordnede. Det vil styrke rektorens mulighet til pedagogisk ledelse hvis kommunalsjefen tilføres ansvaret for tilsetninger og det overordnede økonomiansvaret.
- Kommunalsjefen overtar også kommunens forvaltningsansvar på skoleområdet. Dette er i hovedsak oppgaver som nå er lagt til barnehage- og skolefaglig rådgiver. Denne stillingen (75 %) bør dermed inndras.

Helse og omsorg

Helse og omsorg (ca. 69 årsverk – 95 ansatte)

- **Enhetsleder for hele HO har totalansvar for fag, personal, økonomi og resultat**
- Leder deltar i eksterne og interne møter og utvalg
- **Tjenestekontor:**
 - Tildelinger / saksbehandling / enkeltvedtak
- **Helsehus:**
 - Kommunelegetjeneste (2), legesekretærtjeneste (2), helsesykepleiertjeneste (1 + 1 på skole), jordmortjeneste (1), fysioterapitjeneste (1)
- **Kjøkkentjeneste** (ledes av kjøkkensjef)
- **Sykehjemsdrift = en avdelingsleder for to avdelinger -> fag- og personalansvar**
- Demensavdeling / Somatisk avdeling / Dagsenter
- **Hjemmebaserte tjenester = en avdelingsleder -> fag- og personalansvar**
- Hjemmesykepleien
- Praktisk bistand i hjemmet (blir antakelig flyttet til enhet teknisk)
- Administrasjon og støtte i enheten (ca. 5,2 årsverk – 7 pers.)

Utgiftsbehov pleie og omsorg 2019

- Som vi så innledningsvis, fikk Vegårshei beregnet et utgiftsbehov for pleie og omsorg tilsvarende om lag 20 prosent over landsgjennomsnittet i 2019.

Utslag delkostnadsnøkler 2019			
	Vekt	Indeks	Bidrag til «hovedindeks»
Barnehage	0,1645	0,9282	-1,2 %
Administrasjon	0,0812	1,4859	3,9 %
Landbruk	0,0020	1,8618	0,2 %
Grunnskole	0,2553	1,3202	8,2 %
Pleie og omsorg	0,3449	1,2041	7,0 %
Kommunehelse	0,0505	1,3491	1,8 %
Barnevern	0,0439	1,0460	0,2 %
Sosialtjeneste	0,0576	0,8657	-0,8 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,1935	19,4 %

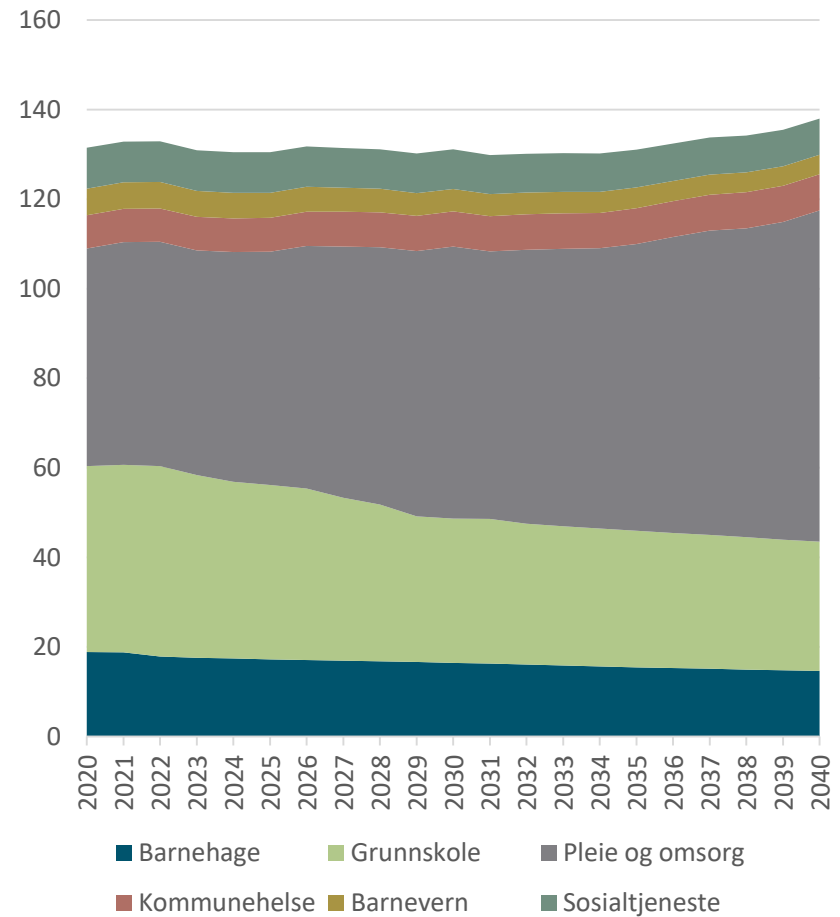
Ressursbruk pleie og omsorg 2019

- Våre beregninger viser at kommunen på pleie og omsorg hadde merutgifter på 14,3 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Beregningene viser et merforbruk på F253 og F261 på hhv. 7,4 mill. kr og 2,1 mill. kr. På F254 er det beregnet et merforbruk på 6,4 mill. kr, mens det på F234 er beregnet et mindreforbruk på 1,2 mill. kr.

	Mer- /mindre- utgift 2019 (mill. kr)
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	14,3
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	-1,2
253 Pleie, omsorg, institusjon	7,4
254 Pleie, omsorg, hjemmetjeneste	6,0
261 Botilbud i institusjon	2,1

Framtidig utgiftsbehov

- Som vist innledningsvis, er det for Vegårshei, anslått betydelig økte utgifter knyttet til den eldre delen av befolkningen, og analysene viser at framtidige økte demografikostnader i all hovedsak vil være knyttet til tjenesteområdet pleie og omsorg.

Beregnet utgiftsbehov på ulike sentrale tjenesteområder 2020-2040.
Vegårshei kommune (mill. 2020-kr)

Driftsanalyse

- Hovedutfordringen til Vegårshei, i likhet med mange andre kommuner, er stor vekst i andel eldre. Første 3-4 år faktisk en liten nedgang, men deretter en kraftig økning fram mot 2040. Det gjør at man i større grad må arbeide for at den enkelte settes i stand å ta ansvar for eget liv og helse. Samtidig skal kommunen fortsatt sikre at de som har behov for det, får tilstrekkelig helse- og omsorgstjenester, med god kvalitet. Det er viktig å styre mot et tjenestenivå som er bærekraftig når vi snakker om kostnader. Slik sett må kommunens pleie- og omsorgstjenester i økende grad tenke på både kvalitet og økonomi.
- Det er et grunnleggende prinsipp når vi skal gjøre slike vurderinger, at vi følger det vi kan kalle BEON-prinsippet (Beste Effektive Omsorgs Nivå). God økonomisk styring av helsetjenestene, forutsetter at vi fordrer å gi gode tjenester på riktig nivå, og at oppbygging av tjenestestrukturen følger disse prinsippene.
- Når vi snakker om at tiltak skal effektivisere, er det viktig å presisere at det ikke nødvendigvis er i form av å redusere på avdelingens budsjettamme, men heller gjøre avdelinger i stand til å absorbere flere med bistandsbehov innenfor tilnærmet lik økonomisk ramme. Likevel er det klart at Vegårshei er avhengige av tiltak som har effekt både på kort og lang sikt.

Dekningsgrad og pleiefaktor

- Institusjonstjenester er den klart mest kostnadsdrevne tjenesten kommuner tilbyr. Vi ser at Vegårshei det siste året har redusert tallet på langtidsplasser kraftig, fra tidligere en dekningsgrad på ca. 25%, til nå en dekningsgrad på ca. 15,5%. Med dagens antall plasser, vil dekningsgraden de neste 3-4 år ligge på 15,5 – 16,5%. Det er å gå fra en svært høy dekningsgrad, over til en heller lav dekningsgrad. Dette fordrer at kommunen samtidig gjør hjemmetjenestene i stand til å absorbere mer av tjenestebehovet hos kommunens innbyggere. Det er da en balansegang å finne riktig budsjettmessig nivå på hjemmebaserte tjenester. Dekningsgraden regnes ut ifra tallet på sykehjemsplasser kommunen tilbyr i forhold til antall innbyggere over 80 år i kommunen. Når man vurderer en kommunes dekningsgrad, er det også viktig å se på dette i forhold til hvilken pleiefaktor man har. Dvs. hvor mange årsverk man har ved sykehjemmet, i forhold til antall pasienter. Dersom begge disse faktorene er høye, vil kommunen ha mye å hente på kostnadssiden ved en omstilling av denne tjenesten. Når nå dekningsgraden er tatt ned, står vi igjen med en høy pleiefaktor. Etter turnusjustering nå i mars/april ved reduksjon av en A-vakt hver kveld, står vi fremdeles igjen med en pleiefaktor på ca. **1,43**. Dette er en svært høy pleiefaktor! I tillegg har sykehjemmet en bemanningsbuffer tilsvarende ca. 2 årsverk.
- I Vegårshei har man en viss blanding av ordinære langtidsplasser, og skjerma pasienter. Om det er gunstig, er usikkert, men vil uansett gi en forventet pleiefaktor på ca. **1,0**.
- Man kan stille spørsmål ved om norm for pleiefaktor ikke er reell i forhold til at tyngden ved norske sykehjem har økt kraftig de senere år, uten at forventet pleiefaktor er økt i forhold til denne endringen. Uansett er det naturlig å sammenligne Vegårshei sin pleiefaktor med hvordan dette ser ut i sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnitt.
- I tradisjonelle sykehjem ligger pleiefaktoren vanligvis på om lag 0,75- 0.8.

Forslag, bemanning ved institusjon

- Å finne riktig bemanningsnivå, er krevende. Det finnes flere svar på dette, og det er viktig å tenke seg nøye om. Dessuten vil det være stor uenighet om hva som er riktig nivå. Når økonomien er særdeles krevende, gjelder det å finne riktig balanse mellom innsparing og bemanning. Det som velges må både gi best mulig økonomisk effekt, samt gi mulighet for at tjenestemottakere får tjenester av god kvalitet. I tillegg må nivået være slik at ansatte blir værende i arbeid. Det skal sies at det er helt vanlig å bruke overfor arbeidsgiver, trussel om sykemeldinger og oppsigelser ved redusert bemanning, så det er en viktig kommunikasjonsjobb for kommunen når store endringer skal gjøres for å få ansatte med seg i å trekke i felles retning.
- I Vegårshei har vi drøftet ulike løsninger både med avdelingsledere og enhetsleder, i tillegg til de diskusjonene vi selv har hatt i utredningsgruppa. Vegårshei har organisert seg i institusjonen slik at både somatikk og demens er delvis blandet selv om den ene avdelingsdelen defineres som noe forsterket. Uansett kan vi gå ut ifra at uavhengig av om beboer har demensdiagnose eller ikke, har langt de fleste beboerne store og sammensatte bistandsbehov (kognitivt og pleiemessig). Trolig større totalt sett enn ved en gjennomsnittlig sykehjemsavdeling i og med at kommunen har redusert antall plasser til 16, og dermed en svært lav dekningsgrad. Da er kun de tyngste brukerne innvilget institusjonsplass. På det grunnlag legger vi frem 3 alternative bemanningsforslag. Med utgangspunkt i hvordan Vegårshei organiserer institusjonen, er vår hovedanbefaling alternativ 3, men ut ifra kommunens generelle økonomiske situasjon, kan også de to andre alternativene vurderes. Vurderer Vegårshei i interne prosesser å gå enda høyere i bemanningsfaktor, står de selvsagt fritt til det.

Forslag, bemanning ved institusjon

Alt. 1	Alt. 2	Alt. 3
4+4(7 dager)	4+4(7dager)+1(kort, 5 dager)	5+4(5 dager), 4+4 i helg
11,44 årsverk(pl.faktor 0,71)	12,0 årsverk(pl.faktor 0,75)	12,44 årsverk(pl.faktor 0,78)
+2 nattevakter(pl.faktor 0,94)	+2 nattevakter(pl.faktor 0,97)	+2 nattevakter(pl.faktor 1,0)
Sum: 15,04 årsverk	Sum: 15,6 årsverk	Sum: 16,04 årsverk
+ evt. Natt ute 1,8 årsverk	+ evt. Natt ute 1,8 årsverk	+ evt. Natt ute 1,8 årsverk

- Ved alle tre alternativer vil det kunne være fornuftig å ha inne en kortvakt på dag for legevisitt, for å frigi sykepleier. Vil i tilfelle utgjøre ca. 10% stilling(0,1 årsverk). Alternativet er at avdelingsleder følger opp i forhold til visitt, selv om avdelingens sykepleiere nok også vil ha nytte av å følge opp dette.

Balanse mellom institusjons- og hjemmetjenester

- KOSTRA viser et overforbruk også innenfor hjemmetjenestene, men reduksjon av plasser innen institusjonstjenester vil føre til at presset på hjemmetjenester øker. Store deler av innarbeidet overforbruk bør derfor vurderes å være en del av hjemmetjenestene sin faste ramme. Man kan selvsagt også gjøre bemanningsreduksjoner her selv om dekningsgrad i sykehjemmet reduseres, men da må man være klar over at dette gjøres med stor grad av risiko. Uansett må det stilles krav til effektiv drift av hjemmetjenestene som sikrer at tjenesten kan absorbere høyere aktivitet og press. Tjenesten må sammen med tjeneste/tildelingskontoret, fokusere på god tjenestekvalitet som raskt setter tjenestemottaker i stand til å videreføre et selvstendig liv, og slik sett rask avslutning eller reduksjon i omfang av tjenester. Tjenester må kontinuerlig vurderes og evalueres, og vedtak bør inneholde klar tidsramme for når evaluering og ev. avslutning av tjeneste skal finne sted. Arbeidet med å bevisstgjøre de ansatte i sitt ansvar også for å avslutte tjenester, er viktig. Det må ansees som godt arbeid å unngå at en innbygger i kommunen bygger opp en avhengighet til kommunale tjenester.
- Ved intervjuer legges det vekt på at med så få plasser som 16, er det innlysende at det kun er de dårligste brukerne som har langtidsplass, og slik sett har de fleste av dem også en kognitiv reduksjon i funksjonsnivå. Når dere har 16 plasser, bør det uansett gi en mulighet for å grovt sett dele avdelingen i to, med 8 beboere i hver avdeling. Det er et optimalt tall i forhold til god utnyttelse av personalet som er på jobb. Forklaringen på det er at om avdelingen har 5, 6, 7 eller 8 beboere, er omtrentlig behov for personell rimelig likt. Det betyr at en ved en fordeling med 5+5+6 pasienter pr. avdeling, trenger ca. 2 flere ansatte på vakt sammenliknet med to 8-sengs avdelinger (2 ansatte ved hver avd.). Dette forutsetter at man har god plan og styring for sammensetning av pasienter som gjør det gjennomførbart med 8-sengs avdelinger med 2 ansatte ved hver avdeling på vakt. Vurderes belastningen til å være særlig krevende, kan dette f.eks. løses med en skråvakt på dagtid fra mandag til fredag.

Demografi og prioritering

- Det har de senere år vært fokusert mye på de store framtidige utfordringene innen helsesektoren, begrunnet med de store demografiske endringene vi vet kommer. Dvs. at andelen eldre og gamle i samfunnet øker kraftig sammenlignet med tallet på unge som skal utgjøre samfunnets yrkesaktive ressurs. Dette har blitt vurdert til å være en nærmest umulig oppgave fordi regnestykket ikke går opp. Nå har dette den senere tiden endret seg noe, og vi ser mer optimistisk på utfordringen. Vi ser at de eldre ikke bare lever lengre, men de er langt sprekere og selvhjulpne enn det vi tidligere har gått ut ifra når problemstillingen har blitt vurdert. De eldre vil være mer ressurssterke, bo bedre, ha høyere utdanning og bedre helse enn generasjonene før oss. Dette gir muligheter, men likevel ser vi et utfordringsbilde som vil kreve store omstillinger for å klargjøre kommuner til kommende oppgaver.
- Det skjer mange endringer i norske kommuner. Så også i Vegårshei. Demografiske utfordringer etter hvert som vi ser at befolkning blir eldre, og den medisinske behandlingen blir bedre. Dette utfordrer både kommuner og spesialisthelsetjenesten. Nettopp nye og bedre behandlingsmetoder og medisiner vil stimulere til at stadig mer behandlingstid og ansvar overføres til kommunene. De må forholde seg til nye krav og forventninger fra sentrale myndigheter, og endringer innen spesialisthelsetjenesten på lik linje med større kommuner. I mange tilfeller legger det enda større krav til en liten kommune, sammenlignet med større kommuner. Tenker da på alle typer behandlingsløp, men spesielt på hvordan man er rigget til å håndtere det man omtaler som *ressurskrevende brukere*. Mange pasienter og problemstillinger som tidligere ble håndtert via sentralinstitusjoner og spesialavdelinger, må alle norske kommuner i dag ta seg av selv. Hvordan rigger Vegårshei seg for slike oppgaver, og i hvilken grad er dette i dag en aktuell faktor for denne kommunen?

Digitalisering og velferdsteknologi

- Digitalisering skal bidra til å frigjøre noe kapasitet i tjenestene, og satsing på velferdsteknologi kan være viktige tiltak for økt selvstendighet, trygghet, mestring og minst mulig inngripen fra det offentlige. Kommuner må erkjenne at framtidens løsning ikke finnes først og fremst gjennom økt bemanningsressurs. Den muligheten blir sterkt redusert. Altså må vi bruke ressursene annerledes. Satsing og investering på teknologiske løsninger er med stor sannsynlighet en viktig del av svaret. I kommunal helsetjeneste vil alltid menneskelige ressurser være det sentrale, men synergieffekter mellom velferdsteknologi, digitale løsninger, bemanning og kompetanse bør prioriteres for å optimalisere tjenestetilbudet ut til kommunens innbyggere. Digitalisering og bruk av velferdsteknologi, bør altså kunne frigjøre noe ressurser. Foreløpig er dette så vidt nytt, at det er vanskelig nå å si noe konkret om hvilken betydning dette vil få. Likevel kan vi med stor grad av sikkerhet si at det å satse på teknologiske løsninger, blir en betydelig faktor for norske kommuner i fremtiden. Utviklingen er stor både innen teknologi, og i forhold til hvordan vi som brukere er fortrolige med å bruke slikt utstyr. Derfor vil effekten slik sett bli bedre med tiden, og derfor er det viktig at kommuner er «framme i skoa» når dette toget går.

Politikk, alderssammensetning og lokal prioritering

- Det er ingen tvil om at det er en ønsket politikk at så mye som mulig av pasientbehandling flyttes ut i kommuner. Det er å regne som samfunnsøkonomisk gunstig. Spørsmålet er om det i tilstrekkelig grad er tatt hensyn til kommunenes behov for økte økonomiske rammer i tråd med økt behov for personell og kompetanse som sikrer god og forsvarlig behandling. Totalt sett kan man si at dagens utvikling viser et økt antall tjenestemottakere innen både behandling og rehabilitering som følge av medisinske fremskritt, og økt overlevelse. Dette vil treffe kommunene tungt på den økonomiske bunnlinja, og mange kommuner ser dette allerede i dag.
- I Norge generelt har vi en høy andel yrkesaktive, så vi vet at tilgangen på arbeidskraft innen helsesektoren ikke står i stil med fremskrevet behov med dagens prioritering. Et hovedområde å satse på, er å reducere tallet på deltidsstillinger, og det er også noe Vegårshei bør vurdere. Vegårshei, og andre kommuner må planlegge sine helsetjenester på en ny måte der kommunens innbyggere i størst mulig grad tar ansvar for eget liv og helse. Det vil selvsagt fortsatt være en stor andel som har behov for omfattende heldøgns omsorg, primært i institusjon, men da må plasser kommunen driver prioriteres til de med tyngst behov. Dette krever god og konsekvent styring fra kommunens side. Det er viktig at kommunen bruker tiden fremover til å informere godt overfor sine innbyggere, og gjennom det dreie den tradisjonelle holdning og forventning i forhold til hvordan helsetjenesten skal fungere.
- Et nøkkelord for å lykkes med å få innbyggerne med seg i denne måten å tenke på, er «trygghet». Dersom man føler det trygt å bo i eget hjem i forhold til at man får nødvendig bistand i hjemmet når behovet er der, vil trolig de fleste ønske å bli boende hjemme. Straks man ikke føler denne tryggheten, vil det å forvalte helsetjenestene bli en klart større utfordring i og med at utrygge innbyggere vil oppleve kommunen som en motstander, fremfor en medspiller.

Kompetanse og tjenestekjøp

- Kompetanse lønner seg. Dette gjelder særlig for å sikre lovlig drift i helger og sommeravvikling, slik at det brukes mindre overtid, forskjøvet vakt, eller tjenestekjøp fra vikarbyrå. Videre bør man gjøre grep for å øke gjennomsnittlig stillingsstørrelse i tjenestene. Erfaringen er at økt heltid er en viktig forutsetning for å bygge gode og nødvendige kompetansekulturer. Kommunen bør også satse på økt kompetanse innen sentrale fagområder kommunen har ansvaret for, slik som innen palliasjon/kreftsykepleie, kols, sår osv.
- Kommunen kjøper noen tjenester til erstatning for egenproduksjon av tjenester. Dette gjelder i hovedsak tjenester til brukere som er i behov av ressurskrevende tjenester. Det bør sterkt vurderes om kommunen kan ivareta dette i egen regi til like god eller bedre kvalitet, og til en lavere kostnad. Må man benytte seg av private aktører, bør det fokuseres på å bruke tiden effektivt i egen kommune i forhold til å rigge tjenesten slik at man kan ta tilbake ansvaret så raskt som mulig. Rent kompetansemessig er nok kommunene like godt bygd som private aktører. Den store forskjellen er gjerne at de private er mer fleksible, og i stand til å tilpasse seg etter behovene i løpet av kort tid, mens i kommunen bruker vi gjerne flere måneder med å få bemanning på plass, og fleksibiliteten i forhold til alternative arbeidstidsordninger, er også ulike. Kommuner ansetter fast eller i engasjementstillinger, mens private ansetter fagfolk som konsulenter med oppdrag. Dette utgjør en stor forskjell i forhold til å håndtere særlig krevende problemstillinger overfor ressurskrevende brukere med raske endringer i behov.

Kostnader og prioriteringer

- Det er viktig å ha en effektiv PLO-tjeneste, med nøktern tildeling av tjenester, og lave enhetskostnader. Slik får vi kostnadseffektive tjenester. En analyse på bakgrunn av nøkkeltall fra KOSTRA, viser at Vegårshei kommunes samlede kostnader for pleie –og omsorgstjenester, ligger på et høyt nivå. Det er et relativt sett stort potensiale for å redusere utgiftene i sektoren gjennom en ytterligere satsing på hjemmebaserte tjenester, fremfor store ressurser på institusjonstjenestene. Her har Vegårshei kommune gjort en viktig jobb gjennom å redusere dekningsgrad for institusjonsplasser. Denne dreiningen vurderes til å være helt nødvendig for å endre den negative kostnadsutviklingen i kommunen. Det vil gi mer bærekraft, og samtidig svare ut det som følger av nasjonale føringer. Kommunene i Norge har nok en felles opplevelse av at de fra sentrale myndigheter sin side stadig blir pålagt mer ansvar uten at det nødvendigvis følges av økte økonomiske rammebetingelser som gjør oss i stand til å løse utfordringer som følge av oppgaveforskyvningen. Den store endringen kom som følge av «Samhandlingsreformen», og påfølgende oppgavereform og primærhelsemeldingen. Dette fører med seg store endringer og forventninger også fra kommunens innbyggere, og stiller store krav til kommunen og de som er ansatt der. Dette er en virkelighet som pålegger Vegårshei kommune å tenke på både kvalitet og økonomisk bærekraft når framtidens helsetjenester skal utvikles, og krever gode planverktøy som tenker løsninger for flere år frem.

Tiltak

- BEON-prinsippet → Beste effektive omsorgsnivå
 - Fokus på å gi tjenester på riktig nivå, med hovedfokus på hjemmebaserte tjenester
- Digitalisering og velferdsteknologi
 - Vurdere bruk av digitale plattformer, sensorer og web-baserte tilsyn som avlaster både institusjon og hjemmetjenester
- Hjemmebaserte tjenester som hovedsatsing
 - Tjenestemottakere bo hjemme lengst mulig → Trygghetsskapende tiltak
- Bare de dårligste pasientene i sykehjem

Tiltak (forts.)

- Redusere/tilpasse bemanning i institusjon til antall plasser
 - Få en pleiefaktor totalt på ca. 1,0. → Den er i dag på 1,43
 - Mulig reduksjon på ca. 6 årsverk
 - Årsvervskostnad: kr. 750 000,- → red. lønnskostnader: kr. 4 500 000,-
- Redusere «alle» øvrige driftskostnader i forhold til 16 pl. I forhold til 25 pl.
 - Realistisk å forvente reduksjon i innkjøp av medisiner, medisinsk forbruksmateriell, vaskerikostnader, kjøkkenutgifter(mat), andre driftskostnader osv. på ca. 20%
- Dagsenterdrift
 - Kortere dager, 3 dager pr. uke → redusere stillingsressurs her

Tiltak (forts.)

- Vurdere stillingsressursen pr. i dag ved Klokkertunet
 - Kan denne ressursen reduseres, eller sambrukes med andre avdelinger?
- Er det marked for utleie av ledige rom?
- Sørge for en videreføring av tjeneste/tildelingskontor for å sikre gode vedtak i tråd med lovverk
 - Nøye med størrelse på vedtak, tidsavgrense
 - Være «flinke» til å avslutte tjenester
 - → ev. erstatte med digitale tilsyn(trygghet)
- Satse på kompetanse for å møte utviklinga med økt behandlingsansvar

Tiltak (forts.)

- Heltidskultur! Satse på tiltak som gir store stillinger
 - Gir bedre kvalitet for tjenestemottaker (færre å forholde seg til)
 - Lettere å oppnå «lik praksis» overfor tjenestemottaker
 - Gir lønn å leve av
 - Erfaringsbasert redusert sykefravær
 - Gir totalt sett økt tilgang på personressurser til helsesektoren

Nav og oppfølging

Nav og oppfølging (ca. 9,7 årsverk – 11 pers)

Nav

- Enhetsleder har totalansvar for
 - fag, personal, økonomi og resultat
- Leder møter i eksterne og interne møter og utvalg
- Nav stat
 - Arbeid og velferd
- Nav kommune
 - Hverdagsøkonomisk rådgivning - gjeldssaker

Oppfølgingstjenester

- Rus
- Psykiatri
- Ergoterapi
- Flyktningetjenesten
- Husbanken
- Ulike prosjekter

- Administrasjon og støtte i enheten (ca. 1,2 årsverk)

Ressursbruk sosialtjeneste 2019

- Våre beregninger viser at kommunen på sosialtjeneste hadde *mindreutgifter* på 0,5 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Beregningene viser et mindreforbruk på F243 og F281 på hhv. 0,8 mill. kr og 0,8 mill. kr. På F242 hadde kommunen et merforbruk på 1,2 mill. kr.

	Mer- /mindre- utgift 2019 (mill. kr)
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	-0,5
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	1,2
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-0,8
281 Økonomisk sosialhjelp	-0,8

*) : Kommunens utgiftsbehov på sosialtjeneste var i 2019 beregnet å ligge om lag 13 prosent under landsgjennomsnittet.

Ressursbruk barnevern 2019

- Våre beregninger viser at kommunen på barnevern hadde *merutgifter* på 1,2 mill. kr i forhold til kommunens økonomiske rammebetingelser i 2019.
 - Beregningene viser et merforbruk på F244 og F252 på hhv. 0,6 mill. kr og 0,8 mill. kr. På F251 hadde kommunen et mindreforbruk på 0,2 mill. kr.

	Mer-/mindre- utgift 2019 (mill. kr)
Barnevern (F244, 251, 252)	1,2
244 Barneverntjeneste	0,6
251 Barneverntiltak i familien	-0,2
252 Barneverntiltak utenfor familien	0,8

*) : Kommunens utgiftsbehov på barnevern var i 2019 beregnet å ligge om lag 5 prosent over landsgjennomsnittet.

Teknisk drift og forvaltning

Teknisk drift og forvaltning (13 årsverk – 21 pers.)

Vaktmestere/driftsoperatører

- Enhetsleder har totalansvar for
 - fag, personal, økonomi og resultat
- Leder møter i eksterne og interne møter og utvalg
- Avløpsanlegg
 - Kloakkpumpestasjoner i Myra og på Ubergsmoen
 - Kloakkrenseanlegg på Ubergsmoen
 - Avløpsledninger
- Vannforsyningsanlegg
 - Vannbehandlingsanlegg
 - Høydebasseng
 - Ubergsmoen vannverk
 - Vannledninger
- Kommunale veier – 63 km + ca. 200 veilys
- Kommunal bygningsmasse
 - Kommunehus
 - Myra og Ubergsmoen barnehager
 - Skolen
 - Helsehuset
 - Klokkeartunet
 - VBO
 - Hallen
 - Omsorgsboliger – 28
 - Utleieboliger – totalt 53
 - – ca. 14 plasser

Renholdere og vaskeri

- Alle kommunale bygg – 8
 - Skole/SFO/bibliotek
 - Helsehus
 - VBO
 - Hallen
 - Kommunehuset
 - Driftssentral for teknisk
 - Barnehagene
- Vaskeritjenesten på VBO
- Administrasjon og støtte i enheten: (1,28 årsverk)
 - Leder adm. også investeringsprosjektene
 - Hver vaktmester administrer / fakturer egne oppdrag

Teknisk drift og forvaltning

- Enheten har ansvar for:
 - kommunens bygg og eiendommer (ikke kommuneskogen)
 - parker/grøntanlegg og enkelte idrettsanlegg (bl.a. kunstgressbanen)
 - kommunale veier og plasser
 - vannforsynings- og avløpsanlegg
 - brann- og feievesen (kjøper tjenestene fra interkommunalt brannvesen)
 - renovasjon (satt bort til interkommunalt selskap)

Antall årsverk per 30.11.19

YRKES GRUPPE	Årsverk totalt
Administrasjon og ledelse	1,28
Vaktmestere kom. bygg	2,80
Renholdere kom. bygg	7,89
Veivokter kom. vei	1,10
Driftstekniker vann og avløp	1,08
Lærlinger	1,00
SUM	15,15

Tekniske tjenester generelt

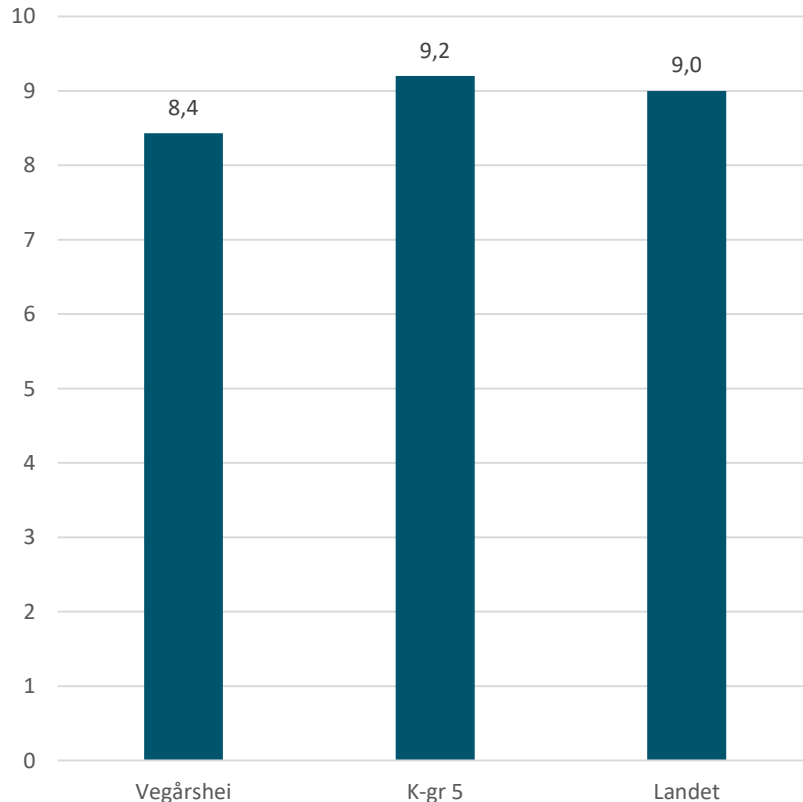
- En utfordring på dette området vil være å til enhver tid klare å rekruttere kompetent personell. Vi kjenner til at mange kommuner i Norge har valgt å løse flere oppgaver innenfor tekniske tjenester gjennom interkommunalt samarbeid. Noe som allerede er tilfelle i Vegårshei.
- Generelt anbefaler vi at kommunen bør foreta en gjennomgang av sin bygningsmasse med tanke på arealbruk, framtidig behov, driftskostnader, mulige besparende tiltak som for eksempel redusert arealbruk, ENØK-tiltak, investeringer etc.
- Vegårshei har generelt høyere utgifter til energi, renhold og drift og lavere utgifter til vedlikehold enn sammenlignbare kommuner.

Utgifter til eiendomsforvaltning

- Vegårshei har samlet sett noe lavere andel ressursbruk til kommunal eiendomsforvaltning enn sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet.
 - I 2019 brukte Vegårshei 8,4 prosent av totale netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning. Til sammenligning var andelen for KOSTRA-gruppe 5 og landsgjennomsnittet hhv. 9,2 og 9,0.
- Vegårshei har samlet sett også noe lavere areal på formålsbygg målt per innbygger enn sammenlignbare kommuner.
 - I 2019 hadde Vegårshei 7,5 m² formålsbygg per innbygger, mens gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 og landsgjennomsnittet var hhv. 7,6 m² og 4,8 m².

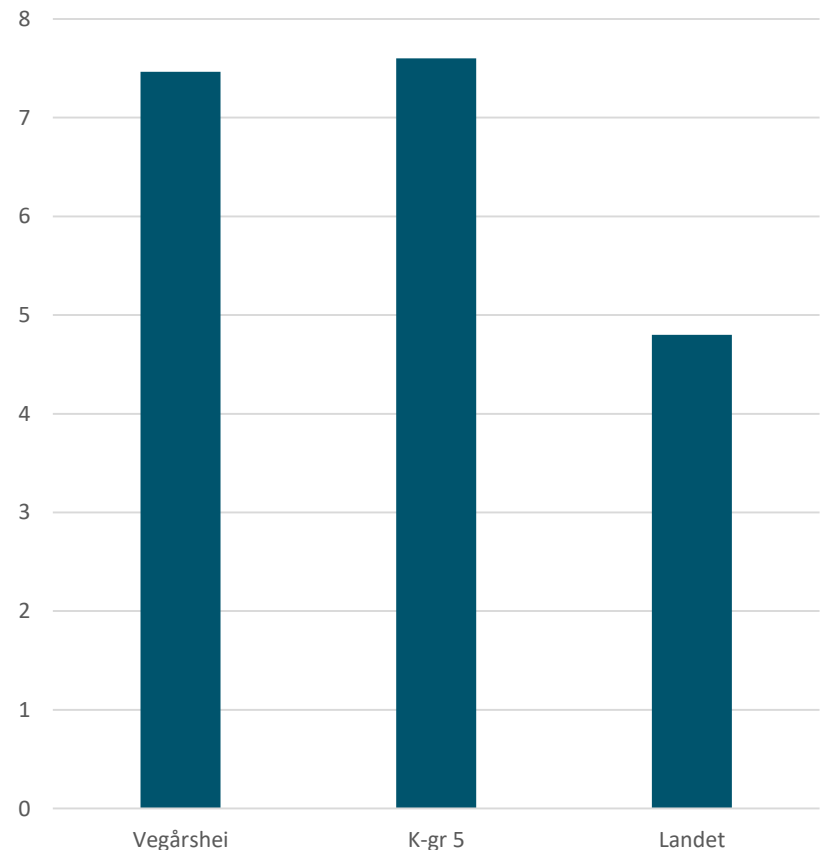
Utgifter til eiendomsforvaltning

Andel av totale netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning

Andel av totale netto driftsutgifter til kommunal eiendomsforvaltning 2019.
Kilde: SSB/Vegårshei kommune

Areal på formålsbygg per innbygger (m2)

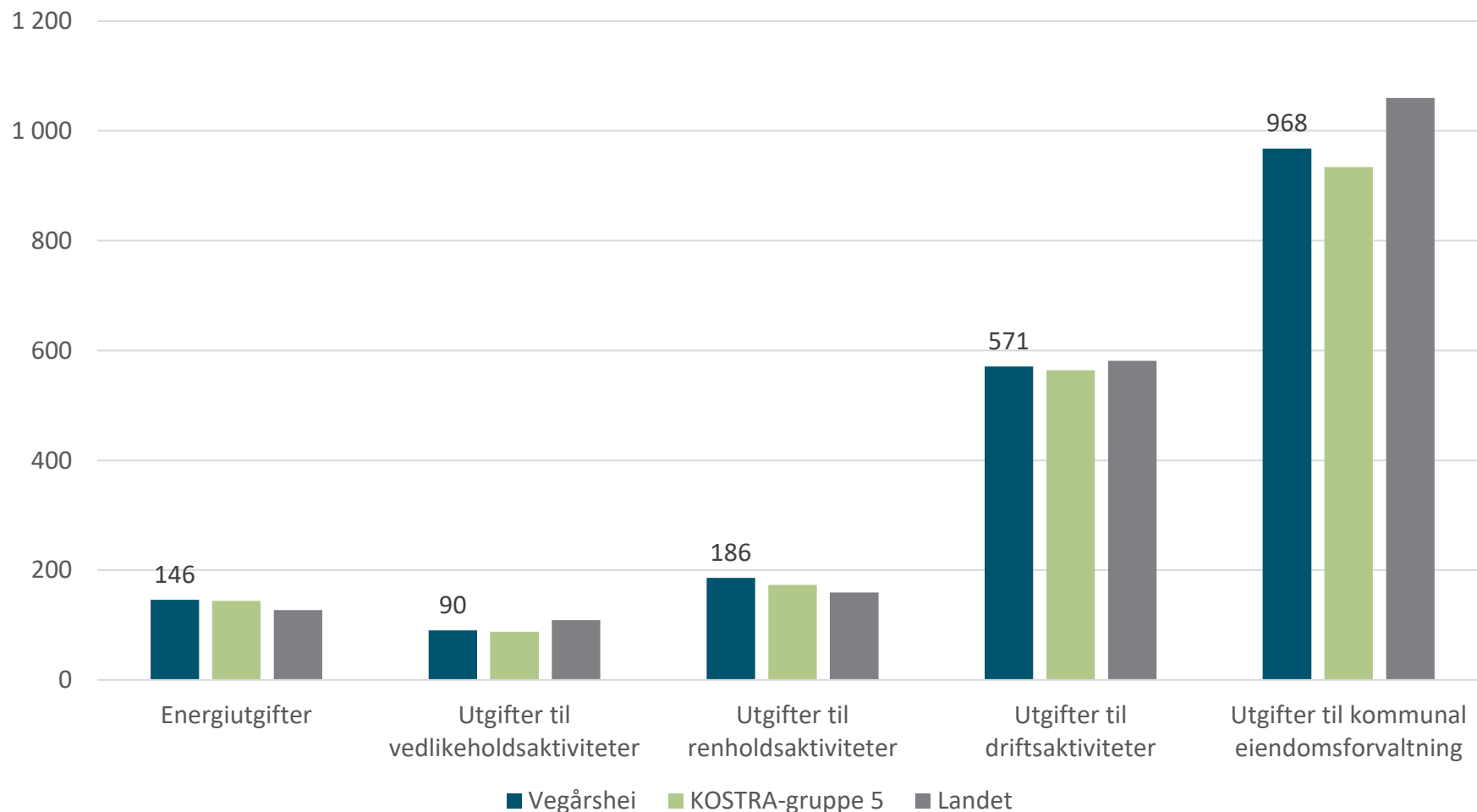

Areal på formålsbygg per innb. (m2) 2019. Kilde: SSB/Vegårshei kommune

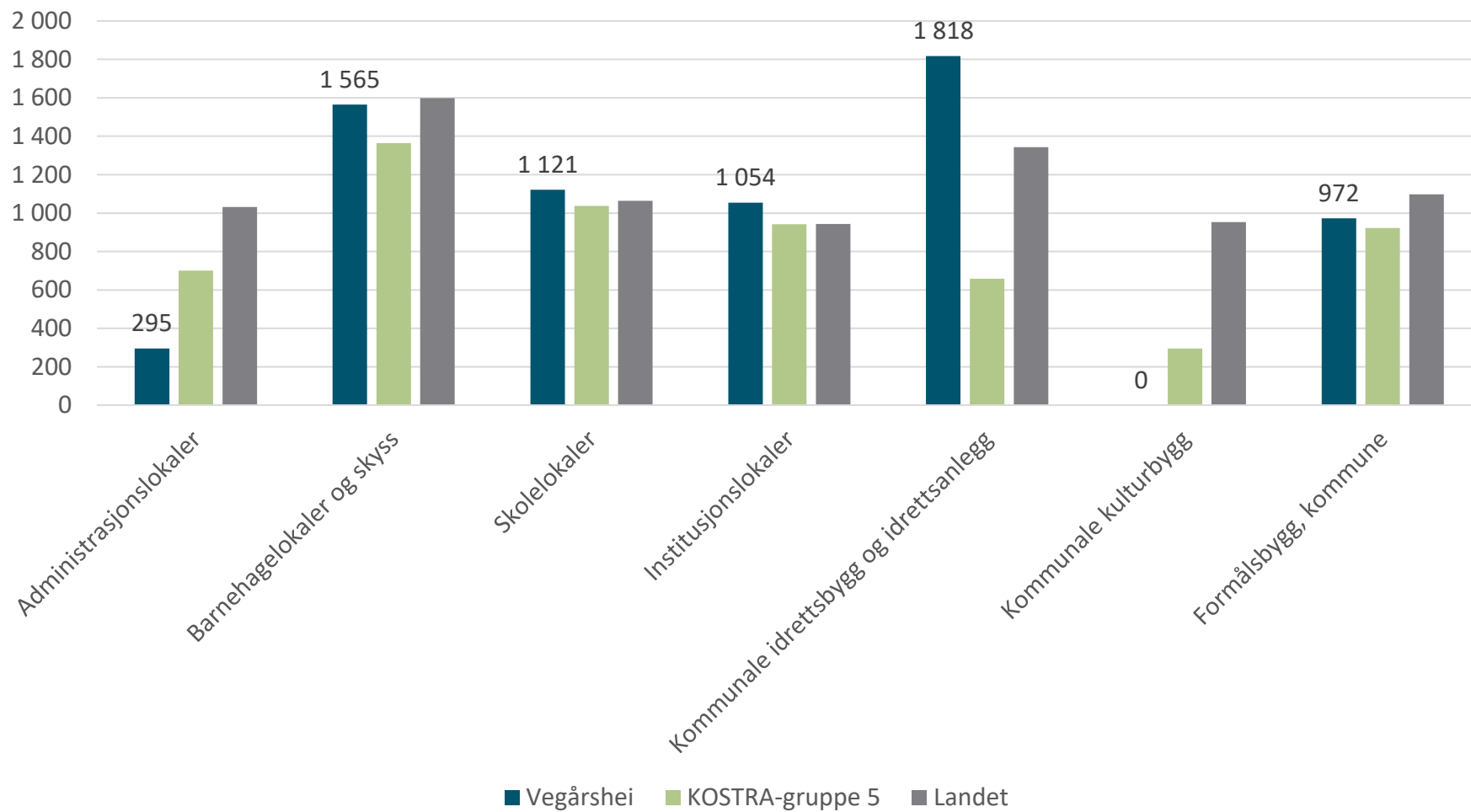
Utgifter til eiendomsforvaltning

- Samlet sett har Vegårshei noe lavere ressursbruk til kommunal eiendomsforvaltning enn landet for øvrig.
- Fordelt på ulike typer aktiviteter har Vegårshei generelt noe høyere utgifter til energi og renhold og noe lavere utgifter til vedlikehold enn landet for øvrig.
- Fordelt på ulike typer bygg viser analysene at utgiftene til skolelokaler og institusjonslokaler (målt per kvadratmeter) er høyere enn sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet.
 - Vegårshei hadde utgifter til skolelokaler (målt per kvadratmeter) på 1 121 kr i 2019. Gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 og landsgjennomsnittet var hhv. 1 034 kr og 1 064 kr.
 - Vegårshei hadde utgifter til institusjonslokaler (målt per kvadratmeter) på 1 054 kr i 2019. Gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 og landsgjennomsnittet var hhv. 924 kr og 944 kr.
 - Utgiftene til energi, renhold og drift var høyere enn sammenlignbare kommuner og landsgjennomsnittet, mens vedlikeholdsutgiftene var noe lavere.

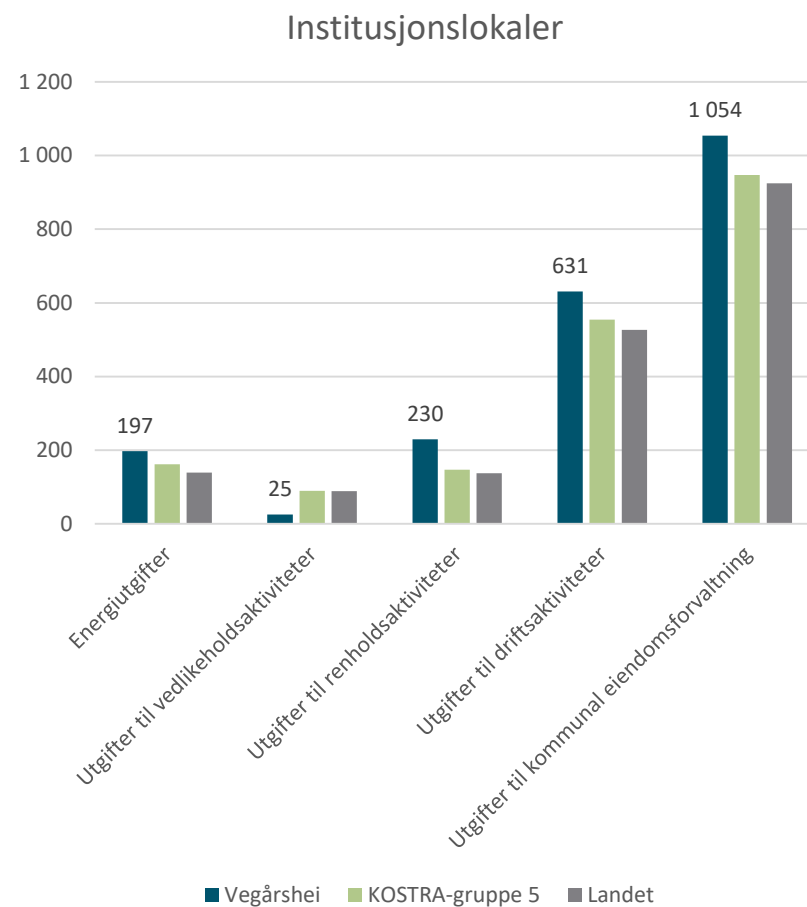
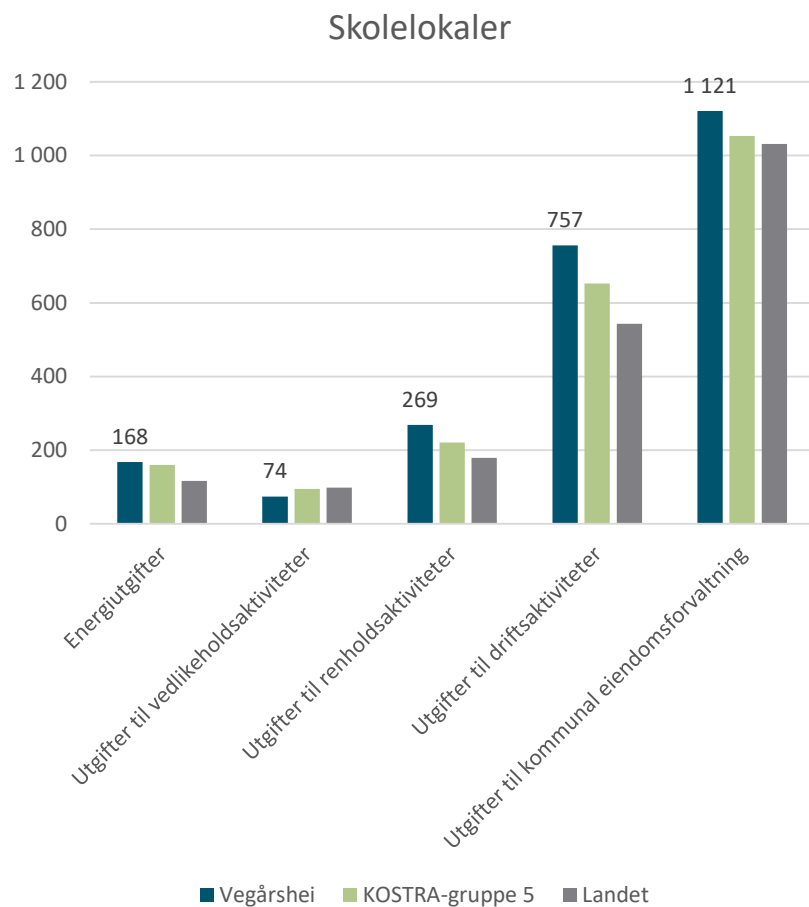
Utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold av utvalgte kommunale formålsbygg (per kvadratmeter)

Korrigerte brutto driftsutgifter bygg (per kvadratmeter)

Utgifter til forvaltning, drift og vedlikehold (per kvadratmeter)

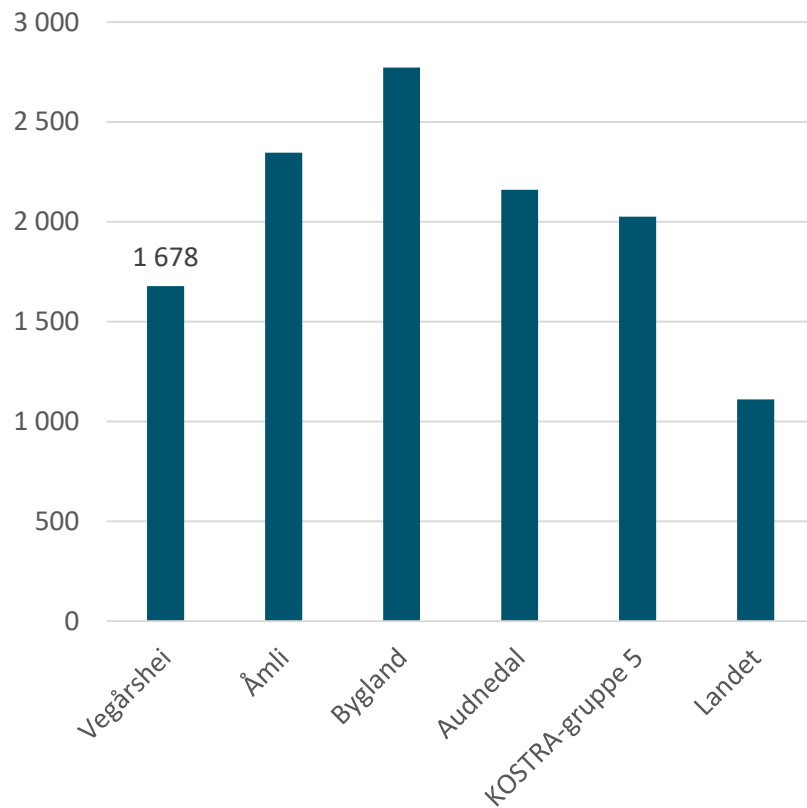

Kommunal vei

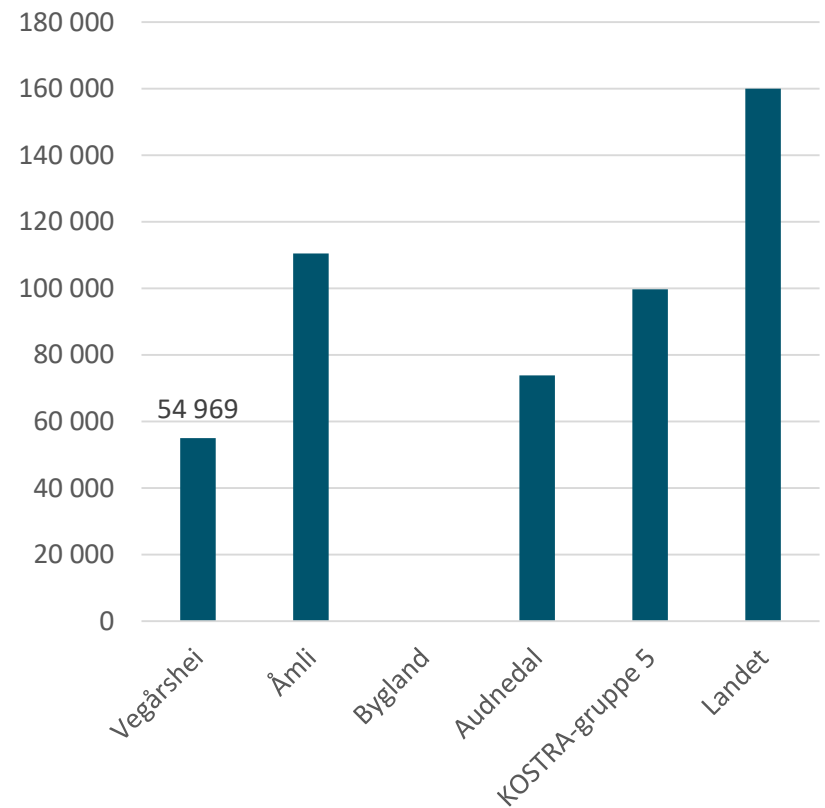
- Vegårshei har 65 km kommunal vei, hvorav 57 km er grusvei og 8 km er asfaltert vei knyttet til kommunale boligfelt.
- Som vist på neste side hadde Vegårshei i 2019 lavere utgifter til kommunal vei enn sammenlignbare kommuner. Det gjelder både i kr per innbygger og per km kommunal vei.
 - Vegårshei hadde netto driftsutgifter til kommunal vei på 1 678 kr per innbygger, mens gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 var 2 025 kr.
 - Vegårshei hadde netto driftsutgifter til kommunal vei på 54 969 kr per km, mens gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 var 99 673 kr.
- Det er foreslått å nedklassifisere 35 km og man vil da stå igjen med 30 km. Kommunen regner med å spare rundt 500.000 kr på tiltaket.

Kommunal vei

Netto driftsutgifter kommunale veier (i kr per innb. 2019)

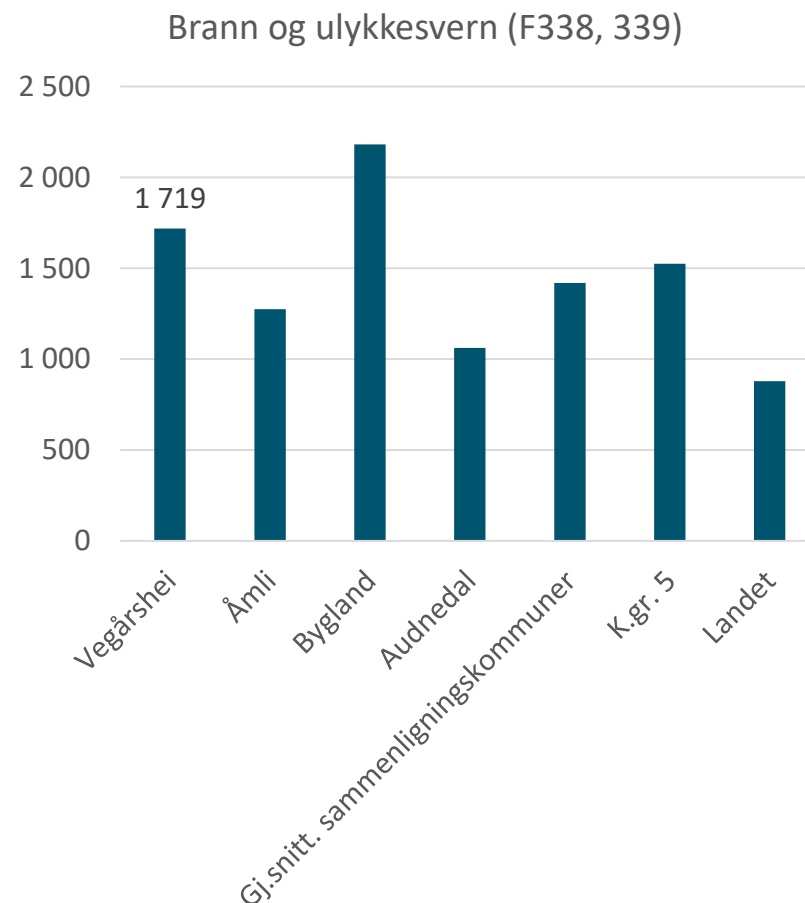

Netto driftsutgifter kommunale veier (i kr per km kommunal vei 2019)

Netto driftsutgifter brann og ulykkesvern (kr per innb. 2019)

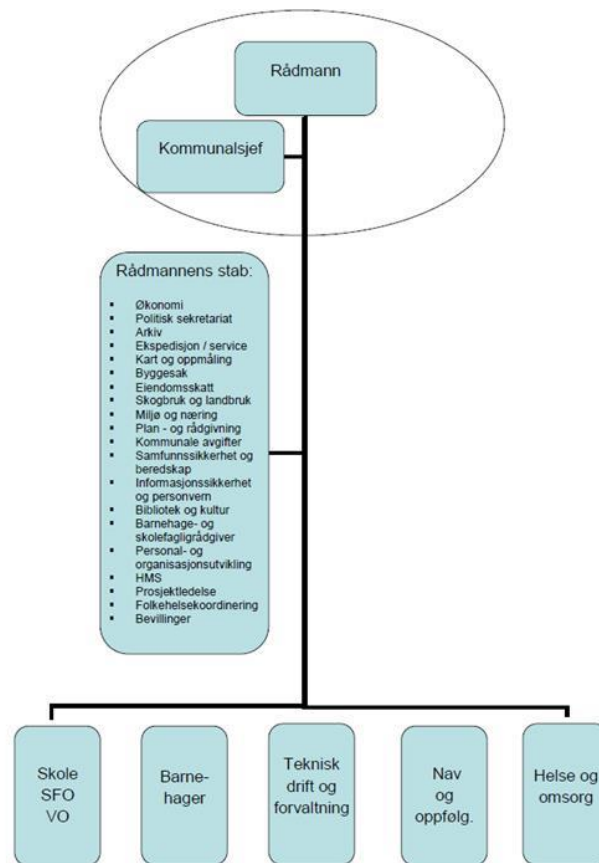
- Brannvesenet inngår i det interkommunale samarbeidet Østre Agder Brannvesen der Arendal kommune er vertskommune.
- Vegårshei hadde i 2019 noe høyere utgifter til brann og ulykkesvern enn sammenlignbare kommuner.
 - Vegårshei hadde netto driftsutgifter til brann og ulykkesvern på 1 719 kr per innbygger, mens gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 5 var 1 524 kr.

Organisering

Dagens organisering i Vegårshei kommune

- Den kommunale tjenesteproduksjonen i Vegårshei kommune er delt inn i fem enheter, samt stabs- og støttefunksjoner underlagt rådmannen. Rådmann og kommunalsjef utgjør rådmannsteamet. Enhetslederne er delegert totalansvar for sine respektive enheter.

Avtalte årsverk (antall og prosent)

ekskl. lange fravær

Avtalte årsverk ekskl. lange fravær kommune. Antall. Kilde: SSB*

Antall	Vegårshei			Åmli	Bygland	Audnedal
	2017	2018	2019	2019	2019	2019
FG2 Alle funksjoner	173,7	165,5	161,8	180,3	137,2	185,4
FGK1 Administrasjon, styring og fellesutgifter, kommune	36,7	29,4	30,4	33,3	16,5	34,7
FGK19 Helse- og omsorg, barnevern og sosialtjenesten	78,1	77,2	73,0	73	56,7	61,3
FGK2 Kultursektoren, kommune	0,5	0,5	0,5	3	3,1	1,7
FGK20 Tekniske tjenester	0,0	0,0	0,0	3,7	3,3	2,8
FGK7 Barnehage	14,1	14,1	12,6	25,5	13,2	25,5
FGK8 Grunnskolesektor	40,4	40,6	41,8	33,4	32	56,6
FGK9 Helse- og omsorg	70,1	69,0	66,3	70,6	54,6	61,3
FG3 Annet**	3,7	3,7	3,5	8,3	12,3	2,9

Avtalte årsverk ekskl. lange fravær kommune. Prosent. Kilde: SSB

Prosent	Vegårshei			Åmli	Bygland	Audnedal	K-gr. 5	Landet
	2017	2018	2019	2019	2019	2019	2019	2019
FG2 Alle funksjoner	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
FGK1 Administrasjon, styring og fellesutgifter, kommune	21,1	17,7	18,7	18,4	12,0	18,7	16,4	14,2
FGK19 Helse- og omsorg, barnevern og sosialtjenesten	45,0	46,6	45,1	40,4	41,3	33,0	43,7	42,0
FGK2 Kultursektoren, kommune	0,2	0,3	0,3	1,6	2,2	0,9	1,2	2,2
FGK20 Tekniske tjenester	0,0	0,0	0,0	2,0	2,4	1,5	1,9	3,3
FGK7 Barnehage	8,1	8,5	7,7	14,1	9,6	13,7	11,8	10,1
FGK8 Grunnskolesektor	23,2	24,5	25,8	18,5	23,3	30,5	21,6	25,7
FGK9 Helse- og omsorg	40,4	41,6	40,9	39,1	39,8	33,0	41,7	36,9
FG3 Annet	2,1	2,2	2,1	4,6	8,9	1,5	3,2	1,5

*): Avtalte årsverk er beregnet som alle ansatte i referanseuken hvor deltidsansatte er omregnet til heltidsekvivalenter. Tall henta fra A-ordningen.

**): Grupperingen er en restpott for fordeling av årsverk på funksjoner

Sysselsettingsstatistikken i KOSTRA

- Statistikken over sysselsetting i kommunene som presenteres i KOSTRA har A-ordningen som hovedkilde. Totaltallene er splittet opp i administrasjon, barnehage, grunnskole, helse- og sosialtjeneste, tekniske tjenester, kultur og annet.
- Kvaliteten på sysselsettingsstatistikken er avhengig av kommunenes inndeling i virksomheter i Enhetsregisteret, og de inn- og utmeldinger som sendes for de ansatte til A-ordningen, som er hovedkilde for registerbasert sysselsetting. I de fleste kommuner er melderutinene til A-ordningen lagt inn som en modul i lønns- og personalsystemet. Endringer må legges inn i dette systemet.

Administrativ organisering – forslag til ny hovedstruktur

- Som en del av oppdraget har vi utarbeidet et konkret forslag til ny administrativ organisering. Den består av tre kommunalområder (sektorer) hver ledet av en kommunalsjef. Det vil så være virksomheter innenfor det enkelte kommunalområdet.

Oppsummering og anbefaling

Forslag til overordnet organisasjonskart

Sektormodell med kommunalområder

Sterke sider ved organisering i en sektormodell

Sterke sider

- *Tydeligere organisasjonsmodell enn den gjeldende modellen.*
- En omorganisering til en trenivå-modell innebærer en linje fra rådmannen til kommunalsjefene, som gjør *organisasjonsstrukturen mer egnet dersom ugildhet er en problemstilling*. Kommunalsjefene (sektorlederne) får et helhetsansvar. Rådmannen beholder det overordnede ansvaret og kan begrense sin befatning med enkeltsaker til å gjelde unntakene hvor ugildhet er en problemstilling.
- Rådmannen og tre kommunalsjefer utgjør en naturlig strategisk ledergruppe. En omorganisering vil derfor kunne *avlaste rådmannsnivået, og gjøre det enklere å gjennomføre strategiske prioriteringer fordi kontrollspennet blir mindre og det er lettere å koordinere*.
- *Mer effektive beslutningsprosesser*
- Organiseringen i hvert kommunalområde er delt opp i enheter med virksomhetsledere. Noen av de ansatte i enhetene er likevel lagt direkte under aktuell kommunalsjef. Framtidige endringer bør skje som et samarbeid mellom rådmannen, kommunalsjefene, deres underordnede og tillitsvalgte. Lov og avtaleverk må naturligvis følges.

Økonomisk premiss ved organisering i en sektormodell

- Stillingene som kommunalsjefer og enhetsledere bør som følge av kommunens stramme økonomiske situasjon og fremtidsbilde, *etableres ved omgjøring av eksisterende stillinger* – dvs. innenfor det samlede antall stillingshjemler

Tilsetting i kommunalsjef- og enhetslederstillingerne

- Lyses ut internt, dvs. vi oppfatter det som naturlig at disse rekrutteres «innenfra» organisasjonen
 - I praksis ser vi behovet for ekstern utlysning (men med muligheter for tilsetting av en intern søker her også naturligvis) *bare* for å fylle opp i stillingen etter den personen som blir kommunalsjef for oppvekst, kultur og samskaping.
 - Alle enhetsleder-stillingene for øvrig forutsettes uansett å bli besatt internt.

Budsjettstyring –inndeling i ansvarsområder

Dagens

1. Rådmannens stab
2. Tilskuddsordninger
3. Fellesutgifter til fordeling
4. Vegårshei skule, SFO og voksenopplæring
5. Kommunale barnehager
6. NAV og oppfølgingstjenester
7. Helse og omsorg
8. Teknisk drift og forvaltning
9. Politisk

Inndeling tilpasset forslaget til ny struktur

1. Rådmannen og fellesutgifter
 2. Oppvekst, kultur og samskaping
 3. Helse, omsorg og velferd
 4. Støtte, infrastruktur og utvikling
 5. Politisk
- Ikke lengre et eget rammeområde for tilskuddsordninger.
 - Det enkelte tilskudd budsjett- og regnskapsføres inn under aktuelt ramme-/ansvarsområde.
 - Endringer i driftsdelen av årsbudsjettet som innebærer en annen rammefordeling mellom disse fem områdene, må vedtas av kommunestyret. Budsjettendringer mellom ansvarsområder innenfor uendret ramme for et gitt rammeområde, må ikke behandles av kommunestyret. Slike budsjettendringer foreslår vi blir endelig behandlet av formannskapet som økonomiutvalg.

Ledelse og struktur

Ledelse og struktur

- Kommunal ledelse skjer etter fullmakt fra kommunestyret. Ledelsen foregår på flere nivåer. Vi foreslår følgende nivåer for Vegårshei kommune:
 - Rådmann
 - Kommunalsjefer
 - Enhetsledere
- Rådmannen har det overordnede ledelsesansvaret og delegerer deler av sin myndighet og sitt ansvar til kommunalsjefer, eventuelt til andre på områder hvor det ikke er noen kommunalsjef.
- Rådmannens ledergruppe består av rådmannen og de tre kommunalsjefene
- Kommunalsjefenes ansvar gjelder avgrensede virksomhets- eller sektorområder. Vi foreslår at alle kommunalsjefer har:
 - Driftsansvar for sine aktivitets- og tjenesteområder som bør kunne delegeres videre til enhetslederne.
 - Økonomiansvar på sitt budsjettansvarsområde. I dette ligger anvisningsrett, budsjettarbeid samt økonomioppfølging i form av periodevise rapporteringer.
 - Personalansvar for sine underordnede.
- Støtte, infrastruktur og utvikling bistår også de to andre kommunalområdene.

Ledelse og struktur (2)

- Vi foreslår at alle kommunalsjefer gis adgang til å delegere deler av sitt ansvar til enhetsledere. Det gjelder delegert ansvar for
 - virksomheten på eget arbeidsområde
 - budsjettarbeid og økonomistyring/periodevis rapportering på sitt område
 - personalansvar for sine underordnede. I dette ligger også tilsetting i midlertidige stillinger av kort varighet.
- Fagledere kan (av nærmeste overordnede) få delegert ansvar for arbeidet på sitt fagfelt. I dette ligger også koordinering av arbeidet for andre ansatte.

Ledergruppe

Vi foreslår følgende lederstillinger i Vegårshei kommune

- **Rådmann**
- **Kommunalsjefer** for følgende tre kommunalområder:
 - A. Oppvekst, kultur og samskaping
 - B. Helse, omsorg og velferd
 - C. Støtte, infrastruktur og utvikling
- **Enhetsledere*** for følgende virksomheter:
 - 1. Barnehage
 - 2. Skole og SFO
 - 3. Hjemmetjenester og service
 - 4. Bo- og omsorgssenteret
 - 5. Helse og mestring
 - 6. Teknisk drift og eiendom

*) Det foreslås tre enhetsområder i tillegg, men ledelsen ivaretas her direkte av aktuell kommunalsjef.

Ledergruppe (2)

- Rådmannen og de tre sektorlederne/kommunalsjefene vil være rådmannsteamet og utgjøre de faste «medlemmene» i strategisk ledergruppe. Andre ledere, herunder økonomisjefen, tiltrer møter i ledergruppa etter behov.
- Kommunalsjefen (i dagens organisasjonsmodell) er pt. stedfortreder for rådmannen. Det forutsettes at Vegårshei kommune selv tar stilling til hvem som bør ha dette ansvaret. Et alternativ til dagens ordning er at stedfortrederfunksjonen går på omgang blant kommunalsjefene med en funksjonstid på 1 ½ år eller lengre.

Finansiering (i årsverk) av ny modell

Finansiering

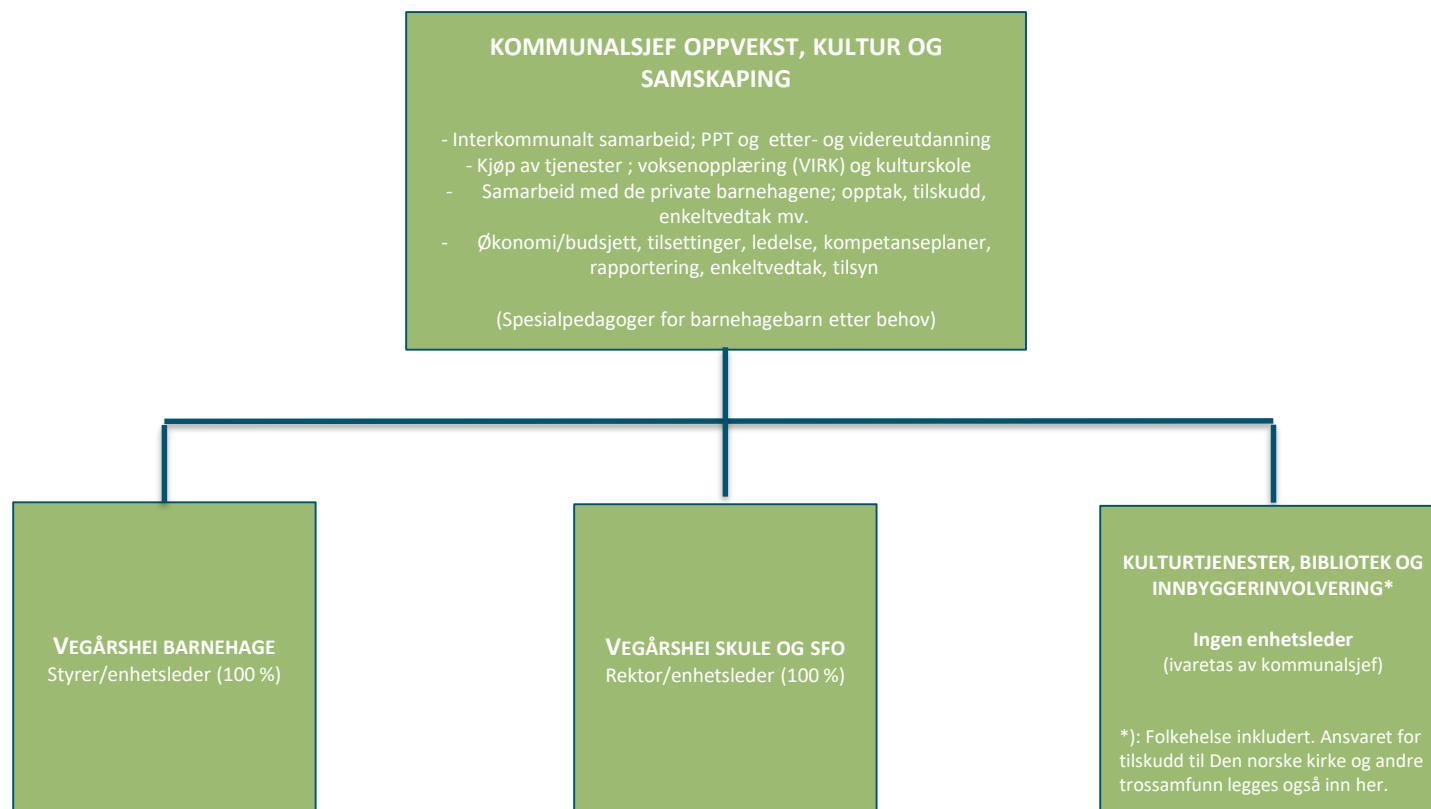
- I årsverk:

	Årsverk
Finansieringsbehov:	
Kommunalsjef oppvekst, kultur og samskaping	1,00
Kommunalsjef helse, omsorg og velferd	1,00
Enhetslederressurs helse og mestring	0,50
Sum:	2,50
Finansiering:	
Fjerning/inndraging av stilling som skole- og barnehagefaglig rådgiver	0,75
Fjerning av merkantil ressurs på barnehage*	0,40
Nettoreduksjon ved avvikling av tjenestekontoret og etablering av koordinerende team	0,20
Inndraging av hjemmelen som enhetsleder helse og omsorg	1,00
Reduksjon i merkantilressurser helse og omsorg	0,50
Sum:	2,85
*): Forutsetter i utgangspunktet at det blir én fysisk, samlet kommunal barnehage - dvs. ikke to avdelinger.	

- Det må forventes å oppstå et harmoniseringsbehov for lønn på kommunalsjef-nivå, og i noen grad kanskje også blant enhetslederne.
 - Merinndekningen med 0,35 årsverk vil ikke finansiere dette harmoniseringsbehovet fullt ut. I budsjetttrammene for hele kommunens virksomhet er det imidlertid tatt høyde for 3,6 % årslønnsvekst i år, mens den faktiske lønnsveksten nå må forventes å bli vesentlig lavere. Det kan her derfor frigjøres midler fra den sentralt avsatte lønnsoppgjørskontoen for å sikre finansieringen.

Oppvekst, kultur og samskaping

Kommunalområdet for oppvekst, kultur og samskaping

Kulturområdet

- Mye av kulturarbeidet skjer i regi av lag og foreninger.
- Kommunen kjøper kulturskoletilbud frå Tvedestrand kommune gjennom «Kulturskolen Øst i Agder» (fire kommuner). Vegårshei hadde 35 elever i kulturskolen skoleåret 2019/20.
- Kommunens arbeid på kulturområdet skjer i hovedsak gjennom biblioteket.
- Biblioteksjefen (70 % stilling) organiserer kombinasjonsbiblioteket i kommunen og samarbeider med frivilligsentralen/VSA og bygdekinoen.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping blir biblioteksjefens nærmeste overordnede og tilføres ansvaret for tilsettinger og det overordnede økonomiansvaret.
- Vegårshei bygdetun er en stiftelse. Kommunen har medlemmer i styret for bygdetunet, men det er ikke faste kommunale overføringer av midler til driften.

Barnehage

- Det er to private og to kommunale barnehager i Vegårshei. De to kommunale barnehagene (Avdeling Myra og Avdeling Ubergsmoen) er organisert med felles ledelse og har 2019/20 til sammen 45 barn. De to private barnehagene har 54 barn.
- Det er plass til alle barna i de kommunale barnehagene i Avdeling Myra. Ved en samling av de to kommunale barnehagene vil kommunen kunne redusere samlede årlige utgifter med ca. en million kroner.
 - Redusert grunnbemanning med ca. kr 200 000, redusert kontortekniske tjenester med ca. kr 200 000, reduserte driftsutgifter ca. kr 350 000 og reduserte overføringer til private barnehager ca. kr 250 000.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping blir styrerens nærmeste overordnede og tilføres ansvaret for tilsettinger og det overordnede økonomiansvaret.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping overtar også kommunens forvaltningsansvar på barnehageområdet. Dette er i hovedsak oppgaver som nå er lagt til barnehage- og skolefaglig rådgiver. Denne stillingen (75 %) inndras.

Grunnskole med SFO

- Det kommunale grunnskoletilbudet bør fortsette i Vegårshei skole (egen rektor). Administrasjonsressursen på ca. 180 %, med ca. 90 % årsverk til kontortekniske tjenester opprettholdes.
- Ressurser til ordinær undervisning kan reduseres i takt med nedgangen i elevtallet, men slik at både lærernormen og kravet om minst en lærer i alle timer i alle klasser etter tradisjonelle klassesdelingsregler opprettholdes. Dette kan på sikt gi en innsparing på inntil to lærerårsverk (ca. kr 1 500 000).
Ressurser til spesialundervisning og til assistenter reduseres hvis endret tilbud i ordinær undervisning reduserer behovet. Dette er vanligvis et langsiktig arbeid.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping blir rektorens nærmeste overordnede og tilføres ansvaret for tilsetninger og det overordnede økonomiansvaret.
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping overtar også kommunens forvaltningsansvar på skoleområdet. Dette er i hovedsak oppgaver som nå er lagt til barnehage- og skolefaglig rådgiver. Denne stillingen (75 %) inndras.

Voksenopplæring og integrering

- Vegårshei kommune kjøper i hovedsak sin voksenopplæring fra Risør kommune (VIRK). Dette gjelder tilbud til voksne med minoritetsspråklig bakgrunn.

Oppvekst, kultur og samskaping

Endringer fra dagens struktur

- Sammenslåing av enhetene skole og barnehage
- Kommunalsjefen for oppvekst, kultur og samskaping overtar kommunens forvaltningsansvar både på skole- og barnehageområdet
- Spissing av kommunens rolle på kulturfeltet i sin alminnelighet og samarbeidet/samhandlingen med frivilligheten i den sammenheng
 - Folkehelse også inn på dette rammeområdet. Det samme for tilskudd til andre trossamfunn og tilskuddet til Den norske kirke.
 - Innbyggerinvolvering og samhandling med frivillige lag og organisasjoner vil stå sentralt.

Helse, omsorg og velferd

Kommunalområdet for helse, omsorg og velferd

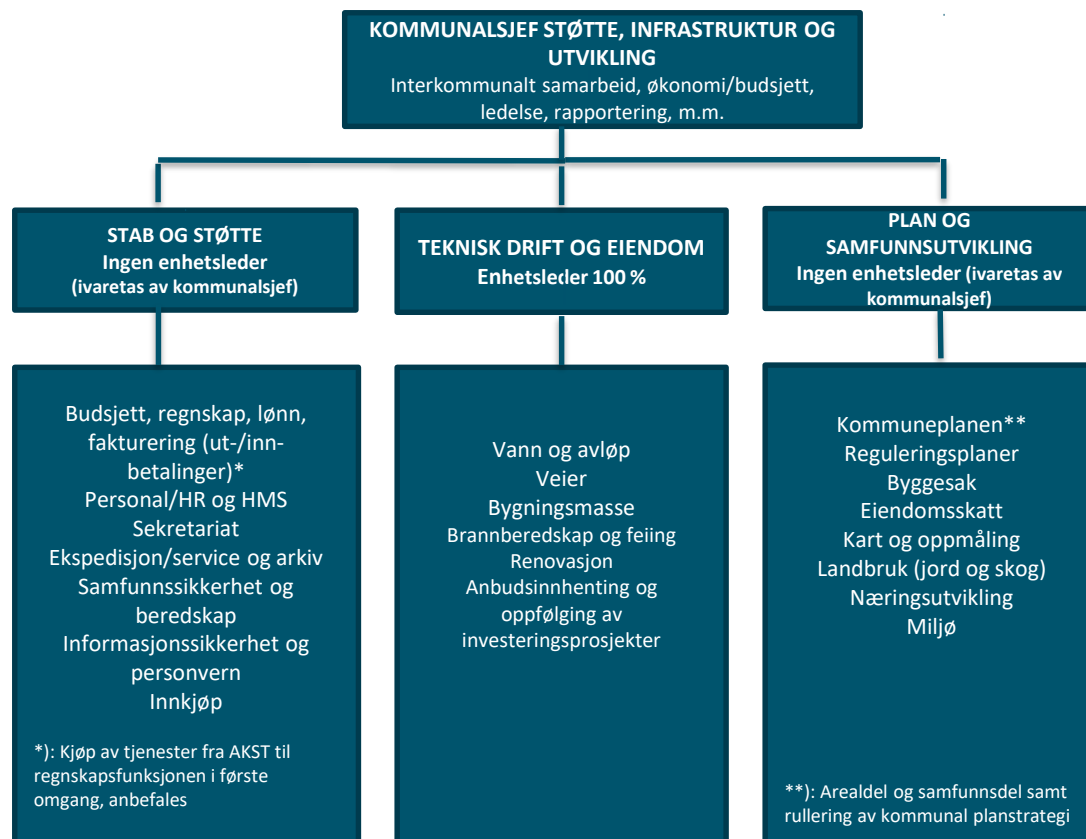
Helse, omsorg og velferd

Endringer fra dagens struktur

- Sammenslåing av enhetene NAV/oppfølging og helse og omsorg.
- Barnevern (interkommunalt samarbeid) og NAV (der det ventelig blir en interkommunal løsning fra 1.1.2021) legges til kommunalområdet for helse, omsorg og velferd. Forslaget medfører at kommunalsjef har et overordnet ansvar også for disse enhetene.
- Renholdstjenesten flyttes fra teknisk, koordinerende team etableres (til erstatning for tjenestekontoret) og tildeles også arbeidet med bevillinger
- Helse og mestring etableres som ny enhet

Støtte, infrastruktur og utvikling

Kommunalområdet for støtte, infrastruktur og utvikling

Støtte, infrastruktur og utvikling

Endringer fra dagens struktur

- Stabsfunksjoner flyttes fra rådmannsnivået og til kommunalområdet for støtte, infrastruktur og utvikling. Personalansvaret for stillinger i stab flyttes fra rådmannen og til kommunalsjef for kommunalområdet. I praksis innebærer ikke det noen endring fra dagens modell, ved at dagens kommunalsjef har hatt dette ansvaret på oppdrag fra/delegert fra rådmannen selv
- Enhet for stab og støtte og enhet for plan og samfunnsutvikling har ikke enhetsledere. Ansvaret ivaretas av kommunalsjef.
- Stillingsressursen som folkehelsekoordinator flyttes til kommunalområdet for oppvekst, kultur og samskaping, mens renhold flyttes fra teknisk til hjemmetjenester og service under helse, omsorg og velferd.

Anbefalinger og tiltak

Generelle anbefalinger

- Kommunen bør først og fremst se etter *de store tiltakene* for kostnadsreduksjoner og prioritere å gjennomføre disse på en god måte.
- Vi mener at driftsnivået kan reduseres uten at dette på noen måte vil være uforsvarlig. Vi mener at kommunen fortsatt vil kunne gi innbyggerne et meget godt tilbud.
- Vi foreslår flere steder i rapporten reduksjoner i årsverk. Vi vil presisere at kommunen selvsagt skal ivareta sine ansatte på best mulig måte. Dette betyr at man fortrinnsvis bør planlegge bemanningsreduksjoner der dette kan gjøres ved naturlig avgang og/eller omplasseringer. Kommunen må i hvert tilfelle vurdere best mulig løsning når bemanningsreduksjoner skal gjennomføres.
- Kommunen må selv vurdere hvilke tiltak på tiltakslisten de ønsker å prioritere. Vi vil likevel komme med noen anbefalinger på de neste sidene.

Anbefalinger overordnet økonomistyring

- Analysene av framtidig utgiftsbehov viser en svak befolkningsutvikling for Vegårshei kommune i årene framover. Det er anslått betydelig økte utgifter knyttet til den eldre delen av befolkningen, og analysene viser at framtidige økte demografikostnader i all hovedsak vil være knyttet til tjenesteområdet pleie og omsorg. Kommunens utgifter knyttet til barnehage og skole vil gå ned. Videre er det stor usikkerhet knyttet til framtidige økonomiske rammebetingelser.
- I praksis er det slik at små kommuner i liten grad greier å tilpasse seg driftsreduksjoner i en slik størrelsesorden med mindre det gjøres strukturelle grep. Vegårshei kommune har derfor en særskilt utfordring i å tilpasse driften sin til disse strammere rammene.
- Dette taler for at Vegårshei kommune må gjøre enkelte større strukturelle, utgiftsreduserende grep for å tilpasse seg strammere økonomiske driftsrammer i framtida.
- I tillegg vil vi sterkt fraråde kommunen å saldere driftsbudsjettet med bruk av disposisjonsfond. Dersom dette gjøres over flere år, vil behovet for mer dramatiske kutt-tiltak øke, fordi man da over tid ligger på et kunstig høyt driftsnivå sammenliknet med inntektsgrunnlaget. Dette vil på ett tidspunkt ikke kunne fortsette, og man vil måtte ty til mer drastiske tiltak for å tilpasse seg rammene. Vi mener at kommunen heller bør vurdere å benytte disposisjonsfond til investeringer som gir reduksjoner i driftskostnadene (eks. ENØK-tiltak, samlokaliseringer etc.).

Anbefalinger: Organisering

- Vi anbefaler at kommunen bes vurdere organisering i tre kommunalområder (sektorer):
 1. Oppvekst, kultur og samskaping
 2. Helse, omsorg og velferd
 3. Støtte, infrastruktur og utvikling

Anbefalinger: Administrasjon og styring

- Ut fra analysene finner vi at Vegårshei kommune ikke bruker mer enn sammenlignbare kommuner til administrasjon og styring. Det betyr likevel at det ikke er grunn til å se nærmere på de ressursene som er organisert innenfor dette området, i og med at de i stor grad påvirker effektiv drift i resten av organisasjonen ut fra hvordan de fungerer.
- Kommunen bør se nærmere på fordeling av administrasjonsutgifter/fellesutgifter.

Anbefalinger: Barnehage

- Vi anbefaler å slå sammen de to kommunale barnehagene.
- Ved en samling av de to kommunale barnehagene vil kommunen kunne redusere samlede årlige utgifter med ca. en million kr.
- En samling av barnehagene i Ubergsmoen vil gi den samme innsparingen men vil kreve en utvidelse av barnehagebygget. Dette vil gi kapitalutgifter som må utredes nærmere. Trolig vil disse ligge i størrelsesorden kr 300 000 per år.

Anbefalinger: Skole

- Vi anbefaler at ressurser til ordinær undervisning kan reduseres i takt med nedgangen i elevtallet, men slik at både lærernormen og kravet om minst en lærer i alle timer i alle klasser etter tradisjonelle klassesdelingsregler opprettholdes. Dette kan på sikt gi en innsparing på inntil to lærerårsverk. Ressurser til spesialundervisning og til assistenter kan dessuten reduseres på sikt hvis endret tilbud i ordinær undervisning reduserer behovet.

Anbefalinger: Helse og omsorg

- Generelt anbefales fokus på BEON-prinsippet og digitalisering og velferdsteknologi. Hjemmebaserte tjenester som hovedsatsing og bare de de dårligste pasientene i sykehjem
- Vi foreslår å redusere/tilpasse bemanning i institusjon til antall plasser, dvs. tilpasning ned til pleiefaktor 1,0 (16,04 årsverk). Videre foreslås reduksjon diverse driftsposter (mat, medisiner, medisinsk forbruksmateriell, osv.).
- På dagsenter foreslås en reduksjon på 0,4 ÅV (dvs. fra 1,0-0,4 ÅV).
- Vi foreslår at enhetene HO og NAV/oppfølging slås sammen.
- Kommunen bes vurdere salg/utleie av sykehjemsplasser
- Etablering av koordinerende team – netto innsparing 0,2 ÅV sammenlignet med bemanningen på tjenestekontoret.

Anbefalinger: Teknisk drift og forvaltning

- Generelt anbefaler vi at kommunen bør foreta en gjennomgang av sin bygningsmasse med tanke på arealbruk, framtidig behov, driftskostnader, mulige besparende tiltak som for eksempel redusert arealbruk, ENØK-tiltak, investeringer etc.

Tiltaksliste oppvekst

Tiltak	Kommentar	Årlig besparelse
a) Sammenslåing av de to kommunale barnehageavdelingene	Felles lokalisering til Myra. –Redusert kontortekniske tjenester med ca. kr 200 000 –Redusert grunnbemanning med ca. kr 200 000 –Reduserte driftsutgifter ca. kr 350 000 –Reduserte overføringer til private barnehager ca. kr 250 000	1 000
b) Sammenslåing av de to kommunale barnehageavdelingene	Felles lokalisering til Ubergsmoen. En samling av barnehagene i Ubergsmoen vil gi den samme innsparingen, men vil kreve en utvidelse av barnehagebygget. Dette vil gi kapitalutgifter som må utredes nærmere. Trolig vil disse ligge i størrelsesorden kr 300 000 per år.	700
Inndragelse av stilling: skole- og barnehagefaglig rådgiver	Muliggjøres av forslaget til ny organisasjonsmodell. Kommunalsjefen overtar også kommunens forvaltningsansvar på barnehageområdet. Dette er i hovedsak oppgaver som nå er lagt til barnehage- og skolefaglig rådgiver. Denne stillingen (75 %) kan dermed inndras.	525
Rammereduksjon ordinær undervisning	Ressurser til ordinær undervisning kan reduseres i takt med nedgangen i elevtallet, men slik at både lærernormen og kravet om minst en lærer i alle timer i alle klasser etter tradisjonelle klassesdelingsregler opprettholdes. Dette kan på sikt gi en innsparing på inntil to lærerårsverk. Ressurser til spesialundervisning og til assistenter kan dessuten reduseres på sikt hvis endret tilbud i ordinær undervisning reduserer behovet.	1 500
Sum		3 025 (2 725)

Tiltaksliste helse og omsorg

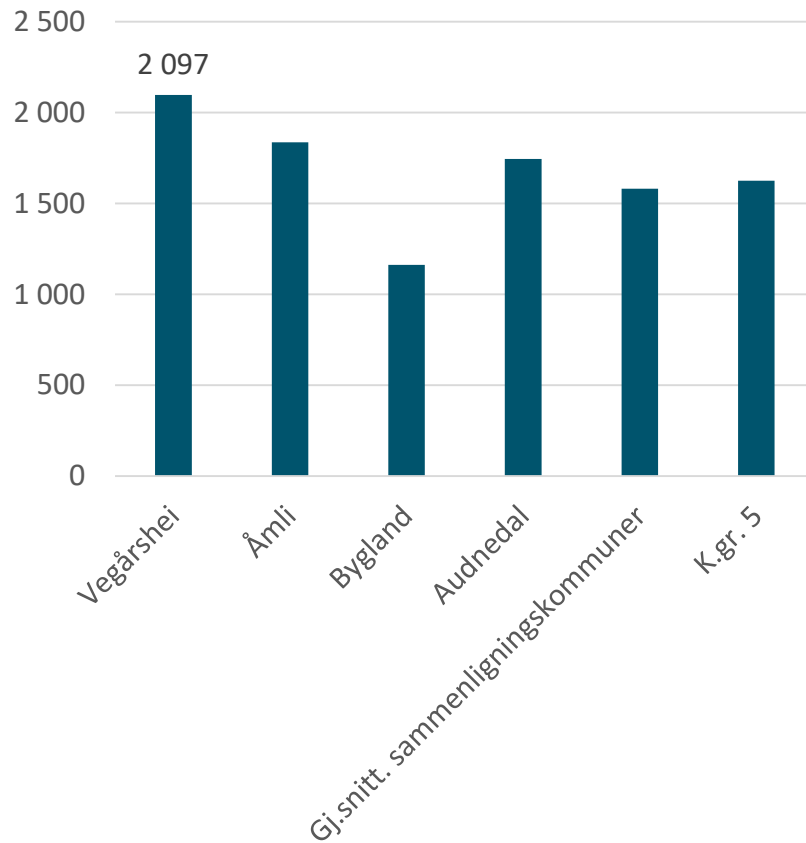
Tiltak	Kommentar	Årlig besparelse
Årsverksreduksjon VBO	Tilpasning ned til pleiefaktor 1,0 (16,04 årsverk). Ny turnus; 5+4 (5 dager), 4+4 i helg	5 300
Reduksjon dagsenteret	0,4 årsverk (fra 1 til 0,6 ÅV)	300
Reduksjon diverse driftsposter	Mat, medisiner, medisinsk forbruksmateriell, osv.	200
Reduksjon vikarbudsjetten	Stram styring og kontrollaktivitet for å realisere innsparingskravet/rammereduksjonen på vikarbudsjetten	1 550
Besparelse i ledelsesårsverk	Realiseres ved sammenslåing av enhetene HO og NAV/oppfølging - 1,0 istedenfor 1,6 kommunalt finansiert ÅV	440
Koordinerende team	Etablering av koordinerende team – netto innsparing 0,2 ÅV sammenlignet med bemanningen på tjenestekontoret.	170
Utleie/salg av sykehjemsplasser	4 plasser	2 000
Sum		10 000

*) Nattvakt ute 1,8 årsverk kommer i tillegg. I tillegg åpnes det for kortvakt på dag for legevisitt, for å frigi sykepleier (tilsvarende ca. 0,1 årsverk).

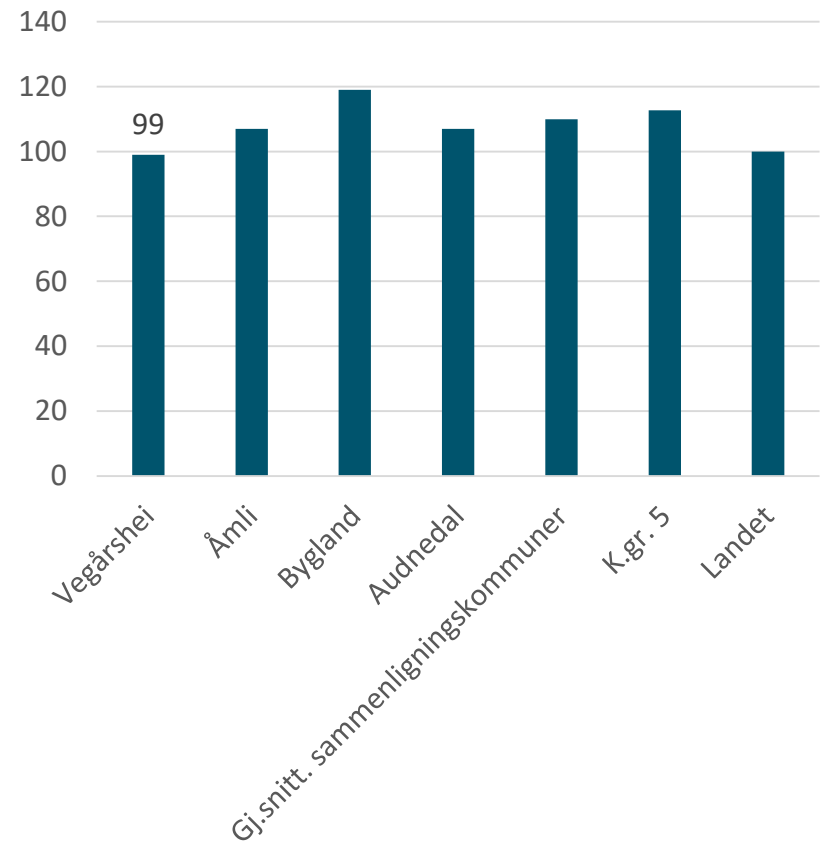
Vedlegg

Innbyggertall og inntektsnivå

Innbyggertall 2019

Korrigerte frie inntekter (2018)

Utgiftsbehov fordelt på sektornøkler 2019

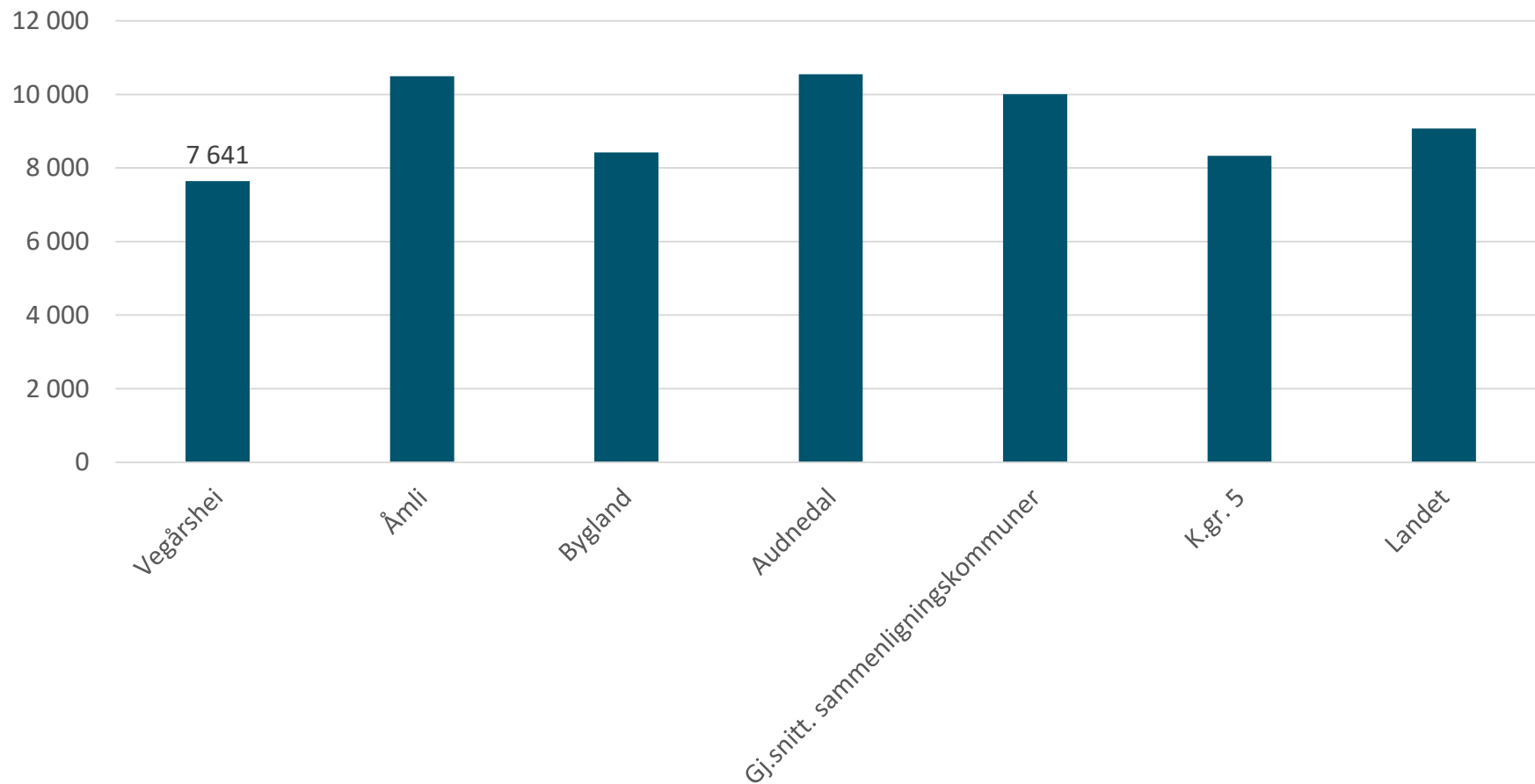
	Vegårshei	Åmli	Bygland	Audnedal	Gj.snitt. sammenlig ningskomm uner	K.gr. 5	Landet
Barnehage	0,9282	1,0284	0,8065	1,0323	0,9754	0,8071	1,0000
Administrasjon	1,4859	1,7099	2,1342	1,6215	1,7814	2,0061	1,0000
Landbruk	1,8618	3,9968	5,3672	3,7302	4,2346	4,5993	1,0000
Grunnskole	1,3202	1,1295	1,2175	1,3050	1,2156	1,2027	1,0000
Pleie og omsorg	1,2041	1,6817	1,5131	1,1093	1,4299	1,5529	1,0000
Helse	1,3491	1,5818	1,8819	1,5001	1,6253	1,7617	1,0000
Barnevern	1,0460	0,9040	0,9729	0,7623	0,8688	0,8667	1,0000
Sosialhjelp	0,8657	1,0962	0,9079	0,6373	0,8813	0,7737	1,0000
Kostnadsindeks	1,1934	1,3672	1,3394	1,1707	1,2881	1,3191	1,0000

Netto driftsutgifter (kr per innb. 2019)

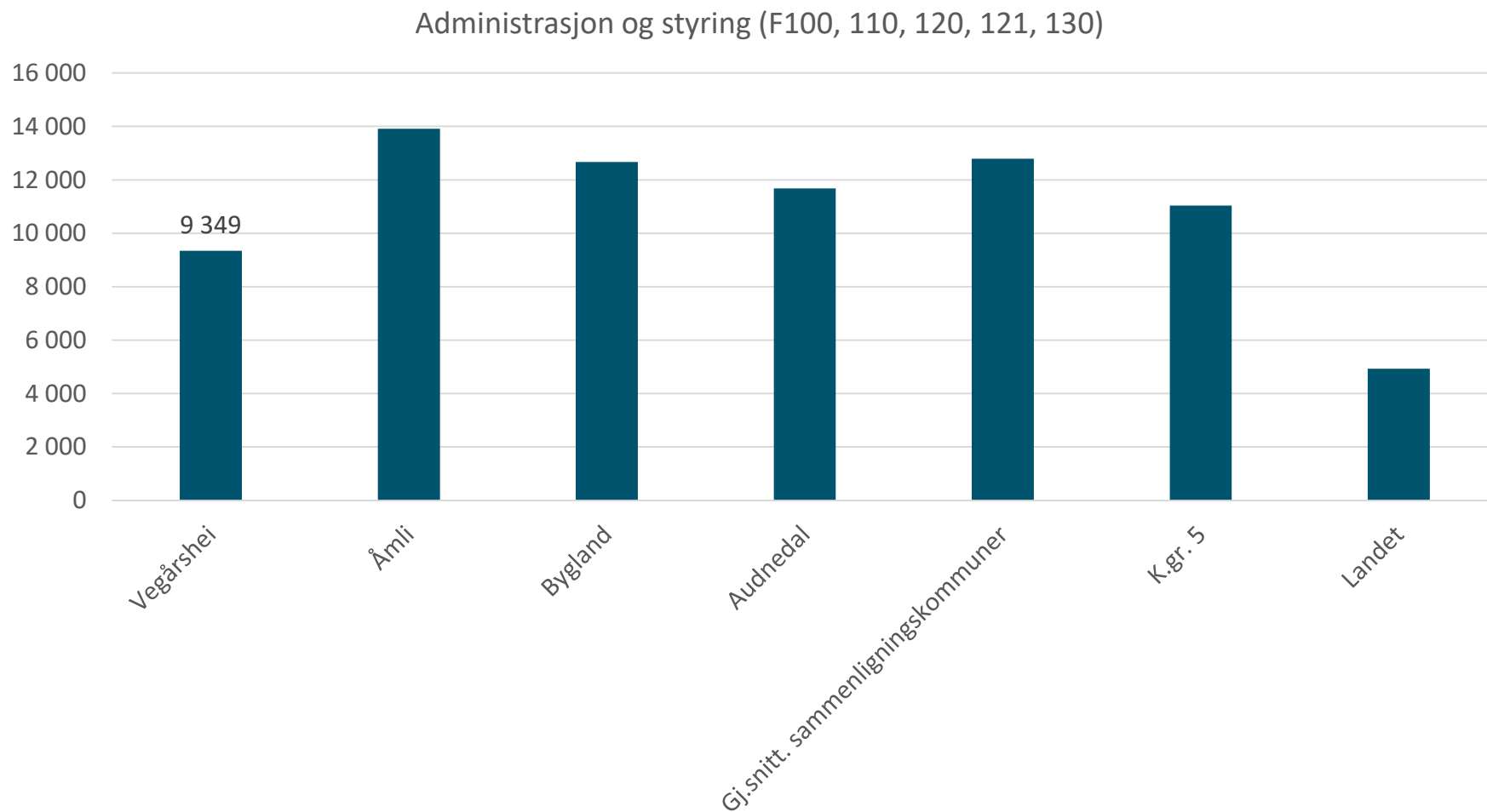
	Vegårshei	Åmli	Bygland	Audnedal	Gj.snitt. sammenlignin gskommuner	K.gr. 5	Landet
Barnehage (F201, 211, 221)	7 641	10 498	8 419	10 545	10 006	8 331	9 072
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	9 349	13 916	12 664	11 680	12 787	11 038	4 931
Administrasjon (F120)	7 526	10 632	7 998	9 143	9 439	8 189	3 676
Landbruk (F329)	341	0	644	565	365	575	114
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)	17 842	15 801	22 515	20 800	19 285	18 358	14 107
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)	30 147	29 007	36 452	25 206	29 434	29 633	19 542
Kommunehelse (F232, 233, 241)	3 486	4 164	6 863	5 726	5 400	5 235	3 024
Barnevern (F244, 251, 252)	2 915	2 726	3 843	770	2 280	2 217	2 260
Sosialtjeneste (F242, 243, 281)	2 086	2 896	2 836	1 817	2 485	2 211	2 726
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø (F301, 302, 303, 335, 360, 365)	1 090	871	4 488	1 447	1 969	1 163	832
Kultur (F231, 370, 373, 375, 377, 380, 381, 383, 385, 386)	2 180	2 546	6 096	3 080	3 612	2 846	2 620
Kirke (F390, 393)	680	1 185	1 460	1 313	1 299	1 231	603
Samferdsel (F330, 332)	1 682	2 614	2 773	2 164	2 487	2 047	983
Brann og ulykkesvern (F338, 339)	1 719	1 274	2 182	1 061	1 418	1 524	879

Netto driftsutgifter barnehage (kr per innb. 2019)

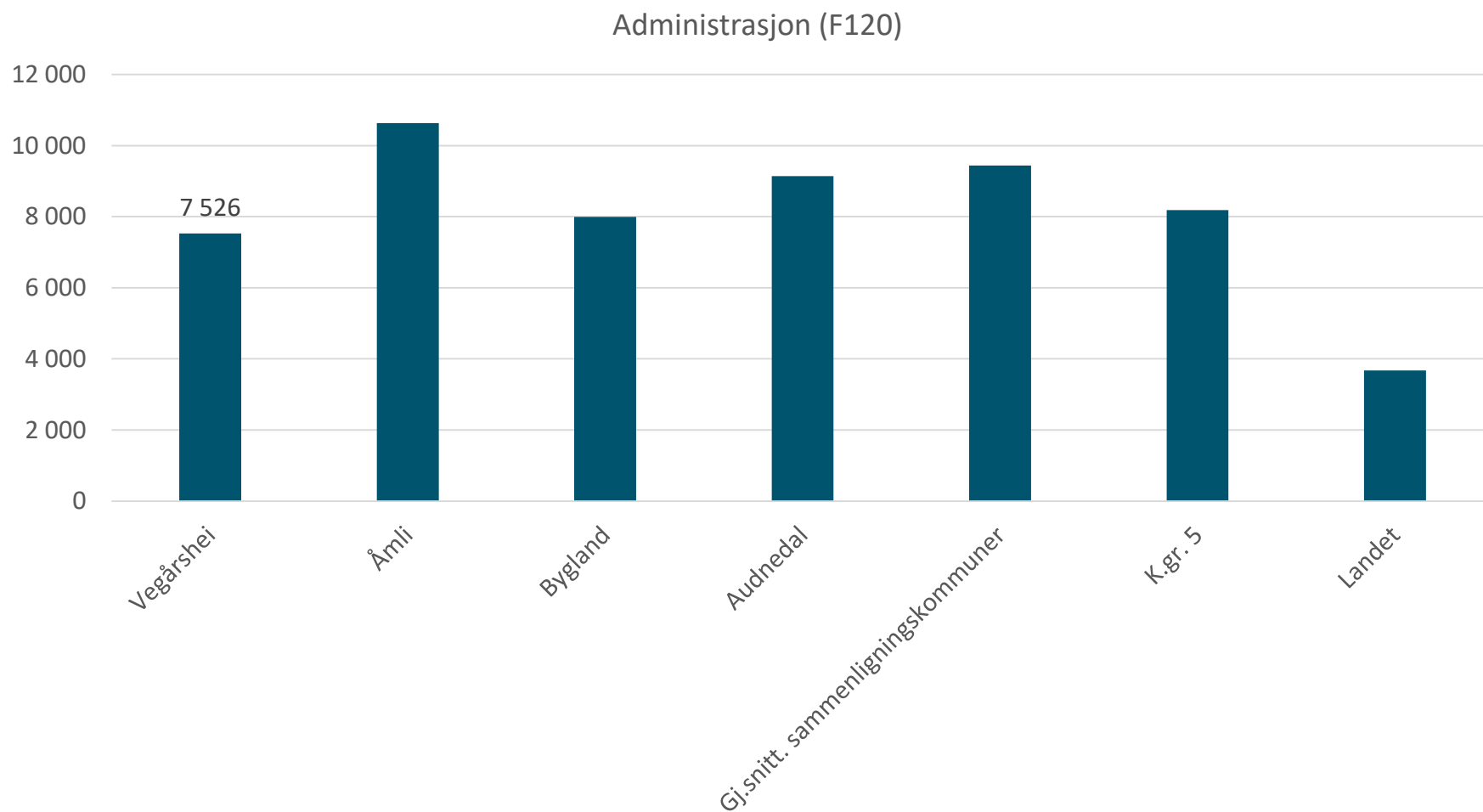
Barnehage (F201, 211, 221)

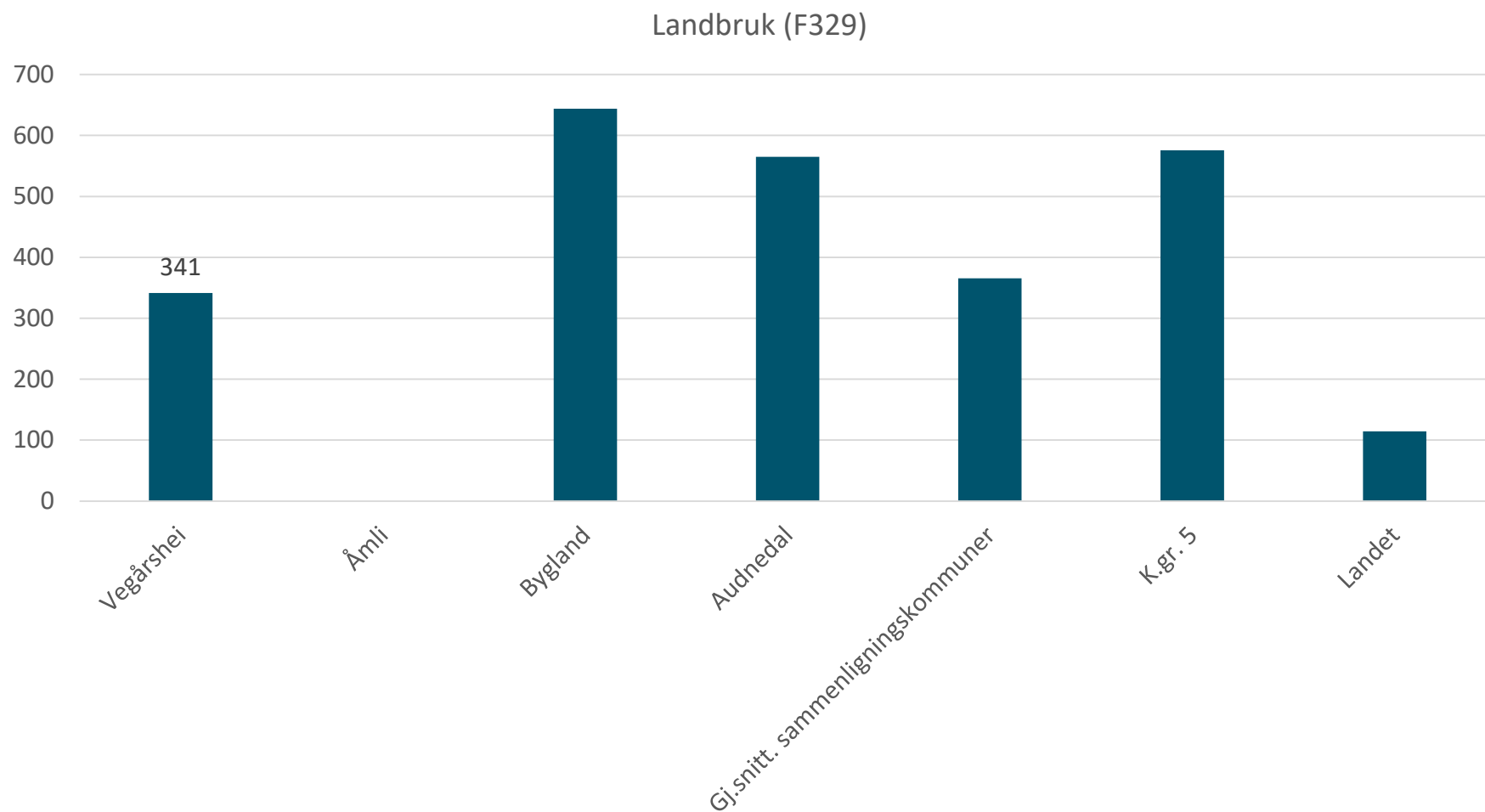
Netto driftsutgifter administrasjon og styring (kr per innb. 2019)

Netto driftsutgifter administrasjon (kr per innb. 2019)

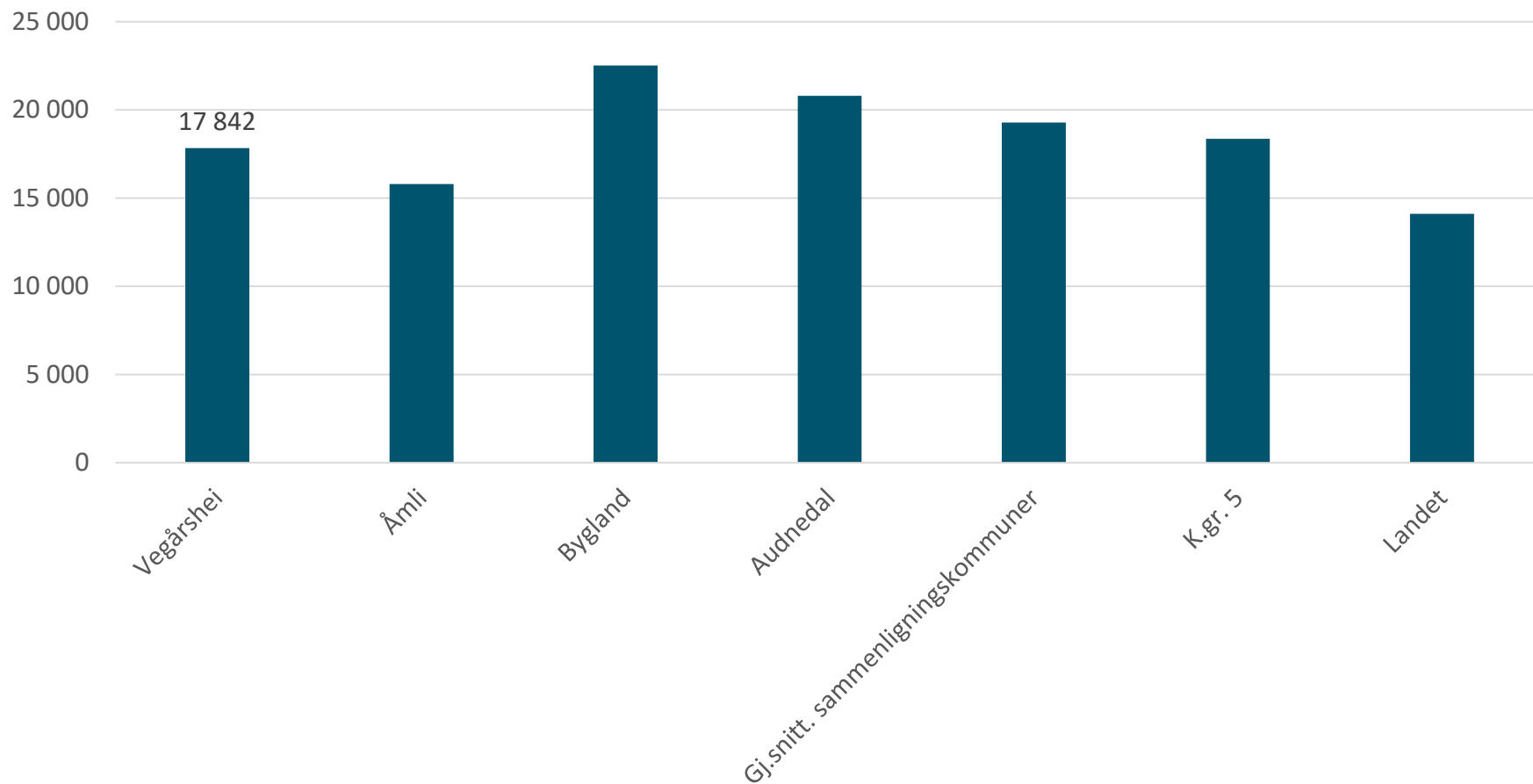

Netto driftsutgifter landbruk (kr per innb. 2019)

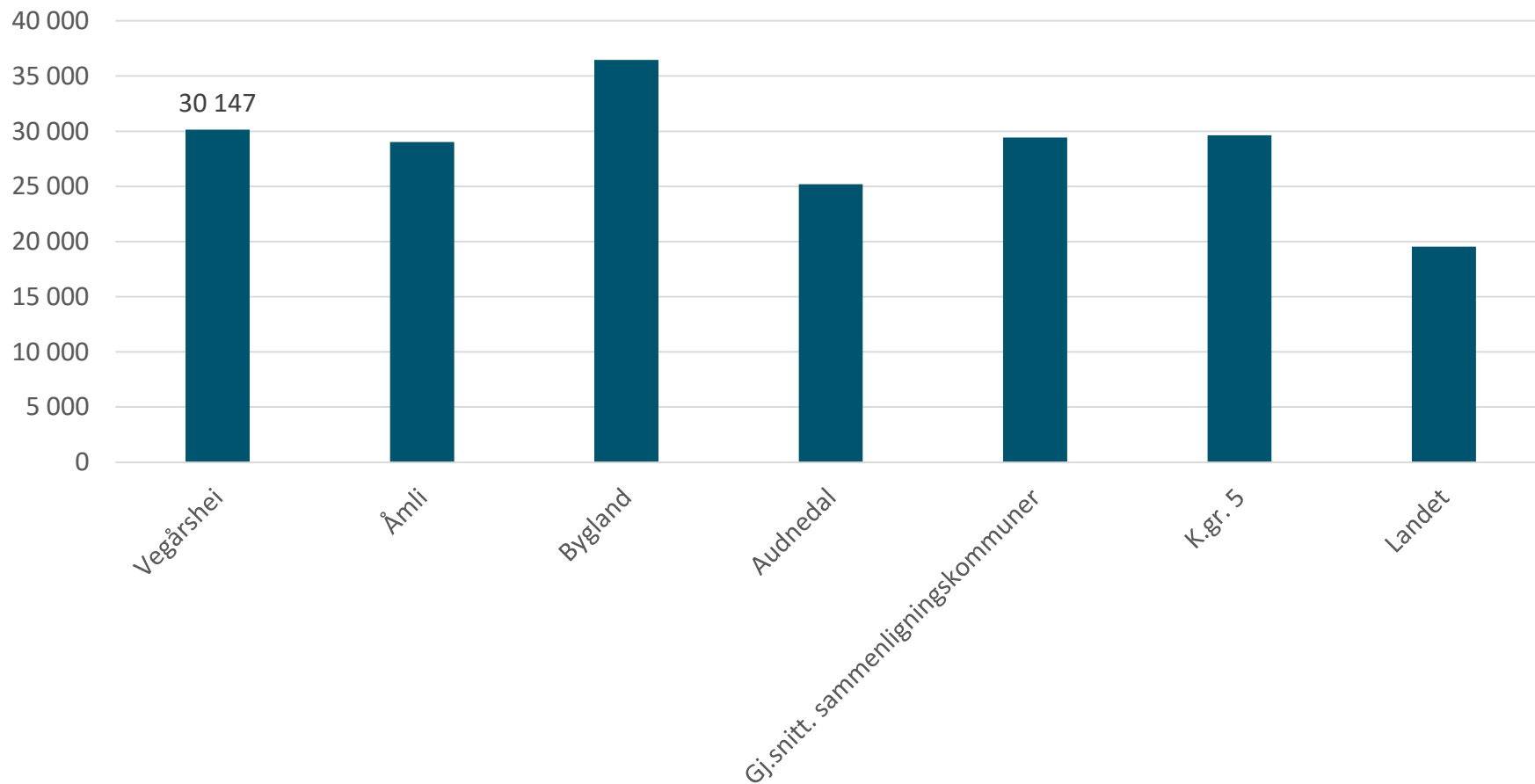
Netto driftsutgifter grunnskole (kr per innb. 2019)

Grunnskole (F202, 215, 222, 223)

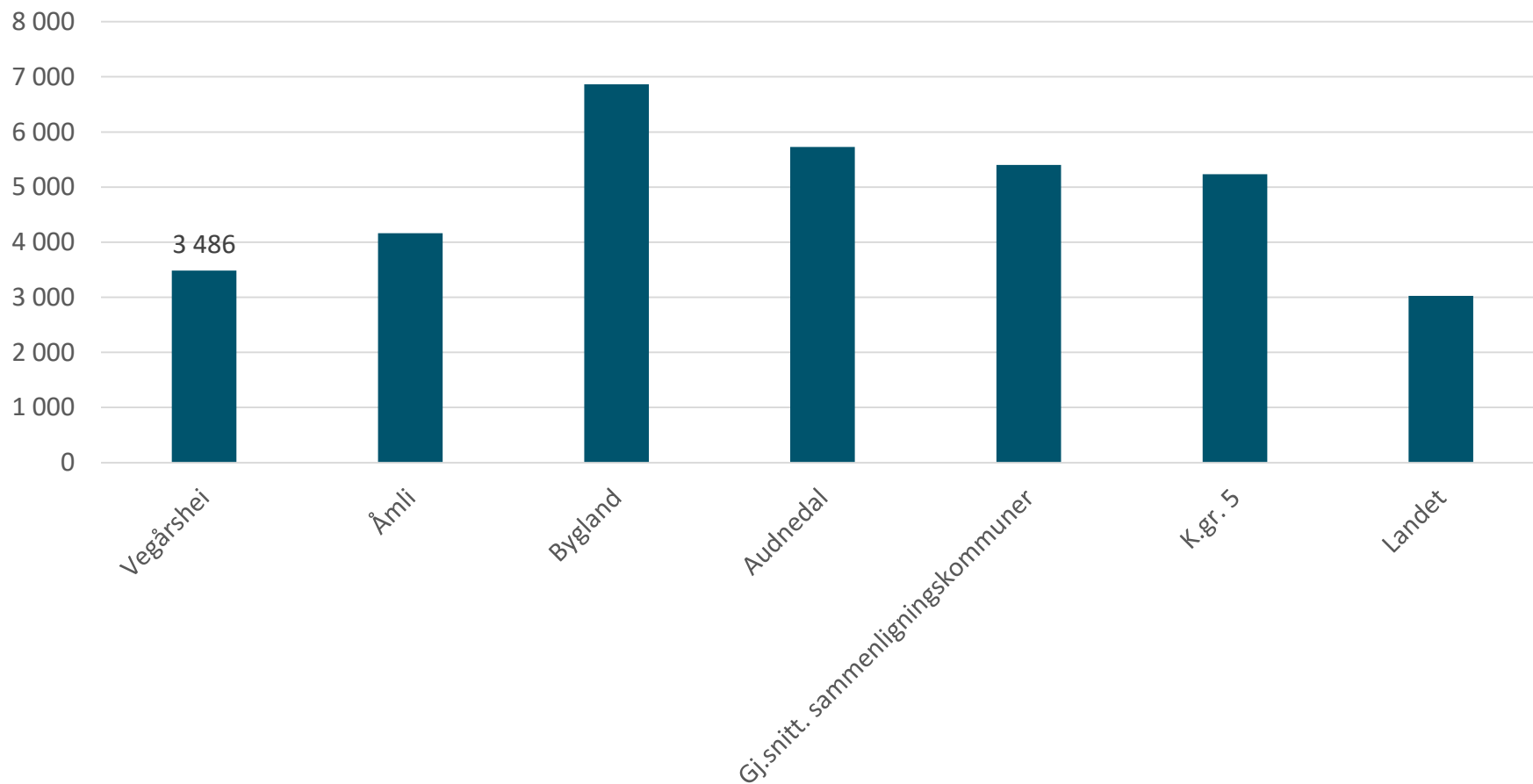
Netto driftsutgifter pleie og omsorg (kr per innb. 2019)

Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)

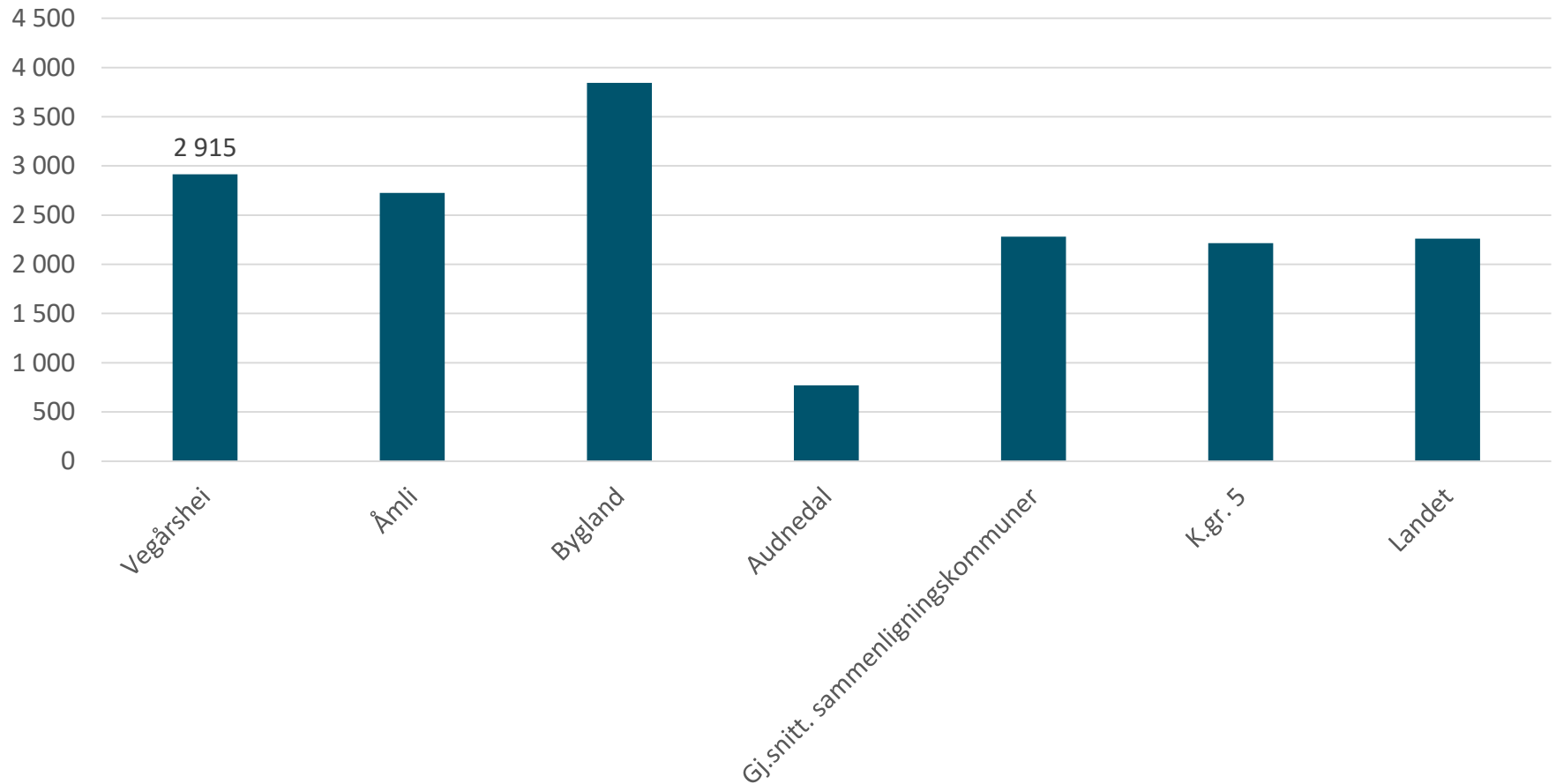
Netto driftsutgifter kommunehelse (kr per innb. 2019)

Kommunehelse (F232, 233, 241)

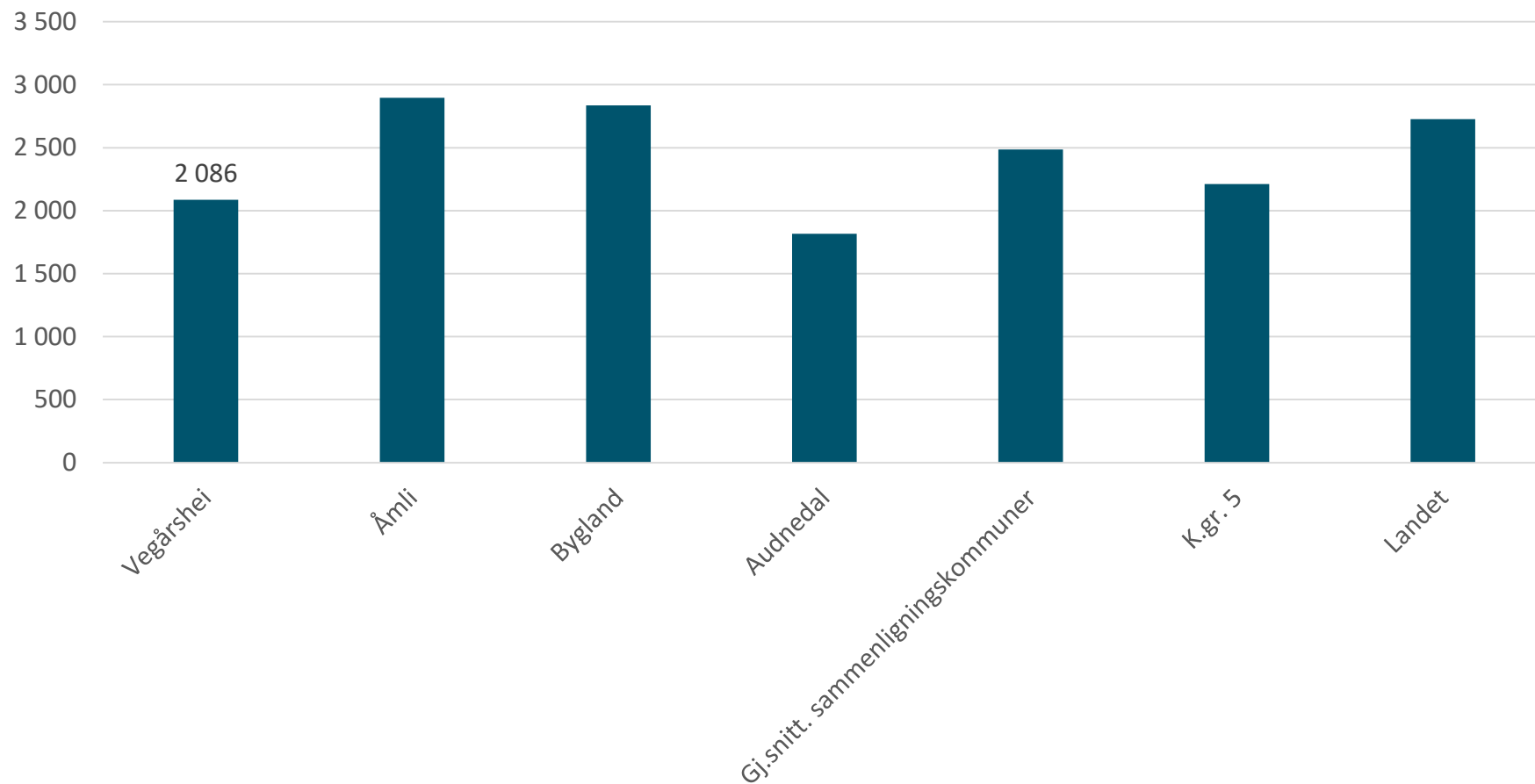
Netto driftsutgifter barnevern (kr per innb. 2019)

Barnevern (F244, 251, 252)

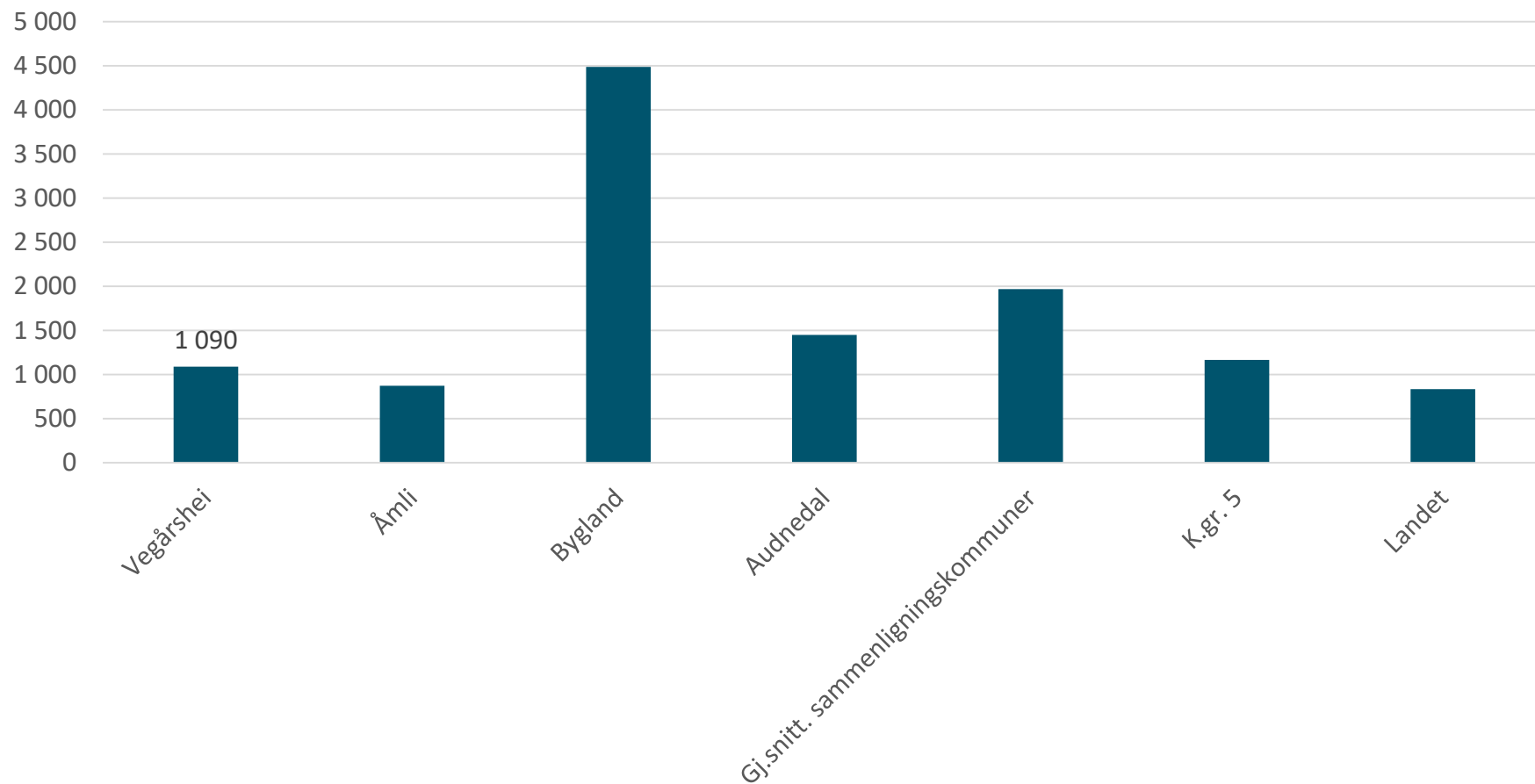
Netto driftsutgifter sosialtjeneste (kr per innb. 2019)

Sosialtjeneste (F242, 243, 281)

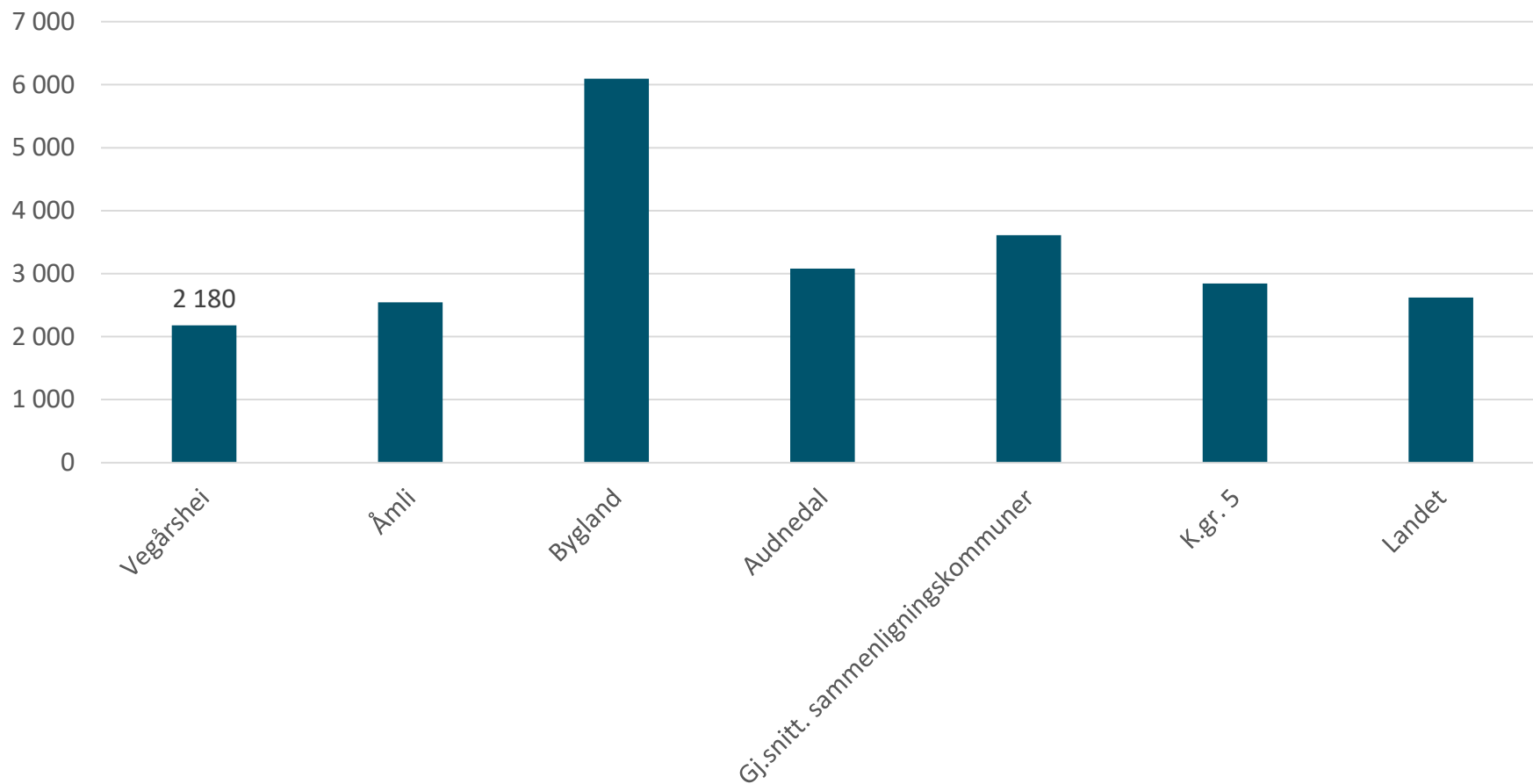
Netto driftsutgifter plan etc. (kr per innb. 2019)

Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø (F301, 302, 303, 335, 360, 365)

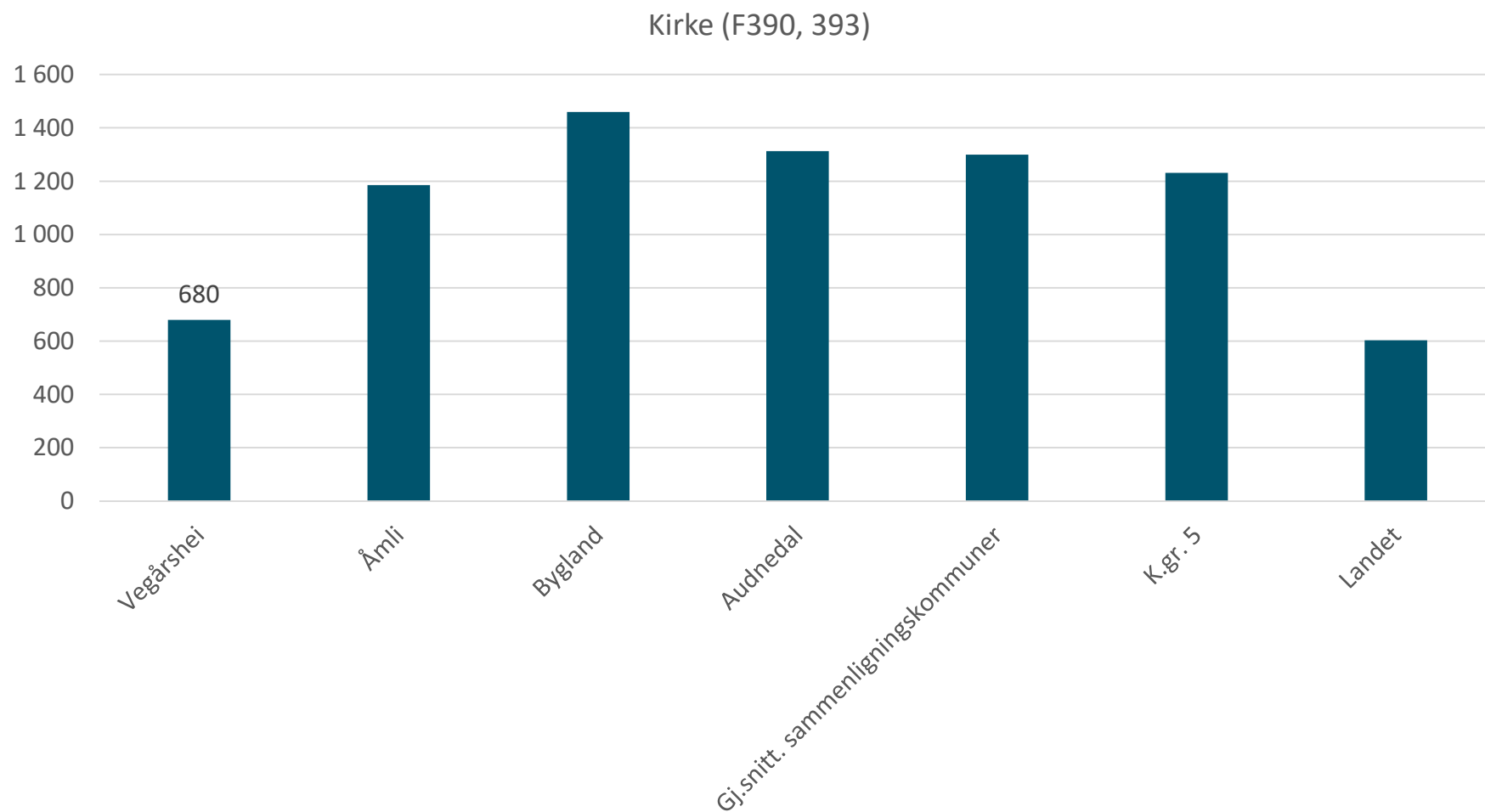

Netto driftsutgifter kultur (kr per innb. 2019)

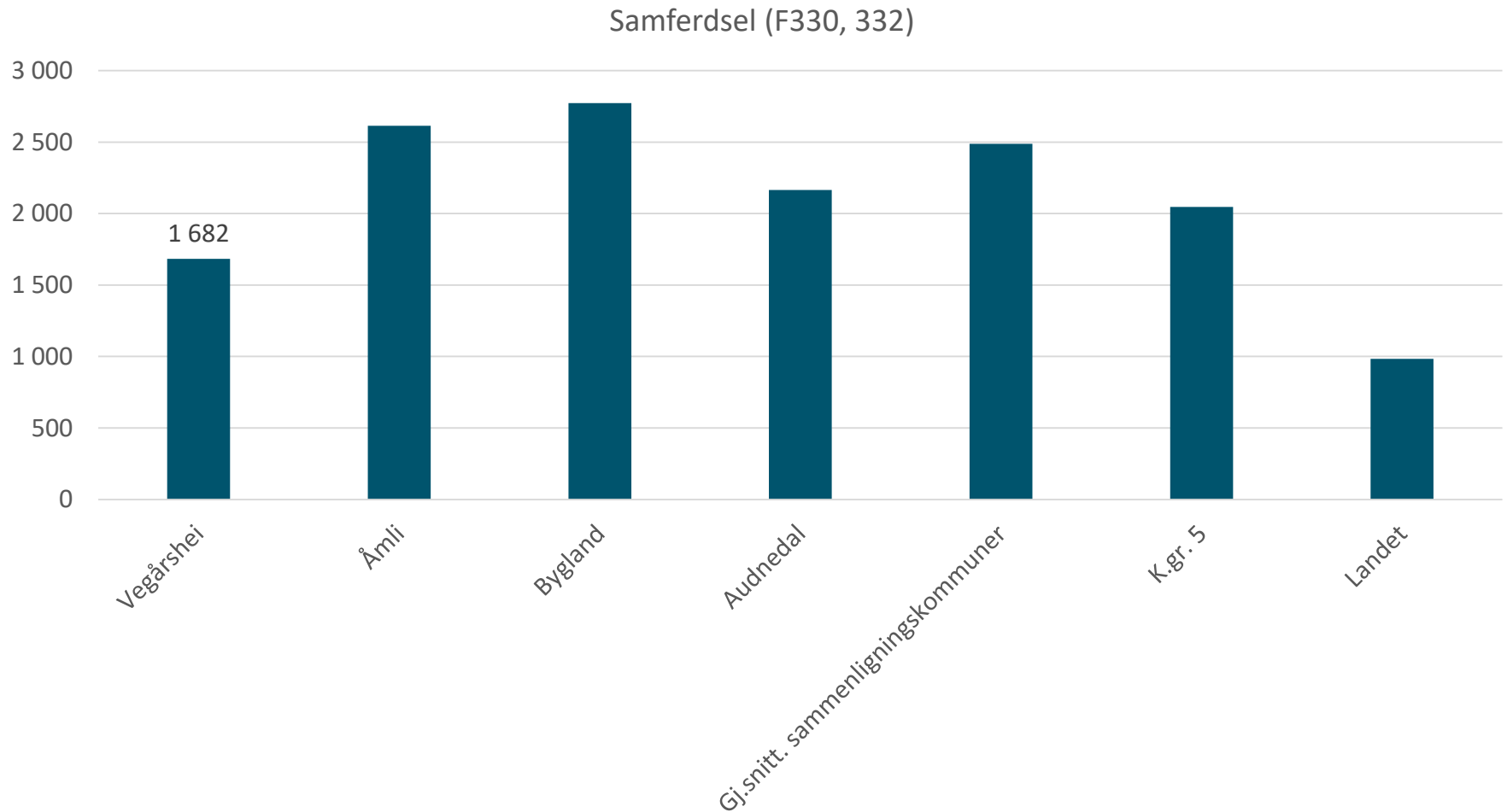
Kultur (F231, 370, 373, 375, 377, 380, 381, 383, 385, 386)

Netto driftsutgifter kirke (kr per innb. 2019)

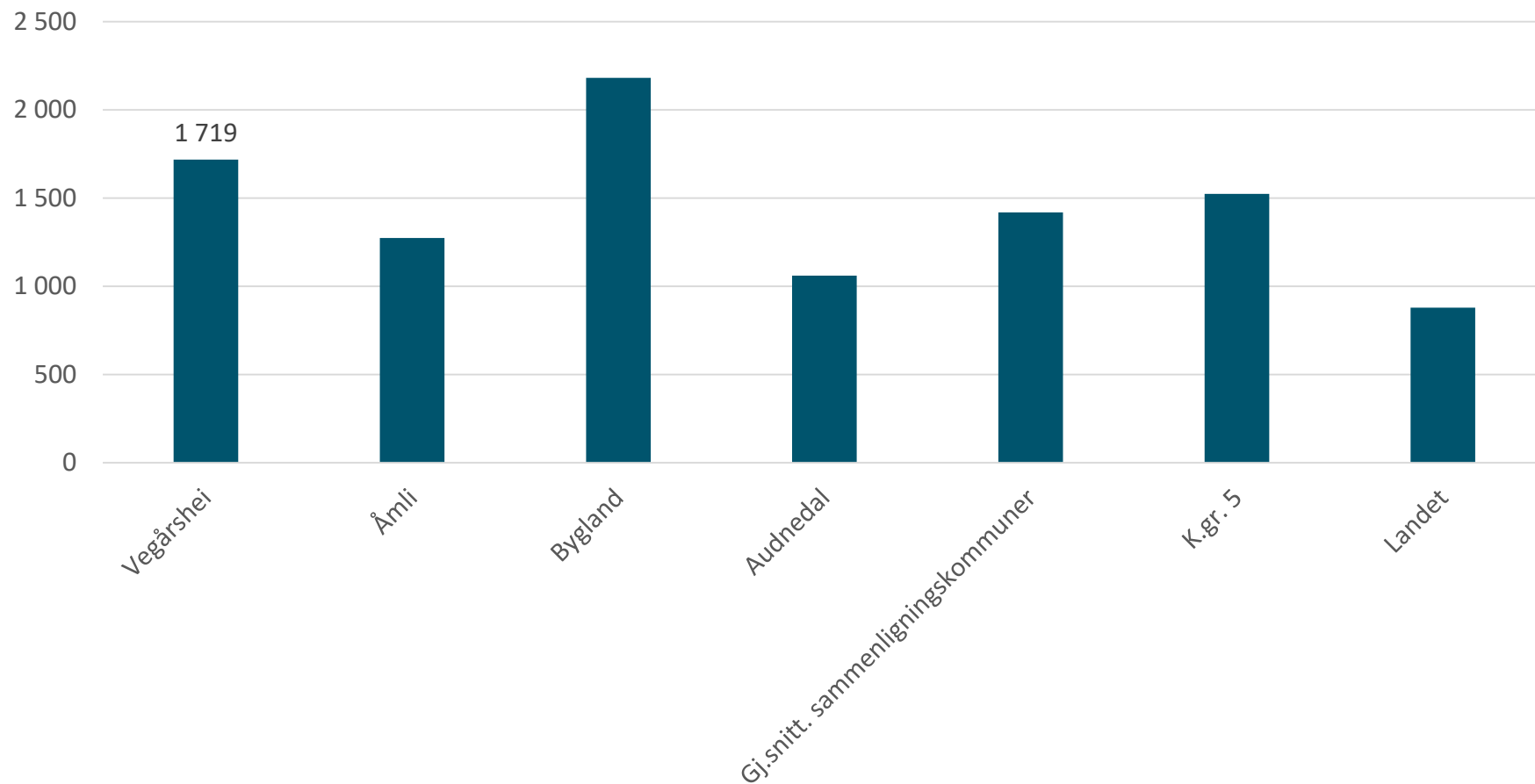

Netto driftsutgifter samferdsel (kr per innb. 2019)

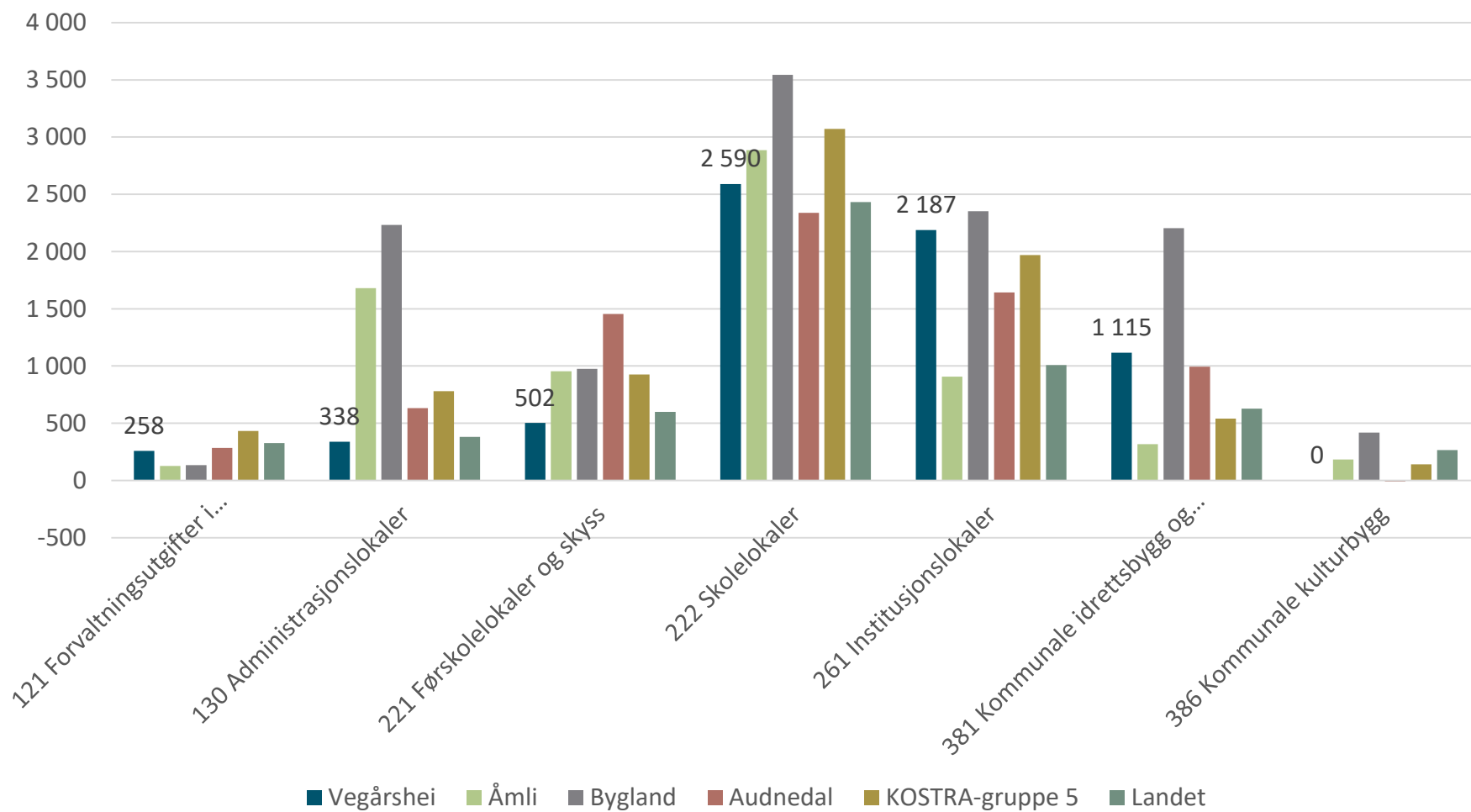

Netto driftsutgifter brann og ulykkesvern (kr per innb. 2019)

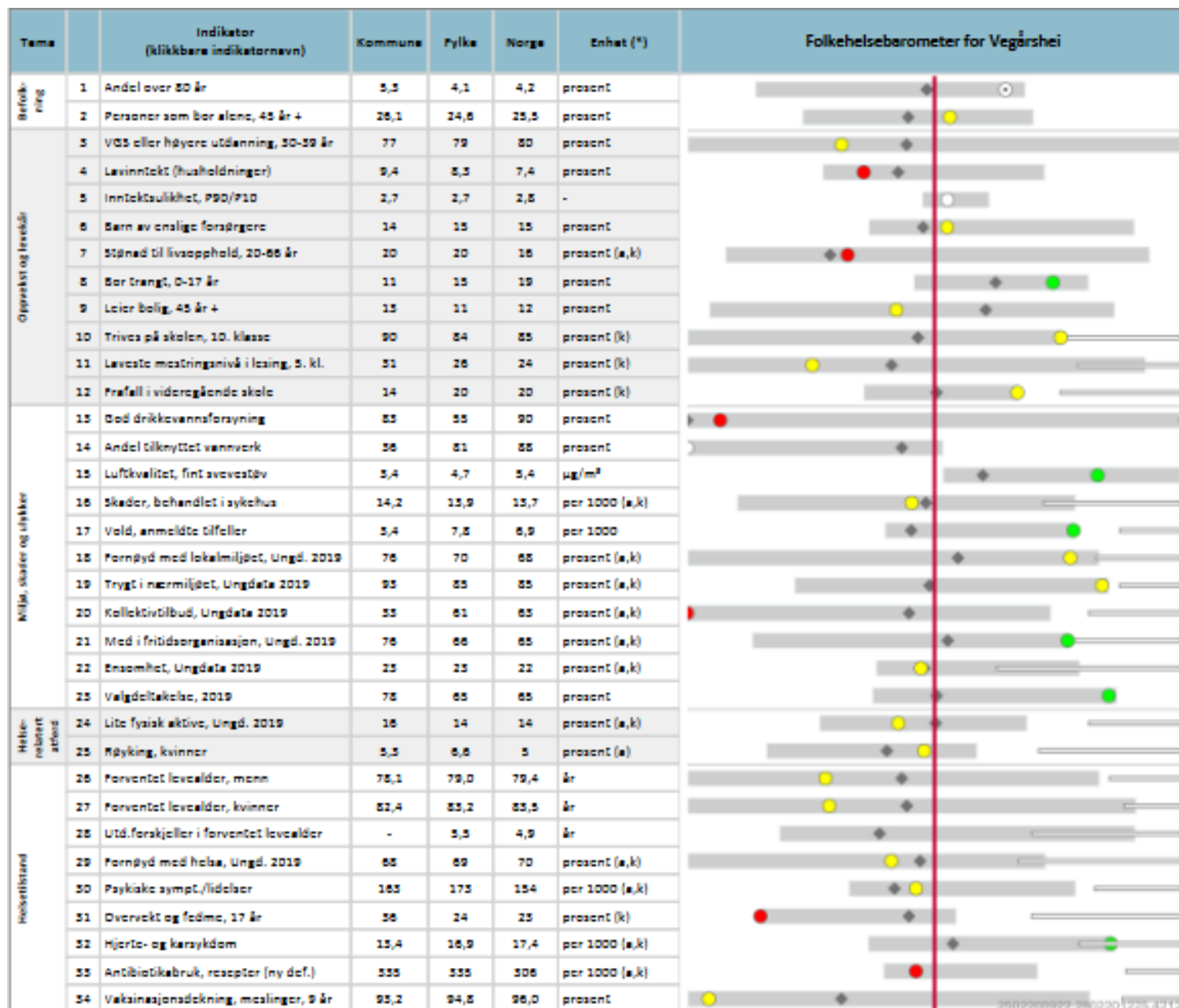
Brann og ulykkesvern (F338, 339)

Netto driftsutgifter formålsbygg per innbygger 2019

Folkehelseprofil Vegårshei kommune 2020

Folkehelseprofil Vegårshei 2020

Noen trekk ved kommunens folkehelse

- **Befolkning**

- I aldersgruppen 45 år og eldre er andelen som bor alene ikke signifikant forskjellig fra landsnivået.

- **Oppvekst og levekår**

- Andelen som bor i husholdninger med lav inntekt, er høyere enn i landet som helhet. Lav husholdningsinntekt vil si at inntekten er under 60 prosent av median husholdningsinntekt i Norge, og at brutto finanskapital er under 1G. I KommuneHelsa statistikkbank finnes det også tall for lavinntekt der medianinntekten i kommunen er brukt som grense.

- **Miljø, skader og ulykker**

- Konsentrasjonen av fint svevestøv som befolkningen i kommunen er utsatt for, ser ut til å være noe lavere enn for befolkningen i landet som helhet. Tallene er basert på modellen som brukes i varslingstjenesten «Luftkvalitet i Norge».
- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er med i en fritidsorganisasjon, er høyere enn landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdata-undersøkelsen.

- **Helserelatert atferd**

- Andelen ungdomsskoleelever som oppgir at de er lite fysisk aktive (andpusten eller svett sjeldnere enn én gang i uka), er ikke signifikant forskjellig fra landsnivået. Tallene er hentet fra Ungdataundersøkelsen.

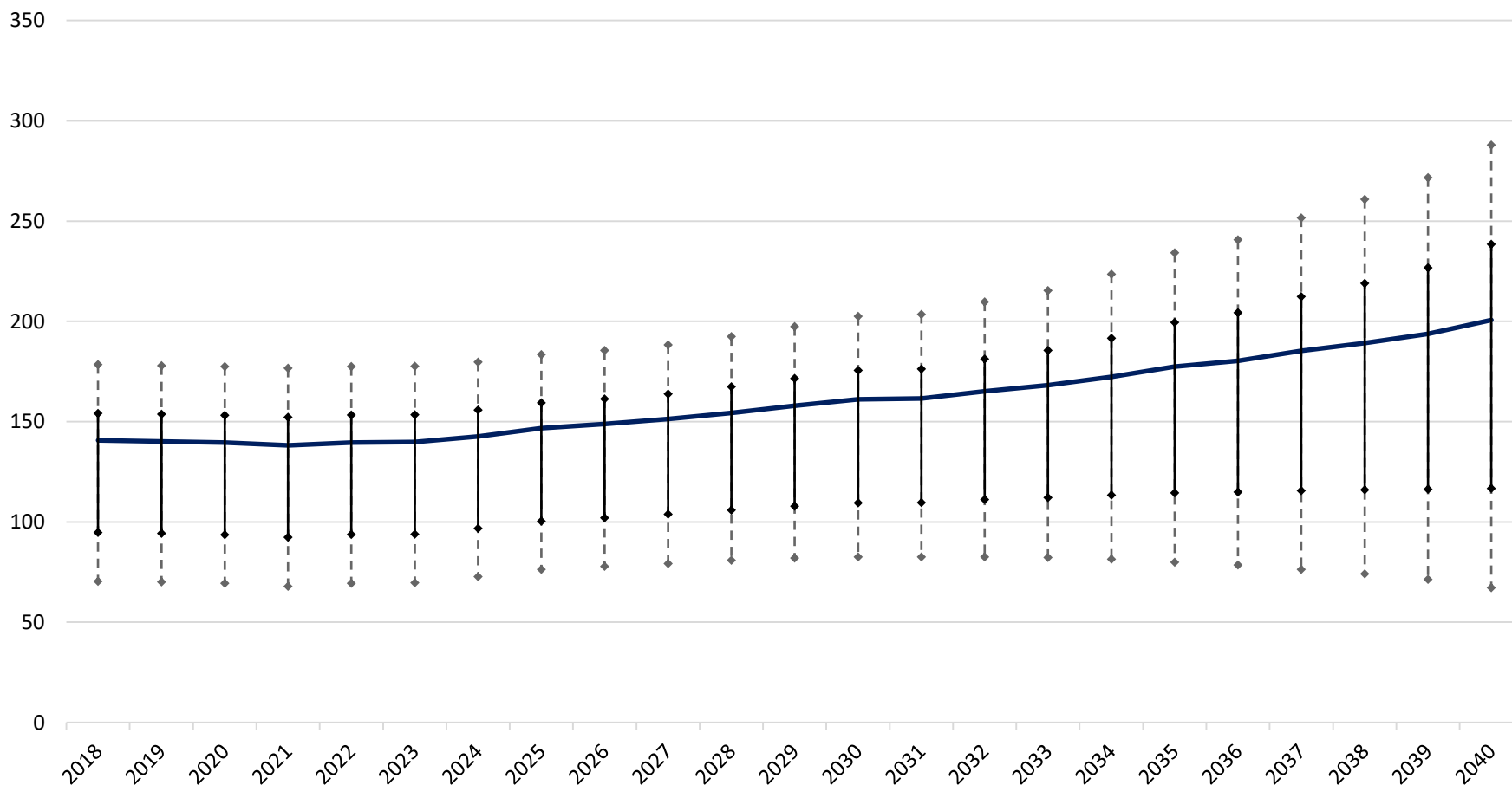
- **Helsetilstand**

- Det er utilstrekkelig tallgrunnlag for å vise statistikk på sosiale helseforskjeller i kommunen, målt som forskjell i forventet levealder mellom utdanningsgrupper.

Supplerende analyser framtidig tjenestebehov

Mottakere bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjeneste*

Mottakere (bolig m/heldøgns omsorg og hjemmetjenester)

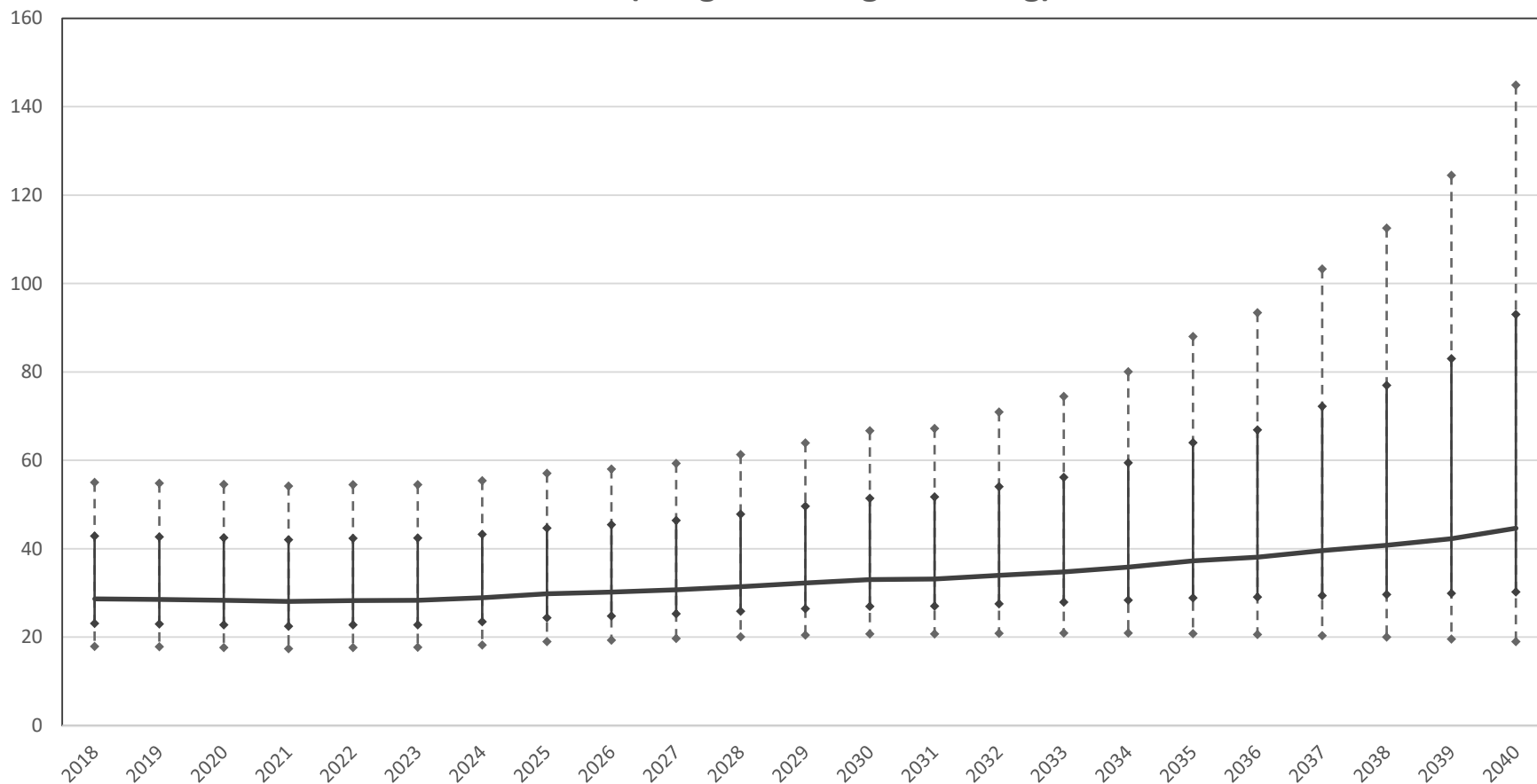

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester. 2018-2040. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

*) De vertikale linjene i grafene beskriver kommunevariasjon, disse linjene kan brukes til å se hvordan kommunen ligger an i forhold andre kommuner. Det kortere intervallet beskriver spredningen for 80 %, og det lange 99 %, av kommuner i Norge.

Mottakere bolig med heldøgns omsorg*

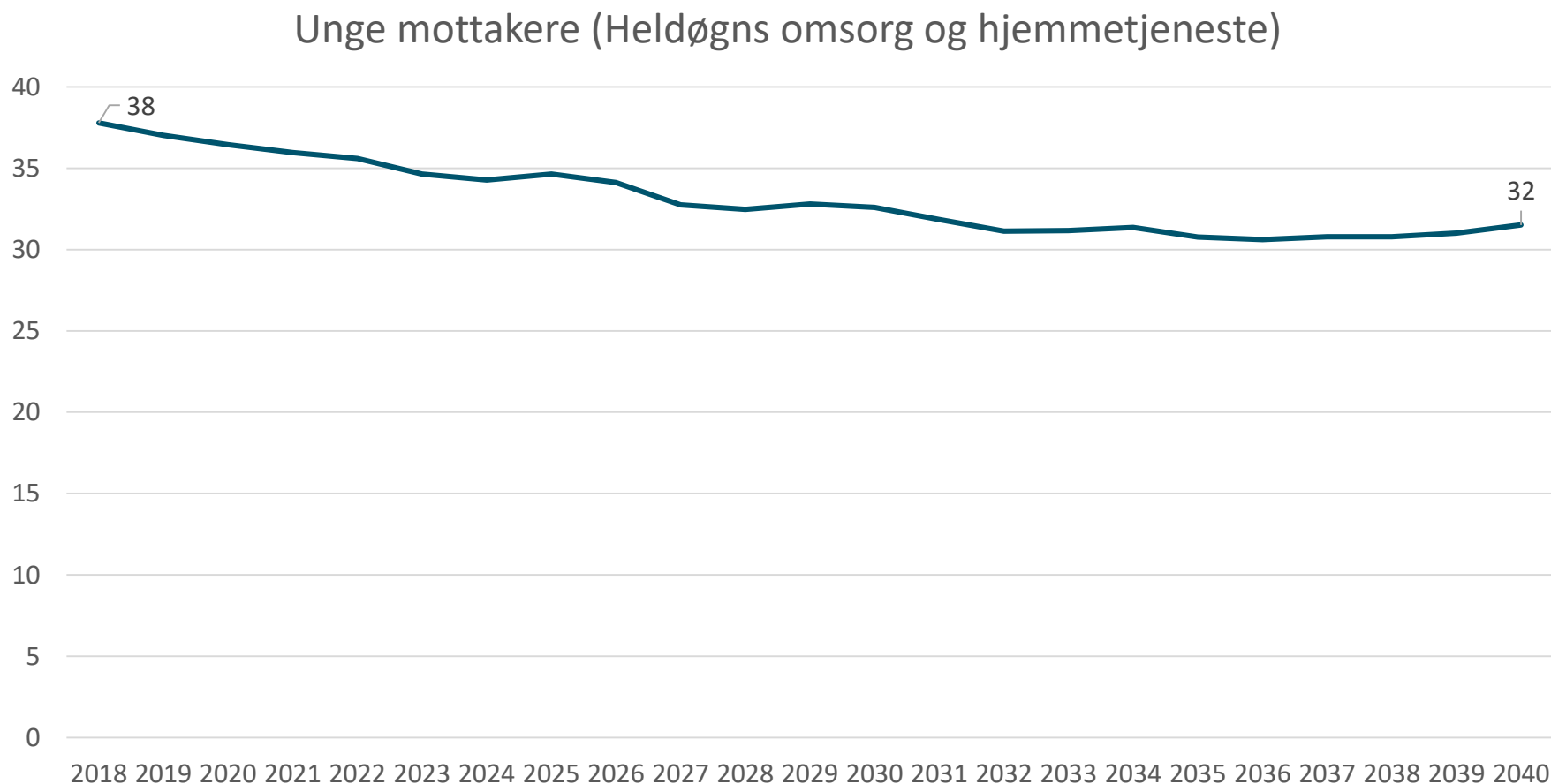
Mottakere (bolig m/heldøgns omsorg)

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg. 2018-2040. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

*) De vertikale linjene i grafene beskriver kommunevariasjon, disse linjene kan brukes til å se hvordan kommunen ligger an i forhold andre kommuner. Det kortet intervallet beskriver spredningen for 80 %, og det lange 99 %, av kommuner i Norge.

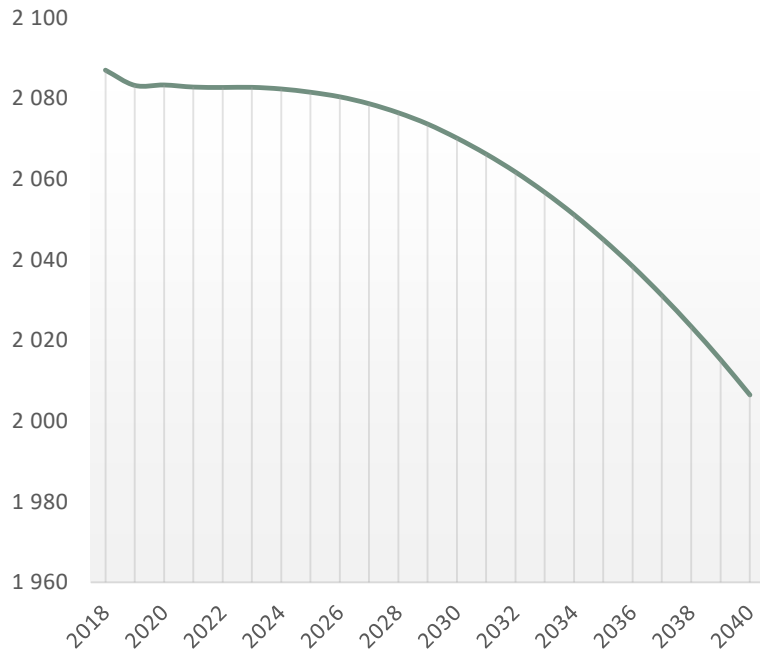
Mottakere bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjeneste

Mottakere av bolig med heldøgns omsorg og hjemmetjenester. Under 66 år. 2018-2040. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

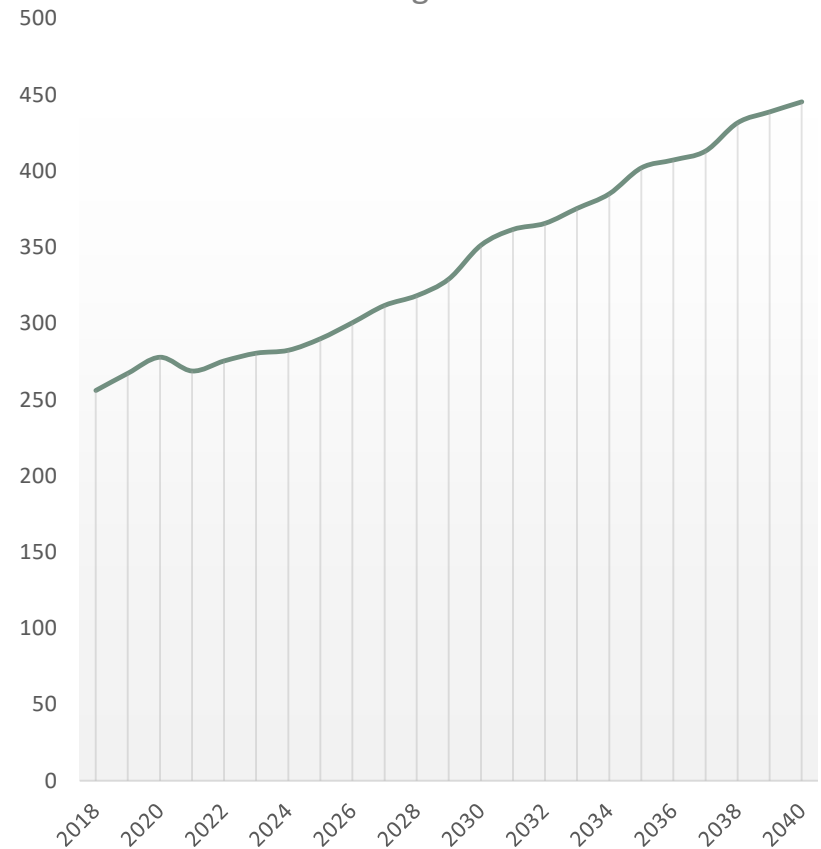
Befolkningsutvikling fram til 2040

Befolkning

Befolkningsframskrivninger Vegårshei kommune. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

Befolkning over 70

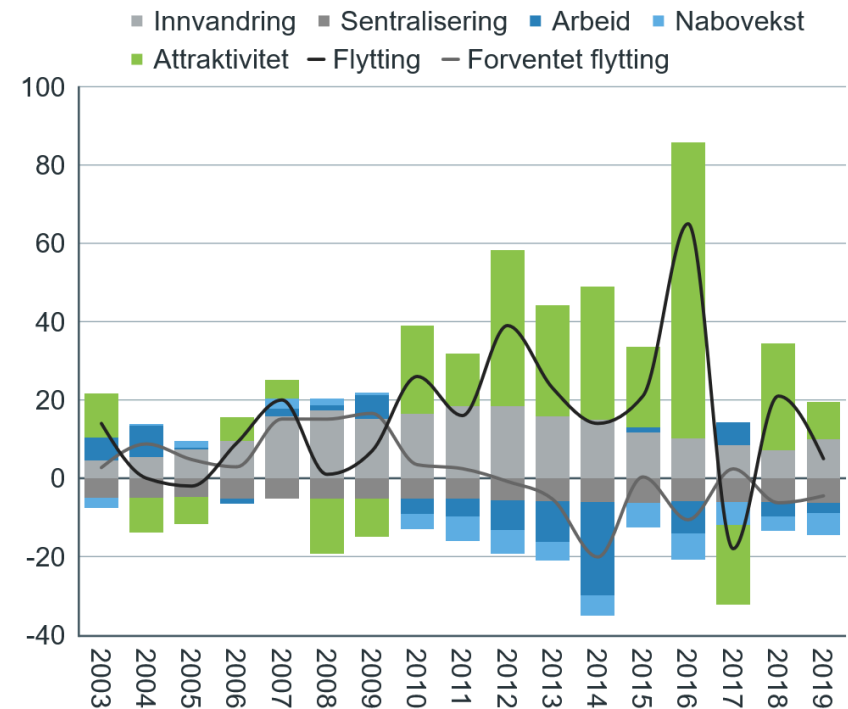

Befolkningsframskrivninger Vegårshei kommune. TF framskriving M. Kilde: KS modell/TF

Supplerende analyser bosteds- og næringsattraktivitet

Bostedsattraktivitet utvikling

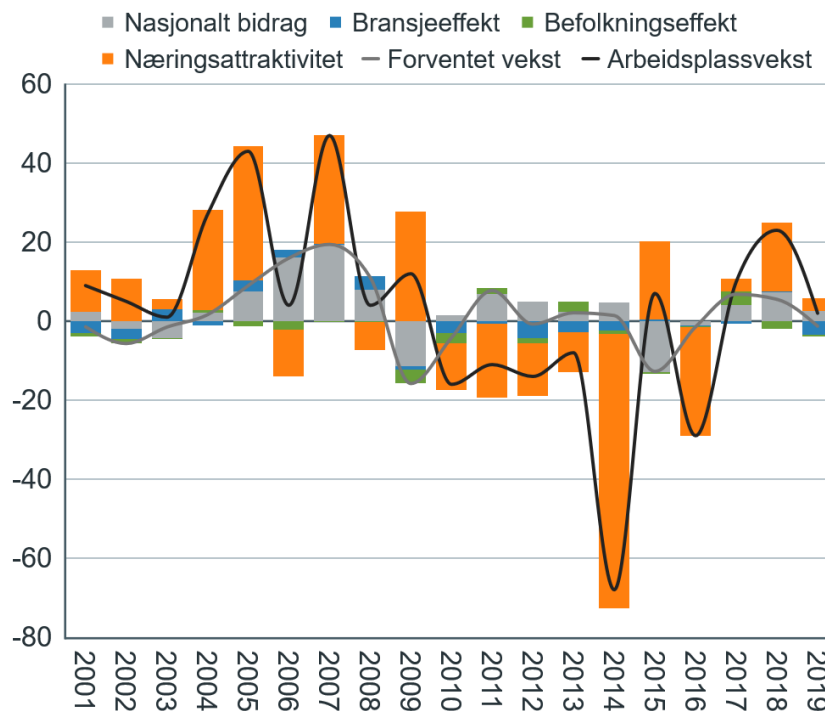
- I figuren er vist utvikling i bostedsattraktivitet for Vegårshei fra 2003 til 2019. Vi kan se hvordan de ulike drivkreftene for flytting har utviklet seg sammen med den faktiske utviklingen.

Drivkrefter for flytting, forventet flytting, bostedsattraktivitet og faktisk nettoflytting. Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

Næringsattraktivitet utvikling

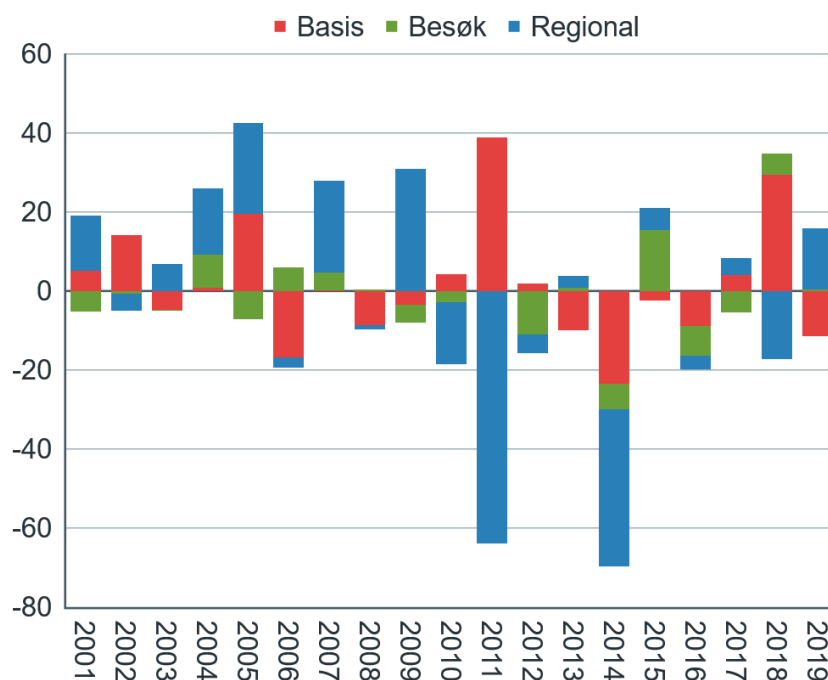
- I figuren har vi vist utviklingen av antall arbeidsplasser i næringslivet i Vegårshei. Den forventede utviklingen er summen av de strukturelle drivkreftene: nasjonal vekst, bransjeeffekt og befolkningseffekt. Næringsattraktiviteten er differansen mellom den faktiske og forventede veksten.

Faktisk og forventet vekst i næringslivet, drivkrefter for vekst og næringsattraktivitet. Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

Næringsattraktivitet for ulike næringstyper

- I figuren har vi splittet næringsattraktiviteten i Vegårshei på de tre næringstypene: basisnæringer, besøksnæringer og regionale næringer.

Næringsattraktiviteten i Vegårshei fordelt på basis-, besøks- og regionale næringer.
Kilde: Notodden kommune. Kilde: SSB/TF

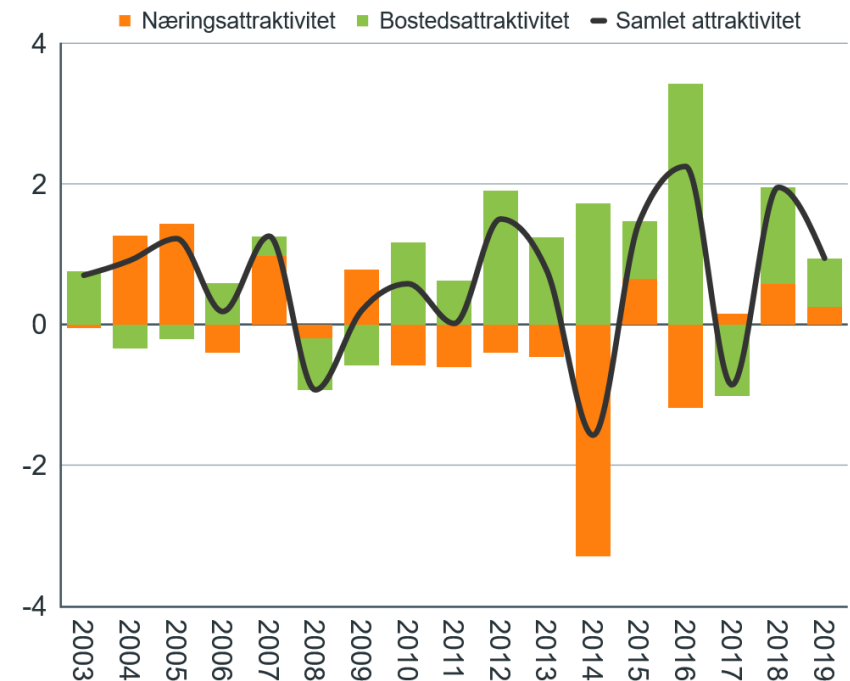
Bransjevis næringsattraktivitet

≡	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Anna industri	6	-3	8	3	9	-1	2	-8	-1	2	40	4	-11	-26	3	-2	2	6	-18
Næringsmidler	1	1	-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Olje- og gassutvinning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Prosessindustri	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verkstedindustri	2	-3	6	1	4	-21	-3	2	0	-1	2	-9	-1	0	2	-2	1	1	0
Fisk	0	-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Gruve	0	1	0	-1	1	1	0	1	-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Landbruk	-4	13	-7	-4	5	4	2	-6	4	1	-4	7	3	4	-6	-3	3	18	4
Olje- og gasstjenester	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teknisk/vitenskap	0	9	-8	0	2	-1	1	2	1	0	1	-1	-1	0	0	-2	0	2	1
Tele og IKT	0	-2	0	2	-1	1	-1	0	0	3	0	1	0	-1	-2	0	-2	2	1
Aktivitet	2	-3	1	1	-4	0	4	2	-4	2	0	3	-4	3	8	-3	1	-3	6
Handel	-7	6	3	6	-2	6	1	-3	-2	-5	2	-11	4	-9	6	-4	-7	8	-4
Overnatting	0	0	0	2	-1	0	1	-1	1	0	0	-1	0	0	1	0	-1	0	0
Servering	0	-3	-4	0	0	0	-1	2	1	0	-1	-2	0	0	1	0	1	0	-1
Agentur og Engros	1	1	3	0	-1	5	-1	0	-1	-4	0	-2	6	-1	3	5	0	5	-4
Bygg og anlegg	5	8	1	22	18	-7	18	-16	26	-23	-64	6	1	-41	2	-1	-1	-7	20
Diverse	1	1	0	-2	-1	2	8	19	3	6	2	-15	-4	3	-4	-7	13	-9	1
Finans, eiendom, utleie	4	-7	-1	-1	3	-1	0	-5	1	4	-1	1	2	-1	1	0	-11	-2	-3
Forr tjenesteyting	2	-6	0	-1	1	1	-1	2	1	2	0	4	-3	3	1	-1	4	0	3
Transport	1	-1	2	-1	1	-1	0	-1	-1	2	1	1	1	-3	2	1	0	-3	-1
Utleie av arbeidskraft	0	0	1	0	3	-1	-1	-1	1	-3	-1	0	0	0	0	0	0	0	0
Lokale næringer	-4	2	1	-1	-1	1	0	2	5	2	6	1	-4	0	1	-8	0	0	-1

Bransjevis næringsattraktivitet. Vegårshei kommune. Kilde: SSB/TF

Utvikling i samlet attraktivitet

- I figuren er vist utviklingen i den samlet attraktivitet for Vegårshei fra 2003 til 2019

Utvikling i samlet attraktivitet i Vegårshei. Kilde: SSB/TF